

T.C.
İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
GRAFİK ANA SANAT DALI

ABSÜRT MİZAH VE GRAFİK TASARIM İLİŞKİSİ
YÜKSEK LİSANS TEZİ

Danışman
Doç. Dr. Binnaz KOCA

Hazırlayan
Hatem Meltem COŞKUN

Malatya-2026

T.C.
İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
GRAFİK ANA SANAT DALI

ABSÜRT MİZAH VE GRAFİK TASARIM İLİŞKİSİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan

Hatem Meltem COŞKUN

Danışman

Doç. Dr. Binnaz KOCA

Malatya-2026

ONUR SÖZÜ

Doç. Dr. Binnaz KOCA'nın danışmanlığında yüksek lisans tezi olarak hazırlamış olduğum “*Absürt Mizah ve Grafik Tasarım İlişkisi*” başlıklı çalışmanın, bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın tarafımdan yazıldığını ve yararlandığım bütün yapıtların hem metin içinde hem de kaynakçada yöntemine uygun biçimde gösterilenlerden oluştuğunu belirtir, bunu onurumla doğrularım.

Hatem Meltem COŞKUN

ÖNSÖZ/TEŞEKKÜR

Dünya üzerinde son günlerde artan birçok acı olayın insanları yıpratması ve hayata karşı daha fazla karamsarlaştırmasının ardından gülmeye daha çok ihtiyacımız olduğunu maalesef ki vurgulamak istiyorum. Bu zor zamanlarda her anımda yanımda olan, stresimi azaltan, mutlu hissettiren, patili ve minik dostlarıma ölümsüz sevgilerimle...

Başta bulunduğum konumun temelini sağlayan, üzerimde büyük emekleri olan ve şu anda hayatta olmayan, bir yerlerden beni gördüklerine inandığım dedem Süleyman COŞKUN' a ve babaannem Hatem COŞKUN' a çok minnettarım...

Kendisini tanıdığımdan bu yana bana inanan ve destekleyen değerli hocam Osman YILDIZ' a, Lisans ve Yüksek Lisans sürecimde fikirlerimde bana daima açık olan, yön gösteren aynı zamanda danışmanım olan Doç. Dr. Binnaz KOCA 'ya bölüm hocalarımızdan olan ve benim ilkokuldan beri öğretmenim olan Doç. Dr. Sevtap KANAT 'a, yaptığım işlerimde gelişmemi sağlayan ve yardımcı olan Eray KIVRAK hocama, tanımaktan çok memnuniyet duyduğum, fikir ve önerileriyle bana destek olan, Prof. Dr. Ata Yakup KAPTAN ve Doç. Dr. Bülent POLAT hocama, derslerime giren ve bana yeni şeyler katan bütün hocalarıma teşekkürlerimi sunarım...

Bana maddi ve manevi destek sağlayan kuzenim Erdoğan ve Cem CANBAY 'a, yaptığım işlerimde fikirlerimi sunduğum, beni destekleyen bütün arkadaşlarıma, beni daima motive eden, çok değer verdiğim Hakan AYAŞ (**8-Bit Dünyası**) 'a, her zaman ve daima benim yanımda olan diğer yarım, kız kardeşim (Suyun Kalbi) Melis Mehtap COŞKUN 'a ve babam Merdan COŞKUN 'a, annem Aygöl COŞKUN 'a son olarak çalışmamda yer verdiğim **“Artdamar, Çerçöp Culture, Emirhan Perker, Gefeye, Magentodon, Uğur Saraç, Satrayn1, Sobayi.yak.jack”** ve diğer tasarımcı arkadaşlara katkılarından dolayı teşekkür ederim...

Hatem Meltem COŞKUN

ÖZET

Bu çalışma, çeşitli mecralardaki absürt durumların, günümüz jenerasyondaki mizah algısını ‘Albüm Kapakları’ ve ‘Tipografi’ kullanılarak, grafik tasarım alanına nasıl yansıdığını, ifade etmek için oluşturulmuştur.

Çalışma içeriğinde; bir dönemin absürt bulunan albüm kapaklarının incelenip, günümüz mizah algısıyla ortaya çıkan alternatif albüm kapağı tasarımları ve Türk televizyon kültüründeki, gündüz kuşağı programları karakterlerinin diyalogları baz alınarak oluşturulan tipografik çalışmalar yer almaktadır.

Teknolojiyle birlikte hızla yayılan, anlık-sıra dışı durumların viral hale gelmesi, mizah açısından büyük bir malzeme kaynağı olmasına olanak sağlamış, mizahın çeşitliliğinin çoğalmasıyla beraber, görsel açıdan tasarım gücünün de artmasına yol açmıştır. Bu ilerlemeler sayesinde gelişen ve sürekli değişim içerisinde olan mizah algısı, jenerasyonlara göre biçimlenmiş ve tasarımlar üzerinde etkisini göstermiştir.

Literatürde, bu konuyu spesifik olarak ele alan çalışmaların kısıtlı olduğu görülmüş ancak sosyal mecralarda konu içeriği ile ilgili anonim tasarımlar tespit edilmiştir.

Anahtar Sözcükler: Absürt, Mizah, Grafik Tasarım, Tipografi, Albüm Kapağı

ABSTRACT

This study was conducted to examine how absurd situations encountered across various media platforms are reflected in the field of graphic design through the use of album covers and typography, in relation to contemporary generations' perceptions of humor. The content of the study includes analyses of album covers that were considered absurd in a particular period, alongside alternative album cover designs produced in line with today's humor perception, as well as typographic works created based on the dialogues of characters from daytime television programs within Turkish television culture.

With the advancement of technology, the rapid dissemination of instantaneous and unconventional situations and their transformation into viral content have provided a substantial source of material for humor. As the diversity of humor has expanded, the visual expressive power of design has likewise increased. Through these developments, humor perception constantly evolving and shaped by technological and social change has been structured differently across generations and has demonstrated a visible influence on design practices.

A review of the literature reveals that studies addressing this subject in a specific and focused manner are limited. However, anonymous designs related to this theme have been identified across social media platforms.

Keywords: Absurdity, Humor, Graphic Design, Typography, Album Cover

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY.....	iii
ONUR SÖZÜ.....	iv
ÖNSÖZ/TEŞEKKÜR.....	v
ÖZET	vi
ABSTRACT.....	vii
İÇİNDEKİLER	viii
RESİMLER LİSTESİ.....	x
KISALTMALAR LİSTESİ	xiv
BÖLÜM I.....	1
Problem Durumu	1
Alt Problemler	1
Amacı ve Önemi	1
Sayıtlar	1
Sınırlılıklar.....	2
Yöntem	2
GİRİŞ	3
BÖLÜM II	5
2. MİZAH VE ABSÜRT MİZAH	5
2.1.Mizah	5
2.2. Absürt Mizah	6
2.3.Absürt Mizahın Özellikleri.....	8
2.4.Absürt Mizahın Grafik Tasarımda Anlatı Aracı Olarak Kullanımı.....	9
BÖLÜM III.....	20
3. GRAFİK TASARIM VE TİPOGRAFİ.....	20
3.1.Absürt Mizahın Tipografide Psikolojik Duygusu/Etkisi	23
BÖLÜM IV	42
4.UYGULAMALAR.....	42
4.1.Tipografiyle Absürt Mizahın Yaratılması: Uygulama Süreci ve Tasarım Kararları	42
4.1.1. Günümüzde Absürt Sayılan Bazı Orijinal Albüm Kapaklarının İncelenmesi ve Minimal Olarak Yeniden Tasarlanması	44

4.1.2. Şarkı İsimlerinin Yaptığı, İmgesel Çağrışımların Görsel/ İkon Olarak	
Albüm Kapağına Göre Uyarlanması	55
4.1.2.1.Minimal Medya İkonları	56
4.1.2.2.Fotoğraf Görsel	64
4.3.Popüler Repliklerin Tipografiye Yansıması	72
4.3.1. Gündüz Kuşağı.....	72
SONUÇ	88
KAYNAKÇA	90
EKLER	95
Ek 1. Absürt Mizah ve Grafik Tasarım İlişkisi -Tez Savunma (Sanal) Sergisi ..	95

RESİMLER LİSTESİ

Resim 1-2.: Magentodon, “Pınar Alternatif Reklam”, 2022.	10
Resim 3-4.: Magentodon, “Alternatif Squid Game”, 2023-2025.	11
Resim 5: Sobayi.yak.jack, “Squid Game Türkiye’de Olsaydı”, 2021.	12
Resim 6.: Sobayi.yak.jack, “Kürk Mantolu Madonna”, 2024.	13
Resim 7.: Sobayi.yak.jack, “Halay Yeri İnceleme” 2023.	13
Resim 8.: Artdamar, “Why Lo Serious? 2020.	13
Resim 9,10,11,12.: Artdamar, “Karmaloji”, 2020-2025.	14
Resim 13.: Star Tv, “Müslüm Gürses Konser Bileti Kampanyası”, 1994.	15
Resim 14,15,16,17.: Magentodon, “Film GİBİ Posterler” Seri, 2022-2025.	16
Resim 18.: Magentodon, “O.İ.2., Sazan Sarmalı”, 2021.	17
Resim 19.: Kıvanç Tatlıtuğ, “O.İ.2.: Sazan Sarmalı”, 2019.	17
Resim 20.: Magentodon, “Wednesday” 2022.	17
Resim 21.: “Wednesday”, Dizi Afişi 2022.	17
Resim 22-23.: 8-Bit Dünyası, “Street Fighter II: The Turkish Arabesk”, 2025.	18
Resim 24.: Street Fighter-II, “Karakter seçim ekranı”, 1991.	18
Resim 25.: Street Fighter-II, “Round-1 Screen”, 1991.	18
Resim 26.: 8Bit Dünyası, “Street Fighter II: The Turkish Arabesk Warrior Character Select Theme”, Video, 2025.	19
Resim 27.: “Comic Sans font karakterlerinin Microsoft Bob köpeğine dönüştürülmesi”	21
Resim 28.: “Cüneyt ARKIN”	24
Resim 29.: “Nuri ALÇO”	24
Resim 30.: “Bülent ERSOY”	25
Resim 31.: “Hayko CEPKİN”	25
Resim 32.: “Dijital İllüstrasyon” 70x70, Typography.	26
Resim 33.: “Dijital İllüstrasyon” ,70x70, Typography.	26
Resim 34.: “Dijital İllüstrasyon” 70x70, Typography.	27
Resim 35.: “Dijital İllüstrasyon” 70x70, Typography.	27
Resim 36.: “Bir Tuhaf Yazılı Çizimler” Dijital İllüstrasyon -32x32, 2020.	27
Resim 37.: Semih Delil, Kişisel Sergi, “Bir Tuhaf Yazılı Çizimler”, Dijital İllüstrasyon - 32x32-2020.	28
Resim 38.: İbrahim Tatlıses, “Toprağın Oğlu (Sabuha)”, 1979.	28
Resim 39.: Kemal Sunal, “Şark Bülbulü”, 1979.	28
Resim 40,41,42.: Yötk, Anonim.	29
Resim 43.: “Best of ÇerÇöp Culture”, 2021.	30
Resim 44.: “Best of ÇerÇöp Culture”, 2021.	30
Resim 45.: “Best of ÇerÇöp Culture”, 2021.	30
Resim 46.: “Best of ÇerÇöp Culture”, 2021.	30

Resim 47.: “Pazartesi”,2022.	31
Resim 48.: “PAZAR (Uyku, Yemek, Netflix, Disney,+)”,2022.	31
Resim 49. “Sana da iyi haftalar lan hayat”,2023.	31
Resim 50.: “İyi HaftalarTespitler ✨” 2023.	31
Resim 51.: “Bazı Dertler Kurumuyor”-2023.	32
Resim 52.: “Motivasyon Kedi”,2023.	32
Resim 53,54,55.: "Anne Sözleri"	33
Resim 56.: “Gucci 2019, İbo Summer Collection”.	34
Resim 57.: “İbo de toilette”.	34
Resim 58.: “İbottega”.	35
Resim 59.: “Moda İbonu Returns”.	35
Resim 60.: “Tom Ford”.	35
Resim 61.: “Al Benim İçin”.	35
Resim 62.: “Bir Taş Attım Pencereye”.	36
Resim 63.: “Jilet İbo”.	36
Resim 64.: “Urfalı Kedilerin Tercihi”.	36
Resim 65.: “Yandım Safiye!”.	36
Resim 66.: “LO real Urfa”.	37
Resim 67.: “www.emporio...”	37
Resim 68.: satrayn1, “Neil Degrasse Tyson”, 2016.	38
Resim 69.: satrayn1, “Lana Del Rey”, 2019.	38
Resim 70.: Magentodon, “Freddie Mercury”, 2021.	38
Resim 71.: Magentodon, “Billie Eilish”, 2	38
Resim 72.: Gefeye, “Başka Bir Evrende Karışık Kaset”, “Jimmy Page” 2025.	39
Resim 73.: Özay Gönüm, “Ninenin Mektubu”1991.	39
Resim 74.: Gefeye, “Başka Bir Evrende Karışık Kaset”, “Bob Dylan”, 2025.	39
Resim 75.: Aşık Mahzuni Şerif, “Maraş Dramı”, 1990.	39
Resim 76.: Gefeye, “Başka Bir Evrende Karışık Kaset”, “Bob Dylan”, 2025.	40
Resim 77.: Aşık Mahzuni Şerif, “Oy Dumanlı Bizim Eller”, 1998.	40
Resim 78,79,80,81,82,83.: Gefeye, “Çakallarla Dans” Film Karakterlerinin Albüme Uyarlanması”,2024.	41
Resim 84.: Hatem Meltem Coşkun, “Ütopya”, A3, Dijital PS, 2020.	42
Resim 85.: Hatem Meltem Coşkun, “Ütopya”, A3, Dijital PS, 2020.	43
Resim 86.: Kahtalı Mıçı, “O Ney Kardaş Yarısını Bana Ver” Türkü, Özdemir Plak, 1995.	44
Resim 87.: H. Meltem Coşkun, “Alternatif Albüm Kapağı Serisi”, A3, Dijital PS, 2023.	45
Resim 88.: Malatyalı İbrahim, “Bacım Ol Bundan Sonra”, Arabesk, 27 Mart 1990.	46
Resim 89.: H. Meltem Coşkun, “Alternatif Albüm Kapağı Serisi”, A3, Dijital PS, 2023.	46
Resim 90.: Sibel Altın, “Bırakın da Yaşayalım”, Arabesk, Öztürk/Raks Müzik Şirketi,1987.	47

Resim 91.: H. Meltem Coşkun, “Alternatif Albüm Kapağı Serisi”, A3, Dijital PS, 2023.	48
Resim 92.: Resul Balay, “Nazlı Yarım Haber Salmış”, Türkü, Güneş P.K.M. Şirketi, 27 Nisan 1983.	49
Resim 93.: H. Meltem Coşkun, “Alternatif Albüm Kapağı Serisi”, A3, Dijital PS, 2023.	49
Resim 94.: Abdullah Papur, “Ölem Kurtulam”, T.H.M.-Türkü, İhtaş Plakçılık, 1990-2013.	50
Resim 95.: H. Meltem Coşkun, “Alternatif Albüm Kapağı Serisi”, A3, Dijital PS, 2023.	51
Resim 96.: Mersinli İsmail, “Yetim Koyma”, Türk Halk Müziği-Türkü, 1986.	52
Resim 97.: H. Meltem Coşkun, “Alternatif Albüm Kapağı Serisi”, A3, Dijital PS, 2023.	52
Resim 98.: Bekir Güneş, “Aşkımızın Bedeli”, Pop, Yağmur Plak, 1982.	53
Resim 99.: H. Meltem Coşkun, “Alternatif Albüm Kapağı Serisi”, A3, Dijital PS, 2023.	53
Resim 100.: Barbaros Hayrettin, “Ben Sizin Babanızım”, Pop, Atlantis Müzik Şirketi, 1996.	54
Resim 101.: H. Meltem Coşkun, “Alternatif Albüm Kapağı Serisi”, A3, Dijital PS, 2023.	54
Resim 102.: H. Meltem Coşkun, “Alternatif Albüm Kapağı Serisi”, A3, Dijital PS, 2023.	56
Resim 103.: H. Meltem Coşkun, “Alternatif Albüm Kapağı Serisi”, A3, Dijital PS, 2023.	57
Resim 104.: H. Meltem Coşkun, “Alternatif Albüm Kapağı Serisi”, A3, Dijital PS, 2023.	58
Resim 105.: H. Meltem Coşkun, “Alternatif Albüm Kapağı Serisi”, A3, Dijital PS, 2023.	59
Resim 106.: H. Meltem Coşkun, “Alternatif Albüm Kapağı Serisi”, A3, Dijital PS, 2023.	60
Resim 107.: H. Meltem Coşkun, “Alternatif Albüm Kapağı Serisi”, A3, Dijital PS, 2023.	61
Resim 108.: H. Meltem Coşkun, “Alternatif Albüm Kapağı Serisi”, A3, Dijital PS, 2023.	62
Resim 109.: H. Meltem Coşkun, “Alternatif Albüm Kapağı Serisi”, A3, Dijital PS, 2023.	63
Resim 110.: H. Meltem Coşkun, “Alternatif Albüm Kapağı Serisi”, A3, Dijital PS, 2023.	64
Resim 111.: H. Meltem Coşkun, “Alternatif Albüm Kapağı Serisi”, A3, Dijital PS, 2023.	65
Resim 112.: H. Meltem Coşkun, “Alternatif Albüm Kapağı Serisi”, A3, Dijital PS, 2023.	66

Resim 113.: H. Meltem Coşkun, “Alternatif Albüm Kapağı Serisi”, A3, Dijital PS, 2023.	67
Resim 114.: H. Meltem Coşkun, “Alternatif Albüm Kapağı Serisi”, A3, Dijital PS, 2023.	68
Resim 115.: H. Meltem Coşkun, “Alternatif Albüm Kapağı Serisi”, A3, Dijital PS, 2023.	69
Resim 116.: H. Meltem Coşkun, “Alternatif Albüm Kapağı Serisi”, A3, Dijital PS, 2023.	70
Resim 117.: H. Meltem Coşkun, “Alternatif Albüm Kapağı Serisi”, A3, Dijital PS, 2023.	71
Resim 118.: Zeki Müren, “Gözlerin Doğuyor Gecelerime”, 13 Nisan 1988.	72
Resim 119.: HMC, “Replik-A”, G.K., A3, Dijital, PS, 2023.	73
Resim 120.: Türk Dil Kurumu Sözlükleri, 1932.	74
Resim 121.: HMC, “Replik-A”, G.K., A3, Dijital, Adobe AI, 2023.	74
Resim 122.: HMC, “Replik-A”, G.K., A3, Dijital, Adobe AI, 2023.	75
Resim 123.: HMC, “Replik-A”, G.K., A3, Dijital, Adobe AI, 2023.	76
Resim 124.: HMC, “Replik-A”, G.K., A3, Dijital, Adobe AI, 2023.	77
Resim 125.: HMC, “Replik-A”, G.K., A3, Dijital, PS, 2023.	78
Resim 126.: HMC, “Replik-A”, G.K., A3, Dijital, PS, 2023.	79
Resim 127.: HMC, “Replik-A”, G.K., A3, Dijital, Adobe AI, 2023.	80
Resim 128.: HMC, “Replik-A”, G.K., A3, Dijital, Adobe AI, 2023.	81
Resim 129.: HMC, “Replik-A”, G.K., A3, Dijital, Adobe AI, 2023.	82
Resim 130.: HMC, “Replik-A”, G.K., A3, Dijital, Adobe AI, 2023.	83
Resim 131.: HMC, “Replik-A”, G.K., A3, Dijital, Adobe AI, 2023.	84
Resim 132.: HMC, “Replik-A”, G.K., A3, Dijital, Adobe AI, 2023.	85
Resim 133.: HMC, “Replik-A”, G.K., A3, Dijital, Adobe AI, 2023.	86
Resim 134.: HMC, “Replik-A”, G.K., A3, Dijital, Adobe AI, 2023.	87

KISALTMALAR LİSTESİ

Aİ.	: (Adobe) İllüstratör
Akt.	: Aktaran
Çev.	: Çeviren
G.K.	: Gündüz Kuşağı
H.M.C.	: Hatem Meltem COŞKUN
İ.Ö.	: İsa'dan önce
M. Ali	: Mehmet Ali (Erbil)
M.Ö.	: Milattan önce
O.İ.	: Organize İşler
ÖSYM	: Ölçme, Seçme ve Yerleştirme Merkezi
PS.	: (Adobe) Photoshop
T.H.M.	: Türk Halk Müziği

BÖLÜM I

Problem Durumu

Absürt mizah, grafik tasarımla ilişkilendirilebilir mi? Tipografinin absürt mizah üzerindeki etkisi nasıldır? Duyduğumuz şarkılar nasıl absürt mizaha dönüşür? Viral kabul edilen replikler tipografiye yansıtılabilir mi? Absürt mizahın grafik tasarımda bir anlatı aracı olarak nasıl kullanıldığı ve kitlelerin bu durumu nasıl algıladığı temel araştırma problemidir. Bu çalışmanın problemlerinde yer alan mizah ve grafik tasarım ilişkisine bağlı alt problemler olarak şunlar belirlenmiştir.

Alt Problemler

- a. Grafik tasarım mizahı nasıl işler?
- b. Absürt mizahın tipografik çözümlemesi nasıl olmalıdır?
- c. Albüm kapaklarında kullanılan görsel materyallerin uyumu nasıldır?
- d. Yapılan tasarımlar içerik hakkında ipuçları veriyor mu?
- e. Albüm kapaklarındaki yazı- görsel ilişkileri amaca uygun tasarlanmış mıdır?
- f. Albüm kapaklarının çağrışım sorunları nelerdir?

Amacı ve Önemi

Bu çalışmanın amacı, farklı platformlar ve medya üzerinde viral olmuş, yaşanan absürt durumların grafik tasarım açısından incelenmesi ve yarattığı soyut algının, yaptığı çağrışımları grafik tasarım aracılığı ile somut biçimde ortaya koymaya çalışmaktır. Yapılan nitel gözlemler sonucunda ortaya çıkan mizah biçimlerinin hayatımıza nasıl entegre olduğunu ve güncel yaşantımızdaki önemini “albüm kapakları” ve “tipografi” üzerinden tespit ederek mizahın farklı yönlerini aktarmaktır. Grafik tasarımın yalnızca iş merkezli olmadığını ve hayatımızın birçok alanında şekillendiğini mizah aracılığı ile sunmaktır.

Sayıtlar

Araştırma, aşağıdaki sayıtlardan hareket edilmiştir.

- a. Araştırma kapsamında ilgili çalışmalar toplanmıştır.
- b. İncelenmek üzere seçilen örnekler, sorunu ifade etmek için doğru ve yeterlidir.
- c. İçerik ile ilgili durumları tespit etmek için kullanılan veri toplama araçları yeterlidir.

Sınırlılıklar

Araştırmada kullanılan albüm kapakları genel olarak çeşitli mecralarda paylaşılan, insanların hafızalarında “absürt” olarak nitelendirdikleri albüm kapaklarından derlenmiştir.

İçerikte yer alan tipografik çalışmalar ise Türkiye’de çoklu ortam (multimedya) üzerinde bazı popüler olan gündüz kuşağı ve popüler replikler ile sınırlıdır.

Uygulamalar kısmında ele alınan albüm kapakları, popülerleşmiş şarkı ve albüm adlarına ithafen karışık biçimde tasarlanmıştır. Albüm kapağında kullanılan imgeler ise minimal medya ikonları ve fotoğraf görselleri olarak iki kategoriye ayrılmıştır.

Yöntem

Bu çalışma, nitel araştırma yöntemi kapsamında betimsel bir model benimsenerek gerçekleştirilmiştir. Araştırmada veri toplama aracı olarak literatür taraması ve görsel inceleme yöntemi kullanılmıştır. Deneysel tipografi ve absürt mizah bağlamında seçilen albüm kapakları görsel analiz yöntemiyle incelenmiş; tipografik yapı, biçimsel özellikler ve kavramsal anlatım açısından değerlendirilmiştir. Araştırmanın uygulama aşamasında elde edilen bulgular doğrultusunda deneysel tipografi yaklaşımıyla alternatif albüm kapağı tasarımları üretilmiştir.

Yabancı dildeki kuramsal kaynakların çevirisinde *Sider yapay zekâ* destekli çeviri aracı kullanılmış; elde edilen çeviriler akademik dil ve kuramsal bağlam doğrultusunda gözden geçirilmiştir.

GİRİŞ

Nefes almaya başladığımız andan itibaren insanoğlunun içgüdüsel çeşitli ihtiyaçları ortaya çıkmıştır. Bunlardan biri de gülme eylemidir. Kimi zaman doğaçlama yaşanan durumlardan meydana gelmiş kimi zaman ise bunu aktivite hâline getirecek yollara başvurmuşlardır. Yemek yeme, su içmek gibi bu durum da artık normal hâle gelmiştir. Kişilerin kendi adına yetersiz bulduğu yönleri karşı taraf için alay konusu olmuştur ve bu da diğer insanlar için komik bulunan bir hâl almıştır. Günümüzde de bu durum ara ara yaşanılmaktadır. Karşı tarafın düştüğü durumla birlikte ortaya çıkan hâl, davranış, söz gibi göstergelerin çoğu zaman komik olduğu düşünülmüş ve kişiyi rencide etme boyutuna varan yaklaşımlarla alay konusu haline getirilmiştir. Bu durum, tarihsel bağlamda zaman zaman kurumsallaşarak belirli rollere de dönüşmüştür. Hatta İngiliz Kraliyeti “lisanslı ahmaklar” olarak adlandırılan profesyonel, kraliyet sarayı eğlendiricilerine sahip olmuşlardır (Wikipedia, 2025). Bu olay o kadar sembolik hâle gelmiştir ki kraliyet aileleri kendilerini güldürmeleri için “saray soytarı” olarak görevlendirdiği kişiler ortaya çıkmıştır. Güldürmesi için görevlendirilen kişilerin, dönemine göre, isimleri ve şekilleri değişmiştir; “soytarı, palyaço, komedyen, stand upçı” gibi... Ama görevleri değişmemiştir, hepsinin ortak buluştuğu amaç karşı tarafı güldürüp eğlendirmektir. Günümüzde bu durum artık meslek olarak görülmüştür ve hayatımızda yer edinmeye başlamıştır.

Mizah, zaman geçtikçe farklı boyutlara ulaşmış ve artık iletişim biçimi hâline gelmiştir. Halk ve iktidar yöneticileri arasında bulunan keskin ciddiyet mizah sayesinde yumuşamış ve eleştiri biçimi olarak kullanılmaya başlamıştır. Bu eylem çoğunlukla sözlü biçimde bazen ise yazılı ve görsel olarak hayatımıza girmiştir. Toplum tarafından “güçlü” olarak benimsenmiş olan (müdür, patron, devlet memuru, ağa, burjuva, vb.) gibi karakterlerin olumsuz yönlerinin doğrudan eleştiriye kapalı olması mizah dili sayesinde esnetilmiştir (Aydemir & Akın, 2012:212-213).

Sosyal medyanın gücü ile mizah, çok fazla alana yayılmış ve eş zamanlı olarak yapılan paylaşımlar sayesinde konu üzerindeki etkisini popüler hâle getirmiştir. Gündemde yer alan konuları çoğu zaman eleştirmek adına mizahi dile başvurarak yapılan yorumlar yumuşatılmış ve ironik bir dil tercih edilmiştir. Yapılan bu eleştiri tarzı, gündemin dinamik ve akılda kalıcılığının artmasına neden olmuştur.

İletişim, her canlı için önemli gereksinimler arasında yer almaktadır. Bu nedenle evrensel sayılan bir olgudur. Yeryüzünde bulunan her canlı kendi içerisinde iletişim kurma yolları aramıştır. Kimi zaman bunu konuşarak, beden dili ile yapmıştır kimi zaman ise görsel şekilde yansıtmaya çalışmıştır. İnsanların ihtiyaçları ve anlatmak istedikleri arttıkça iletişim yolları da bu yönde ilerletip şekillenmiştir. Bu evrensel sayılan olgu yeryüzünde bulunan bütün canlıları kapsamaktadır. İnsanlar, zekâlarını ve yaratıcılıklarını kullanarak bu durumu geliştirmişlerdir. İletişim kurmak yalnızca radyo dinlemek, gazete okumak ve televizyon izlemek gibi unsurlardan ibaret değildir. İnsanlar

doğdukları andan itibaren geniş bir iletişim ağının merkezinde yer alır. İletişim türlerinin bazıları; bireysel, kitlesel, siyasal, toplumsal yaşama ilişkin iletişim, ses ve görüntüye dayalı, elektronik, yazılı ve işarete dayalı iletişim gibi sınıflara ayrılmıştır (Gönenç,2012).

İletişim dünyasında önemli bir araç olan Grafik Tasarım, mizahın görsel açıdan ilerlemesine ve akılda kalıcılık sağlamasında etkili bir araç haline gelmiştir. Tarih boyunca gelişen iletişim, değişik biçimlerde karşımıza çıkmıştır. Her ne kadar farklı dönemler içinde yaşamış olsa da insanlar, çeşitli biçimlerde iletişim kurmaya çalışmışlardır. Bu iletişim yollarından biri de mağara resimleri olmuştur. Zamanla görsel anlatım biçimleri sembolik yapılara dönüşmüş, yazının ortaya çıkışıyla iletişim daha sistemli hâle gelmiştir. İletişimin unsurlarından biri olan yazı dili, grafik tasarım alanında, tipografi olarak karşımıza çıkmaktadır. Tasarımın ana bütünü oluşturan tipografi, iyi kullanıldığında birçok şey ifade edebilir. Yapılan tasarımların akılda kalıcılığı, sürekli kendisini pazarlamasına neden olur. Bu da ileride yapılacak olan başka işlerin arasında bağ kurarak çağrışımlar oluşturmayı sağlar. Güncel yaşantı içerisinde sıkça rastlanan tuhaf olaylar anlık olsa da kiminin etkisi uzun süreli olabiliyor. Bundan dolayı durumun sıradanlaşmasına ve nötr tepkiler verilmesine neden olur. Anlık gelişen absürt bir durumun ilk başlarda komik bulunması daha sonra tekrara düştüğünde ise etkisini kaybetmesine sebep olur. Mizahın eskimeyen yönünün bulunması sürekli kendisini tekrar etmesine rağmen insanlarda yeniden gülme eylemi oluşturabilir. Örneğin; önceden izlenilen filminin sahnelerine tekrar gülmek gibi...

BÖLÜM II

2. MİZAH VE ABSÜRT MİZAH

2.1.Mizah

Bulunduğumuz toplum içerisinde yaşanan duyguların ve durumların kişiden kişiye farklılıklar gösterdiğini ve ifade biçimlerinin çeşitli şekillerde olduğunu görmekteyiz. Evrensel sayılan mizah, dönemine ve hitap ettiği kitlelere göre farklılıklar göstermektedir. Mizah, tarih boyunca tartışmalara sebep olmuş, geniş bir geçmişe sahiptir. Bu konu hakkında birçok filozof ve bilim insanı düşüncelerini ortaya koymuş ve açıklamaya çalışmışlardır. Aristoteles'e göre; gülmek, bir üstünlük belirtisidir. Ona göre, güçsüzler ve çirkinlere gülünür. Kişi kendi üstünlüğünü ortaya koymak için din, dil, ırk, fiziki vb. özellikleri kendiyile kıyaslar alay malzemesi hâline getirerek üstünlük kurmaya çalışır (Coughlin,2002: 19, Konning ve Weiss, 2002:2 akt. Yardımcı,2010). “Freud’a göre mizah, komik durumlarda meydana gelen ve gülme eylemiyle son bulan, çoğunlukla hoş hissettiren ve kişinin zorlu olaylarla karşılaştığında, bu olayın negatif etkilerinden uzaklaşmasını sağlayan savunma mekanizmalarından biridir” (Susa, 2002 akt. Merdan & Aşçı,2021:21).

Kelime manasıyla incelendiğinde; Latince de “*humere*” isim hali ile “*umor*” nemli ya da sıvı anlamı olan bu kelime Yunancada akıcı ve ıslaklık anlamına gelen “*hygros*” kelimesinden meydana gelmiştir (Cavanaugh, 2002:14 akt. Yardımcı, 2010). Birçok dilde mizah, “*homour*, *humeur*, *humour*” gibi kelime kalıplarıyla ifade edilse de hepsinin kökeninde yatan anlam ‘ruhsal neşe durumu’ ya da ‘şaka’ biçimi olmuştur (Şenyapılı, 1995:24; akt.Alay, 2019).

“Antik Çağ’da ağlamanın ürünü olan trajedinin aksine, gülmenin tezahürü olan komedinin tam olarak ne zaman ve nasıl doğduğu bilinmez. Bu hususta Aristo da dâhil birçok filozof ve din adamı komedyayı-gülmeyi çok da dikkate almaz ya da ehlileştirmeye çalışır” (Koestler, 1997: 9 akt. Alay, 2019:25). İlk gülen insanın neye ve nasıl güldüğü bilinmez ama günlük hayatta karşılaştığımız olayları ve durumları verdiğimiz tepkiler doğrultusunda karşı tarafa lanse ederiz. Bu da olumlu veya olumsuz olarak karşı tarafın bize göstermiş olduğu davranış biçimini etkiler.

Gülme eylemi insanların ruhsal durumunun bir göstergesidir. Bu konuda Eflatun ise; gülme sırasında kişilerin kontrolsüz ve mantık dışı davranmasını eleştirmiş ve alay konusunun imajı zedelediğini ifade etmiştir (Sanders, 2001:114 akt. Alay, 2019). Mizahın, manipüle etme yönü insanları kolaylıkla etkisi altına almaya ve silsile halinde bu etkiyi devam ettirme gücüne sahiptir. İnsanlar, gülerken birçok kontrolü anlık olarak kaybedebilirler bu da insanların zayıf durumlarını ortaya çıkarabilir. Mizah, bulunduğu toplumun özelliklerini içinde barındırır. Sosyal, kültürel, ekonomik ve siyasi özelliklerini yansıtır, bir süre sonra kimliği haline döndürür (Alay,2019:27).

Mizah kavramı, genel olarak gülünç olan şeyi temsil etmekle beraber birçok duygu içinde barındıran bir yapıdır. Bu nedenle mizahın birçok çeşidi ve türü ortaya çıkmıştır.

Profesör Dr. Rod Martin'in araştırmalarına göre, günlük yaşamımızda pozitif olarak, katılımcı ve kendini geliştirici mizah; negatif olarak ise saldırgan ve kendini yıkıcı mizah olarak 4 tip mizah olduğunu savunmuştur (Humorthatworks, 2025).

1. Katılımcı Mizah

Bu mizah tarzı birçok kişinin aklındaki tipik mizahla örtüşür. Kimsenin aleyhinde olmayan şakalar ve komik şeyleri içerir. Bu mizah tarzını kullanan kişiler, kendileri ile diğerleri arasında olgun ilişkiler kurmayı, grupça birlik sağlamayı ve neşeli bir atmosfer yaratmayı amaçlamaktadırlar. Günlük yaşama dair veya değişik hayvan fotoğraflarına dair sıkça gördüğümüz şakalar bu sınıfa girer.

2. Kendini Geliştirici Mizah

Bu mizah tarzını kullanan kişiler yaşamda daima komik bir taraf bulmayı hedefler, kendilerine gülebilen kişilerdir. Karşılaştıkları herhangi bir stres veya zorluk durumundan mizah çıkarmaya çalışırlar. Onlar için hayattaki zorluklarla baş etmenin etkili bir yolu mizahtır.

3. Saldırgan Mizah

Bu mizah tarzı tam da görüldüğü gibi diğerlerine karşı sarkastik, aşağılayıcı veya dalga geçen bir tonda yapılan mizahtır. Bunu sıkça kullanan kişiler diğerlerini incitirler, manipüle ederler veya dışlarlar. Bazı komedyenler de bunu kullanır ve kimi zaman oldukça komik bulunabilir. Ancak diğerlerine zarar vermeyi amaçlıyorsa zorbalık kapsamına girebilir.

4. Kendini Yıkıcı Mizah

Kendini geliştiren mizah tarzına benzer şekilde bunu kullanan kişilerin de mizahının ana malzemesi kendileridir. Ancak bu kişiler tam tersi, kendilerini agresif bir şekilde ele alırlar. Psikolojik açıdan bakıldığında bu tarz kendini baltalayan mizah aslında savunma şekli olarak kabul edilebilir. Bu kişiler diğerleri tarafından eleştirilmeden kendilerini eleştirerek ne kadar güçlü olduklarını veya üzülmediklerini göstermeye çalışıyor olabilirler (Psikoloji Dergisi,2020).

Mizah, birden fazla biçimde yorumlanabilir ve uyumsuzluk içerir. Bundan dolayı mizah stilleri, insanların iletişim biçimlerini ve ruhsal durumlarını etkileyebilir. Etkili bir biçimde kullanıldığında stresli bir durumu değiştirebilir (Martin, Rnic&Dozois,2016).

Mizah türleri diye ortaya koyduğumuz bu ayrımlar, sürekli kullanış imkânı bulup, bazı gelenekler ve meslekler yaratabilişinden ötürüdür; teknik yönden ise, bu türlerin ortaya çıkışında, mizah öğelerinin baş etkiyi oynadığını belirlemek ve hoşgörü, eğlence motiflerinin bu türlere biçim vermiş olmasından ötürüdür (Öngören,1998:38).

2.2. Absürt Mizah

'Absürt' kelime anlamıyla 'saçma', akla ve mantığa ters düşen, olması gerekenin ya da beklenenin dışında olan birçok durumu ifade etmek için kullanılan bir terimdir.

Latince absurdus olan kelime, Fransızca “sağır, dilsiz” anlamında olan “sourd” kelimesiyle bağlantılıdır. Absürt anlamı olmayan her şeydir (Gündoğan,1997). Absürdizmin kurucusu olarak kabul edilen Albert Camus’ ye göre; saçma durumu, bilinci olanla mümkündür. Bilinci olmayan varlıklarda ‘saçma’ kavramı yetersizdir (Topakkaya,2018).

Camus'den bir yüzyıl önce Danimarkalı filozof Søren Kierkegaard dünyanın absürtlüğü (usa aykırı olması, saçmalığı) hakkında birçok yazı kaleme almıştır. Günlüklerinde absürt için şöyle der:

Absürt nedir? Kolayca görülebileceği gibi, ben, akıllı bir varlık olarak, aklımın, düşünme yetilerimin bana söylediği bir durumda hareket etmek zorundayım: Sen de aynı şeyi yapabilirsin, yani aklım ve düşünmem şöyle diyor: Sen hareket edemezsin, ama işte benim hareket etmem gereken yer burası... Absürt veya absürt sayesinde hareket etmek, inançla hareket etmektir... Hareket etmeliyim, ancak düşünme, yolu kapattı. Bu yüzden olasılıklardan birini alıp diyorum ki: İşte yaptığım bu, başka türlü yapamam çünkü düşünme yetilerim beni durdurdu (New World Encyclopedia,2023).

Camus, hiçbir norma bağlı kalınmaması görüşündedir. Ona göre, “*Her özgürlüğün ucunda bir yargı vardır.*” Saçma kavramını anlamak için özgür olunması gereklidir. Herkesin düşündüğünün aksine özgür düşünmek gerektiğini savunmaktadır (Camus, 2014). Bu doğrultuda, absürt mizah yapabilmek için düşüncelerin esnek ve özgür olması gerekir. ‘Mizah’ kavramı ise insanlarda gülmeye dair çeşitli eğilimler oluşturabilecek biçimleri içinde barındıran genel bir ifadedir. Öngören’e (1998) göre: “Mizah, cümlelerin mantık yapısı ile kökten bağlantılı bir olgu. Mizahı sağlayan cümlelerin çeşit ve türü ne denli değişik olsa da mantık ile ilişkilerine bakarak, bir bağlantılar tablosu içinde toplamak ve sınırlandırmak mümkündür” (s.24).

Toplumların tabu olarak kabul ettiği şeyler ön plana çıkarılıp bunun üzerinden mizah yapıldığında hoş karşılanmaz ya da ağır şekilde eleştiriye maruz kalabilir. Absürt mizahta, “mizahın mizahı” nı yaparak hem tabu olan konuyu hem de eleştirilmiş olan durumu tiye alarak göndermelerde bulunur. Mantık çerçevesinden uzak sayılabilecek tavırlar ve davranışlar, istemsiz şekilde gülme eğilimine sürükler ve bu durum kalıplaşmış imajın sarsılmasına neden olur. Bergson’a (2002) göre; gülmenin toplumsal bir anlamı olmalı ve ortak yaşam gereksinimlerini karşılaması gerekmektedir. Gülmeyi anlamak için onu doğal çevresi olan topluma entegre etmeliyiz (s.12).

Gülmenin ciddiye alınmamasının arka planında neler olabilir? Tarih boyunca gülme ve ciddi olma durumu soylularla halk arasında keskin bir sınır çizgisi gibi durmuş, ciddiyet soylular, devlet ve devletin kurumları; komedi ve komik ise halkla ilişkilendirilmiştir. Metaforik bir şekilde ifade edecek olursak krallar, generaller, papazlar, diktatörler, şehir merkezleri, büyük meydanlar ve ana caddeler gülmez. Onlar ağırbaşlı, asık suratlı, soğuk ve düşünceli görünürler. Peki ama kim güler? Arka mahalleler, ara sokaklar, pazar yerleri, ev hanımları, pazarcılar ve çocuklar güler. Hem de kahkahalarla (Tanrıbuyurdu, 2007:104).

Kültürler ve coğrafi yapı değiştikçe mizah biçimi de bu yönde şekillenerek toplumun farklı yönlerini ön plana çıkarmıştır. Her topluma ait belirli kalıplar vardır, bunların dışına

çıkıldığında farklı yaptırımlar uygulanır. İşin içine mizah girdiğinde bu durum biraz da olsa yumuşar ve hoş görülebilir. Şaka amaçlı yapılan şey ciddiyetini yitirdiğinden durum esnek bir hâl alır ve bakış açımızı değiştirebilir.

Teknolojinin gelişmesiyle bu durum daha da kaçınılmaz hâle gelmiştir. Yaşanılan herhangi bir olayın sosyal medya üzerinden hızla yayılması ve daima aktifliğini koruması mizahi bakış açısının farklı yönlerini ortaya koymuş ve geliştirmiştir. “Viral Mizah” olarak adlandırılan bu durum bazen eleştirel düşünceye vurgu yapmak veya toplumsal yapıları alaya almak için kullanılır. Günümüzün mizah algısının popüler yönde olması ve yapılan her şeyi kısa sürede tüketmesi *Viral Mizah* olarak tabir edilen mizah biçimini doğurmuştur. *Viral* kelimesi tıbbi açıdan hızla yayılmak anlamına gelen bir tabirdir. Hayatımızın içinde yer alan birçok durumu ifade etmek için viral kelimesi kullanılmaktadır. Sosyal medya üzerinde yapılan (meme (mim)ler, caps gibi) anlık çeşitli içerikler viral mizahın bütünü hâline gelmiştir. Toplumu ilgilendiren siyasi, sosyal, ekonomik, kültürel vb. gibi konuların güncel biçimde anlık durumlara sebebiyet vermesi, mizahın absürt yönünü ortaya çıkarmıştır. Tabu olarak görülen konular bu mizahi yaklaşımla bütünleşerek eleştirilmiştir. Toplumsal, açıklanamayan olayları dile getirmek için bazen görsel bazen sözel kimi zaman ise ikisini bir arada kullanarak ifade biçimlerinden yararlanılmıştır. Halk arasında anonim olarak bilinen “İzahı olmayan şeyin mizahı yapılıdır” tabiri yaşanılan durumların cevabı niteliğinde olmuştur. Mizah biçimlerinin çoğunun temelinde eleştiri yer almaktadır. Bu nedenle birçok mizah çeşidi benzer özellikler taşır. Kara mizah (Dark Humor) en yaygın bilinen mizah türü arasında yer alır. Kara Mizah türüyle Ofansif Mizah biçimi karıştırılan türler arasındadır. İkisinin de ortak yönleri arasında toplumun tabu olarak kabul ettiği din, siyaset, cinsellik gibi konular yer alır. Kara mizah, genelde ölüm, din siyasi gibi konuları eleştirir. Ofansif mizah ise toplumun din, dil, ırk, cinsiyet gibi durumlarını ağır şekilde mizah malzemesi yaparak kırıcı bir dille yaklaşır. Bir tarafı güldürme çabasına girerken diğer tarafı acımasızca eleştirir. Toplumu ilgilendiren konuları baz alan mizah türleri ortaya çıkmıştır. Siyasi Mizahta bunlardan biridir. Siyasi Mizah, politik ve siyasi figürleri konu alan mizah biçimidir. Yazılı ve görsel olarak, çoğunlukla medya programlarında skeçler ve parodiler halinde karşımıza çıkmaktadır (Speaker Agency, 2024).

Aslında absürt mizahın temel amacı, insanların standartlaşmış düşünce kalıplarını ve algılarını zorlamak, günlük hayatın geleneksel sınırlarını aşmak ve beklenmedik bir şekilde gülümsemeye veya düşünmeye neden olmaktır. Bu mizah türü çeşitli alanlarda ve biçimlerde karşımıza çıkmaktadır. (Tiyatro, dizi, film, sitcom, stand-up şovları, siyasi, medya içerikleri...)

2.3.Absürt Mizahın Özellikleri

Absürt mizahta mantık ve gerçeklik aranmadığı gibi ironi ve alay en belirgin özellikleri arasında yer alır. İroni ve alay toplumun geleneksel düşünce yapısının dışında tüm alışkanlıklarıyla alay ederek çeşitli yaklaşımlarda bulunur. Bunu yaparken çoğu

zaman kelime oyunları, anlam kaydırmaları ve karikatürize edilmiş karakterlerden yararlanır. Gerçek dünyada pek mümkün olmayacak konular ve sıra dışı olaylar üzerine kurgular yapar (Moffitt,2022). Toplum tarafından benimsenmiş, yaşamımız boyunca öğretilmiş olan bilgilerin, davranışların, duyguların ve durumların, dışına çıkıldığında çoğu zaman hoş karşılanmaz veya ağır şekilde eleştiriye maruz bırakılır. Böyle bir eylemle karşılaştığımızda durum çoğunlukla rahatsız edici ya da mantığımıza ters düştüğü için saçma yani absürt olarak nitelendirilir. Örneğin: Cenaze evine düğün kıyafetiyle hazırlanıp gidilmesi gibi...

Bu durumu absürt kılan şey aslında mekân karmaşası ve yersiz zamanlamadır. Öğretilenin aksine yapılan yersiz davranışlar ve tutumlar zihnimizdeki belirli kalıplara sığmadığından onaylanmaz, rahatsız edici bulunur ve bir süre sonra alay konusu haline dönüşür.

Absürt Mizahın en belirgin özellikleri arasında, beklenmedik hamlelerle yaşanan durumu sekteye uğratmak vardır. Yapılan hamleler zihnimizde kısa süreli de olsa bir karmaşa yaratır. Bu durum genelde saçma yani absürt bulunur. Yaşanılan olay, tekrara düştüğünde ise komik olma durumu, etkisini kaybeder ve yerini nötr tepkilere bırakabilir. Kendine özgü tarzı ve bakış açısı olan absürt mizah, bundan dolayı diğer mizah türlerine göre daha akılda kalıcı ve dikkat çekicidir. Bilinçli bir şekilde yapılan anlam kaydırmaları, kelime oyunları bazen karşı tarafı farklı düşünmeye zorlamak bazen de mizah üzerinden eleştirmek için çeşitli kışkırtıcı ifadeler kullanılarak sergilenir.

2.4.Absürt Mizahın Grafik Tasarımda Anlatı Aracı Olarak Kullanımı

Dijital çağın getirmiş olduğu yeniliklerle beraber gelişen iletişim unsurları, çeşitli platformlar aracılığıyla daha da aktif hâle gelmeye başlamıştır. Sosyal medya üzerinde oluşturulan içeriklerin hazırlanmasında grafik tasarımın etiklerini görmemiz mümkündür. Grafik tasarım, birçok alanda kullanılmasıyla beraber güçlü bir iletişim aracıdır. Güncel gündemin, sosyal medya üzerinde sürekli taze kalmasını sağlayan en büyük etkenlerinden biri de yapılan içeriklerin tasarımlarıdır. Medya üzerinde viral hale dönüşen ses, görüntü, video gibi içerikler bilinçaltımıza yerleşerek çeşitli algılara neden olmaktadır. Daha sonra yapılan içerikler arasında çağrışım yaparak bağ kurar. Yaşanılan absürtlüklerin viral olmasını sağlayan görsel içerikler, konun absürtlüğüyle beraber mizahi yönünde ortaya çıkmasına neden olur.

Grafik tasarımda parodi, bir nevi görsel hiciv olarak açıklanabilir. Marka logoları ya da tanınmış görselleri taklit ederek, önemli bir konu hakkında mizahi bir yorum yapar. Parodinin anlaşılabilmesi için izleyicinin mizahının yapılan şeyi tanıması gerekir. İzleyici bağlantıyı kurduğunda bu durum hem eğlenceli hem de düşündürücü olabilir (Haller & Anderson,2016). Parodi bu yönüyle hem eleştirir hem de güldürür.

Sosyal medyada popüler bir kitleye sahip olan, **Magetodon, Artdamar, 8-Bit Dünyası** adlı kullanıcıların Absürt Mizaha yönelik oluşturulmuş olduğu bazı içeriklerine baktığımızda marka logoları ve tanınmış görselleri taklit ettiğini görmekteyiz.

Resim1.

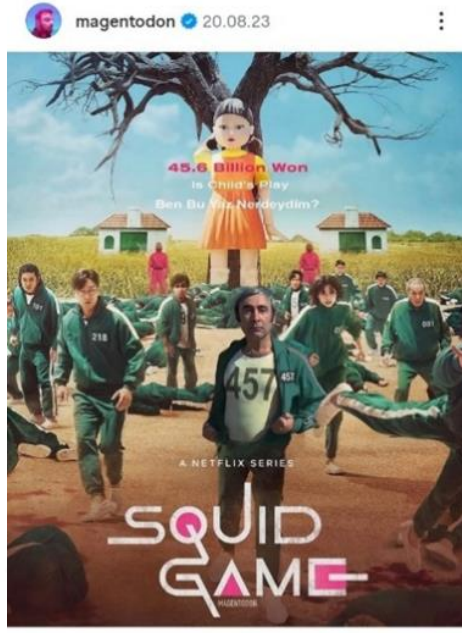

Resim2.

Resim 1-2.: Magentodon, “Pınar Alternatif Reklam”, 2022.

Resim1. Anthony Burgess ‘in yazmış olduğu “Otomatik Portakal” adlı eserin Stanley Kubrick tarafından 1971 yılında sinemaya uyarlanmış hâinden alınan bir görüntü karesini içermektedir. Görselde yer alan Alex karakterinin süt içip, suça karışması insanlarda garip bir algıya neden olmaktadır.

Doğduğumuz andan itibaren süt; saflığı, temizliği, masum bir olguyu içermesinden dolayı kötülük duygusuyla bağdaştırılmamıştır. Zihnimize kodlanan algı biçimi bir nevi halo (hâle) etkisi yaratmıştır. Bu nedenle süt içen birinin kötülük yapamayacağı bilinçaltımıza yer etmesinden dolayı bu sahne absürt bir duruma yol açmıştır. Süt ve benzeri ürünleriyle tanınan *Pınar* markasının bu sahneyle bağdaştırılıp bir arada kullanılması garip bir algıya neden olmuştur. Çalışmanın bütününe bakıldığında durumun mizahi yönünü ortaya çıkmıştır. Yine aynı biçimde **Resim2.** de yer alan görsel, Mehmet Ali Erbil’in sunmuş olduğu *Açıl Susam Açıl* (2011) adlı eğlence programına ait görüntü karesini içermektedir. Yaptığı absürt davranışlarıyla bilinen namı diğer M.ali, insanları güldürmek için anlık olarak gerçekleştirdiği tuhaf davranışlar, insanlar tarafından komik bulunmuş ve mizah malzemesi hâline gelmiştir. **Resim2.** de yer alan sahne de bu tuhafliklardan biridir. Konuklara garip bir biçimde salam yedirmesi medya üzerinde viral hâle dönüşmüş ve espri malzemesi olmuştur. Tasarımcı, burada hem görüntünün kendi içinde garip ve komik olmasını hem de kullanılan markayla bağdaştırarak absürt bir algı yaratarak mizah yapmıştır.

♥ 15 ▼

thazozan ve diğer kişiler beğendi
magentodon Magentodon pazar pazar ne izlese rehberini sunar.

Resim3.

♥ 11 ▼

dmithedmr1 ve diğer kişiler beğendi
magentodon Can sıkıntısı çeken yüzlerce oyuncu, tuhaf bir davet alır. Davette onlara pazar eğlencesi karşılığında çocuk oyunlarında yarışmaları teklif edilir. Teklifi kabul eden oyuncular, yarışmayı kazanırlarsa şahane bir pazar geçireceklerdir. Ancak ödül cazip olsa da rezil olma ihtimalleri vardır.

Resim4.

Resim 3-4.: Magentodon, “Alternatif Squid Game”, 2023-2025.

sobayi.yak.jack

4 Ekim 2021

1.752

5

gefeye ve diğer kişiler beğendi

sobayi.yak.jack Türkiye’de olsaydı...

#squidgame

Resim 5: Sobayi.yak.jack, “Squid Game Türkiye’de Olsaydı”, 2021.

İlk sezonu 2021 yılında Netflix adlı platformda yayınlanan Güney Kore yapımı, “Suqıt Game” adlı internet dizisi büyük bir kitlenin mizah malzemesi haline dönüşmüştür. Sosyal medya üzerinden filmin sahneleriyle ilgili yapılan göndermeler kitleler için komik bulunmuştur.

Dizinin içeriği; bir örgüt tarafından, maddi zorluklar yaşayan çeşitli insanların bir araya gelerek, para ödülü karşında çeşitli oyunlar oynamaya mecbur bırakılmasıyla meydana gelen maceralarından oluşmaktadır. Dizide yer alan oyun sahneleri izleyici tarafından absürt bulunmuş ve mizah konusu haline gelmiştir. Bunun üzerine birçok kullanıcı, çeşitli tasarımlar yapmış ve içerik oluşturmuştur. **Resim3,4 ve 5.** de yer alan kareler de dizi sahnesine yapılan göndermeleri içermektedir.

sobayi.yak.jack
3 Aralık 2024

312 4 42

gefeye ve diğer kişiler beğendi

sobayi.yak.jack Özet: Albüm kapağına aşık olan bir adamın günlük tutarak uzun hava ile ağlayışı...

Resim 6.: Sobayi.yak.jack, “Kürk Mantolu Madonna”, 2024.

sobayi.yak.jack
14 Ocak 2023

artdamar.e
15 Mayıs 2020

74,3 bin 42 222

gefeye ve diğer kişiler beğendi

sobayi.yak.jack Maktulün serçe parmağında kırıklar ve belinde kayma var amirim

Resim 7.: Sobayi.yak.jack, “Halay Yeri İnceleme” 2023.

5.535 32

be_istanbul ve diğer kişiler beğendi

artdamar.e Why lo serious?

Resim 8.: Artdamar, “Why Lo Serious?” 2020.

Resim 9.

Resim 10.

Resim 11.

Resim 12.

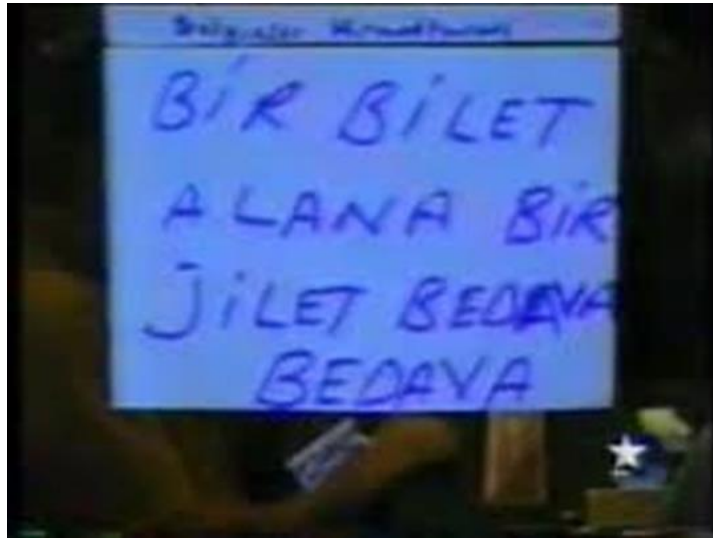
Resim 9,10,11,12.: Artdamar, “Karmaloji”, 2020-2025.

Yapay zekânın bütün çalışma ağlarına entegre edilmesiyle beraber birçok alanda kolayca erişilmesine ve kullanılmasına altyapı hazırlamıştır. Her gün sayısız tasarımlar ve çeşitli içerikler üretilmektedir.

Hızla yayılan AI (yapay zekâ) programları sayesinde güncel konular üzerine yapılan içeriklerin artması ve hızla tüketilip yenilerinin üretilmesine neden olmuştur. **Resim9/12.**Görsel karelerde bunlar arasındadır.

Yapay zekâ destekli tasarım programları, özellikle sosyal ağlarda büyük ilgi görmüş ve benimsenmiştir. Yapılacak olan tasarımları kolaylaştırmakla beraber yeni fikirler sunmuştur. Artdamar, adlı sosyal medya kullanıcısı üretmiş olduğu içeriklerde sıkça kullanmış ve geniş kitlelere hitap etmiştir. Gündemin tuhaflıklarını ele alarak çeşitli çalışmalar yapmış ve farklı bakış açısıyla ironik biçimde yaklaşımlarda bulunmuştur.

Resim 9-10,11. yer alan korku film karakterleri burada mizah malzemesi olarak kullanılmıştır. **Resim9.:** Hannibal Lecter olarak bilinen dizi karakterine ait bir görselden oluşmaktadır. Karakterin en büyük özelliğinin insan eti yiyen bir seri katil olmasıdır. Bu bağlantıdan yola çıkarak çeşitli göndermelerde bulunmuştur. **Resim 9.** da yer alan konsept *MasterChef Türkiye* adlı yemek programına aittir. Jürilerin Lecter karakterini eleştirmesi absürt ve ironik bir görüntü oluşturmuştur. **Resim 10.** da ise Kurban Bayramı'na özel hazırlanan, içeriğiyle konun absürtlüğünü ve mizahi yaklaşımını ortaya koymuştur. **Resim11.:** Katil bebek Chucky olarak bilinen karakter, kesici ve delici aletlere olan ilgisinden dolayı masada bulunan jiletler tarzını yansıtmaktadır. Bilgisayar ekranında bulunan Müslüm Gürses görüntüsü ise bir dönem hayranlarının konserlerinde jilet ve kesici aletlerle kendilerine zarar vermesinden dolayı yaşanan garip duruma gönderme yapmaktadır. **Resim 13.** Bu olay o kadar insanları etkisi haline almıştır ki bazı konserlerde “Bir Bilet Alana Bir Jilet Bedava” gibi reklam kampanyası oluşturulmuştur.

Resim 13.: Star Tv, “Müslüm Gürses Konser Bileti Kampanyası”,1994.

Resim12.: Tasarımcı, karakterlerin ortak noktalarının “yüzük” olmasını konu alarak mizahi bir yaklaşımda bulunmuştur. Görselde “Yüzüklerin Efendisi” filminin karakterleri ve Barış Manço yer almaktadır. Barış Manço imaj olarak, aksesuar yüzükleriyle bilinmektedir. Dükkân sahibinin Barış Manço olması ve kuyumcуда diğer karakterlerin yüzük bakması absürt bir algı yaratmaktadır.

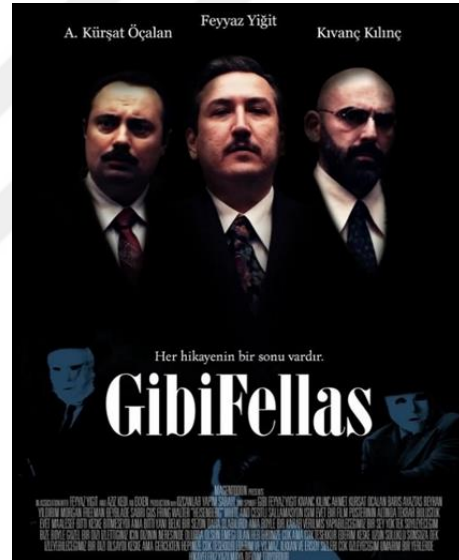
Resim14.

Resim15.

Resim16.

Resim17.

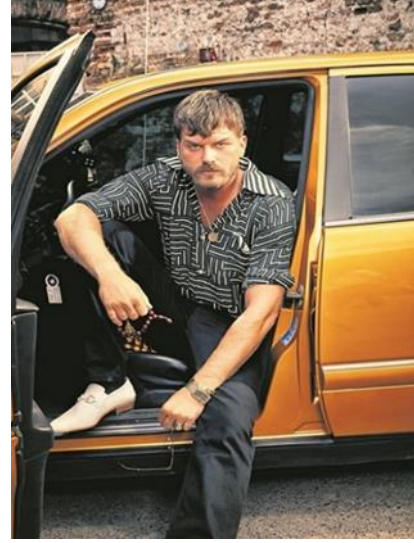
Resim 14,15,16,17.: Magentodon, “Film GİBİ Posterler” Seri, 2022-2025.

Resim14,15,16,17. Exxen platformunda 2021 yılında yayına giren, 6 sezondan oluşan, “GİBİ” adlı internet dizisinin bazı bölümlerini konu alan görsellerden oluşmaktadır.

Gibi, her bölümünde garip ve absürt olaylar üzerine kurulmuş, komedi türünde bir platform dizisidir. Dizinin kendi içindeki gariplikleri izleyici için başlıca bir mizah unsurudur. **Yılmaz, İlkan ve Ersoy** ana karakterleridir. Bu üçlünün başından geçen tuhaflikları absürt biçimde işlemektedir. Absürt mizahı doğrudan yansıtan içerikler arasında yer almaktadır. Tasarımcı, yaptığı poster çalışmalarında dizinin kilit konularına doğrudan vurgu yaparak ön plana çıkarmıştır. Diziye hâkim olan kişilerin doğrudan bağlantı kuracağı çalışmalar olarak tasarlanmış içeriklerdir.

Resim 18.: Magentodon, “O.İ.2., Sazan Sarmalı”, 2021.

Resim 19.: Kıvanç Tatlıtuğ, “O.İ.2.: Sazan Sarmalı”, 2019.

Resim 20.: Magentodon, “Wednesday” 2022.

Resim 21.: “Wednesday”, Dizi Afişi 2022.

Resim 19. 2019’da vizyona giren *Organize İşler2: Sazan Sarmalı* filminde yer alan Kıvanç Tatlıtuğ’un arabesk bir karakteri canlandırmasından ötürü sosyal medyada mizah malzemesi olmasına neden olmuştur. Nedeni ise toplum tarafından kabul görmüş Kıvanç Tatlıtuğ, (**Resim.18.**) David Beckham gibi beğenilmiş kişilerin imajlarının belirli kalıpların içinde lanse edilmesidir. Bu da oluşturulan kalıpların dışına çıkıldığında absürt bir durum meydana getirmektedir. **Resim 21.** Anlık gündem oluşturan “Wednesday” internet dizisi izleyiciler tarafından çok fazla eleştiri odağı olmuştur. Bundan kaynaklı sosyal medya üzerinde çeşitli içerikler ve parodiler oluşturulmuştur. **Resim 20.** bunlardan biridir.

Resim 22-23.: 8-Bit Dünyası, “Street Fighter II: The Turkish Arabesk”, 2025.

Resim 24.: Street Fighter-II, “Karakter seçim ekranı”, 1991.

Resim 25.: Street Fighter-II, “Round-1 Screen”, 1991.

Resim 26.: 8Bit Dünyası, “Street Fighter II: The Turkish Arabesk Warrior Character Select Theme”, Video, 2025.

(URL1: <https://www.youtube.com/shorts/1CpHqC7A64Y>)

(URL2: <https://www.instagram.com/reel/DKmtxJru09s/>)

Resim22,23,26. yer alan görseller, 8-Bit Dünyası tarafından tasarlanmış olan 40 saniyelik bir video içeriğinin kesitlerinden oluşmaktadır. Tasarımda yer alan karakterler, Türkçe Arabesk müziğin öncüleri kabul edilen Müslüm Gürses ve Ferdi Tayfur’un eşleşmesinden oluşmaktadır. 1991’de popüler olan (**Resim24.-25.**) Street Fighter-II (Sokak Dövüşçüsü) atari oyununa uyarlanarak bir düello havası oluşturulmuştur. Tasarımda yer alan sanatçıların tarzlarının ağır ve depresif bir hava oluşturması, çok hareketli olmaması, konuyla dolaylı yoldan bağlantı kurmuştur. Genel anlamda durumun kendi içinde absürt oluşu, mizahi bir algı oluşturmuştur ve birçok kitle tarafından benimsenmiştir.

BÖLÜM III

3. GRAFİK TASARIM VE TİPOGRAFİ

Grafik tasarımın etkili bir iletişim aracı olduğunu ve hayatımızın birçok alanında aktif biçimde kullanıldığını görmekteyiz. Tasarım dili iyi kullanıldığında etkili bir güce dönüşebilir. Dönemlere ve çağlara bakıldığında insanların birbirleriyle iletişim kurma girişimleri sürekli şekillenmiş ve farklı yollar denemişlerdir. İletişimi görselleştirmeye başladıkları andan itibaren şekillenerek günümüzdeki haline kavuşmuştur. İnsanlar ilk başlarda birbirlerine bir şeyler anlatmak amacıyla mağara resimlerine başvurmuşlardır. Yazının icadıyla beraber her dönemde gelişmiş ve yeniliklere açık hâle gelmişlerdir.

Grafik tasarım tarihi, İ.Ö 4. yüzyılda yazının icadına ve M.Ö. 14.000’li yıllarda yapılmış olan mağara resimlerine kadar uzanır. John Gutenberg’in 1450’lili yıllarda geliştirmiş olduğu hareketli matbaa sayesinde kitaplar ve el yazması gibi dini içerikli kitapların yaygınlaşmasında büyük etkisi olmuştur. Dönemin otoriter yapısı din etrafında toplandığından ilk basılan kitap içerikleri dinsel kitaplar olmuştur. Harf ve metin dizimi grafik tasarımın erken dönem pratikleri arasında yer almasını sağlamıştır (Muhelif,2021).

Bulunduğu dönemin şartlarına ve koşullarına göre farklı alanlara yayılarak biçimlenmiştir. Bu süreç içerisinde birçok yazı stili meydana gelmiştir. Matbaanın bulunuşuyla beraber gazete ve dergiler gibi süreli yayınlar ortaya çıkmış ve toplumun okuma- yazma oranında artışlar meydana gelmiştir. Diğer bir açıdan ise toplumda kültürel, bilimsel, sosyal ve siyasi açıdan önemli gelişmeler yaşanmasına vesile olmuştur. Modern matbaanın gelişmesine yardımcı olan Johannes Gutenberg sayesinde halkın büyük bir kısmı basılı yayınlara erişim sağlamış ve çeşitli alanlarda bunu kullanmaya başlamışlardır.

Grafik tasarımın en büyük yardımcısı olan ‘tipografi’ yani yazı dili, aynı zamanda görsel bir etkiye sahip olduğundan her insanda farklı duyguların açığa çıkmasına neden olmuştur. Tasarımın ana bütününe sağlayan en büyük araçlar arasında yer alır. Tipografi, harf, sayı, sembollerin kombinesi sonucu ortaya çıkarılan bir sanat biçimi haline gelmiştir. ‘Typhography’ kelimesi eski Yunancada ‘typos’ (form) ve ‘grapha’ (yazmak) kelimelerinin bir araya gelmesiyle oluşmuştur ve sadece sanat eğitimi alanında değil disiplinler arası çalışmalar içinde de kullanılmıştır (Yazar,2020). İlk kez ‘tipografi’ ifadesini, Johann Gutenberg metal harflerini tasvir etmek için kullanmıştır. Günümüzde ise artık baskı ve yazı içeren bütün alanlara yayılmıştır (Becer,1997:176).

“Johannes Gutenberg 1440’larda ilk harflerini yaparken yazının cinsiyetini pek düşünmüyordu. Her yeni proje için ona uygun bir font bulmayı, hatta Batı tarihinin rotasını değiştirmeyi bile pek düşünmüyordu. Tek düşündüğü para kazanmaktır” (Garfield,2012:34). Bu süreç, tipografinin yalnızca teknik değil, aynı zamanda anlam taşıyan bir yapı olduğunu göstermiştir.

Tipografi en az iki türden anlam ifade eder, eğer herhangi bir anlamı varsa. Görsel bir anlamı ve tarihsel bir anlamı vardır. Tipografinin görsel tarafı her zaman göz önündedir ve görsel biçiminin incelenmesi için materyaller çok ve yaygındır. Harf formlarının ve kullanımlarının tarihide, el yazmalarına, yazıtlara ve eski kitaplara erişimi olanlar için görünürdür, ancak diğerlerinden büyük ölçüde gizlidir (Bringinghurst,2002:9).

Tipografinin kullanım alanlarının artmasıyla beraber; tipografi, mesajı bazen iki boyutlu bazen üç boyutlu bazen de sanal ortam aracılığıyla sunulmasına olanak sağlamış, bu nedenle de kendi içinde çeşitli alt türler geliştirmiştir. Bu alt türlerden biri de “deneysel tipografi” olmuştur.

“Deneysel tipografi; geleneksel tipografi kurallarını aşarak harflerin biçim ve işlevini yeniden tanımlayan bir tasarım yaklaşımıdır. Bu yaklaşım, yazının görsel potansiyelini artırmak için çeşitli teknik ve formlar kullanarak yeni anlatım yolları sunmaktadır” (Türkeç, ve Erdoğan,2025).

Absürt Mizahın aktarımını sağlamak için çeşitli fontlar iyi kullanıldığında güçlü anlatımlara dönüşebilir. Bu da daha önceden yaşanan durumların arasında çağrışım yaparak bağ kurar. Çeşitli fontlar kullanılarak birçok mesajı etkili bir biçimde aktarabilir. Yerinde kullanılmış olan yazı karakterleri, yapılan tasarım hakkında çağrışımlar sağlar. Kullanılan her yazı karakterinin kendine özgü bir stili ve anlamı vardır tıpkı imzalarımız gibi...

“Seni Karakterin İçin Seviyorum...”

Resim 27.: “Comic Sans font karakterlerinin Microsoft Bob köpeğine dönüştürülmesi”

“Mezarlığa uçak düşmüş. Hâlâ ceset çıkarıyorlarmış.”

Bu ne kadar komik? Çok komik. En azından ilk duyduğunuzda. Hatırlaması kolay bir fıkra bu – başkalarına fıkra anlatmayı biraz olsun becerebildiğinizi gösteren bir fıkra. Bir çocuğun ya da dedenin bile anlatabileceği bir fıkra. Bir kartpostala konsa – yukarıdaki gibi – Comic Sans yazı karakteriyle yazılacak türden bir fıkra bu. Adını hiç duymamış olsanız bile, Comic Sans’ı tanırırsınız. Comic Sans talihi yaver gitmiş bir yazı karakteridir. Grafik sanatında sağlam bir felsefi temele sahip, profesyonel biri tarafından, üstelik kesin, belirli niyetlerle tasarlanmış ve yeryüzüne iyi niyetle sunulmuştu. Kesinlikle sıkılmak ya da nefret uyandırmak değildi niyet, ambulanslar ya da mezar taşları için de yapılmamıştı. Eğlenceli olsun diye yapılmıştı. Hatta, çok tuhaf ama bir yazı karakteri olarak düşünülmemişti bile (Garfield,2012:17-18).

‘Comik Sans’ yazı fontu tasarımcılar tarafından pek sevilmeyen ve ciddiyetsiz görüntüsünden dolayı fazla tercih edilmeyen bir font türü olarak kabul edilmiştir. Bunun nedeni harflerin yumuşak ve çocuk yazısı gibi görünmesidir. Önemli olan bir konu hakkında açıklama yaparken bu font kullanıldığında bütün ciddiyetini yitirdiği ve pek de dikkate alınmadığı fark edilmiştir (Yağmur, 2020).

İnsanların duygu ve düşüncelerini karşı tarafa aktarmasında büyük rol oynayan yazı dili, insanoğlunun geçmişte ve günümüzde hâlâ aktif şekilde kullanılıyor olması, bu ifade biçiminin güçlü yapısının bir göstergesi olmuştur (Sarıkavak,2010:80 akt. Yazar, 2020). Fontlar, kullanım alanına göre her ne kadar farklılık gösterse de kendi içinde bulunduğu sabit bir algı taşımaktadır. Yazı karakterlerinin biçimsel olguları insanlarda farklı duyguların açığa çıkmasına neden olmaktadır. “Font seçmenin kişisel tercih konusu olduğunu ve birçok kişinin söylediklerimizi kabul etmeyeceğini anlıyoruz. Tipografinin kutsallığına, bu zanaatın geleneklerini ve yerleşmiş ölçülerinin her zaman korunması gerektiğine inanıyoruz...” (Garfield,2012:25).

Yapılan tasarımların kitleler üzerinde oluşturduğu algı, bazılarını bütünleştirdiği gibi bazı kitleleri de farklı kutuplara ayırabilir. Hemfikir olmadığımız durumlarda ağır eleştiriye maruz bırakabilir. Birçok yazı stili kendi aralarında benzerlik ve özellik taşıdığından buna göre gruplandırılır. Bunu iyi anlamak ve doğru kategoriye yerleştirmek için tipografinin kendi içerisindeki dağılımını iyi bilmek gerekir. Font tasarımlarının birçok özelliği bulunabilir ama belli başlı değişmeyen keskin özellikleri vardır. Bunlardan en önde geleni ise tırnaklı (serifli) ve tırnaksız (sans serif) oluşudur. Daha sonra kalınlık, incelik, keskinlik, eğik, düz vb. gibi özelliklerle şekillendirilir ve bu özelliklere göre gruplara ayrılır. Tırnaklı ve eğik yazı stilleri daha çok diplomatik ve resmi içeriklerde tercih edilmektedir. Bunun nedeni ise ciddi bir hava oluşturmalarıdır. Genelde kitaplar ve resmi yazılar içeren kaynaklar, belgeler vb. formatlar, tırnaklı ve regular olarak oluşturulmaktadır. Örneğin şu anda okumakta olduğunuz bu çalışma, tırnaklı ve orta kalınlıkta olan “Times New Roman” fontu kullanılarak oluşturulmuştur. “Tırnaklı fontların adeta elleri ayakları, omuzları vardır. Tırnaksız olanlar düzdür. Genel olarak uzun metinlerde tırnaklı fontların okumayı kolaylaştırdığı kabul edilir. Tırnaksız olanlar daha kısa olan başlıklarda, çok küçük yazılarda ve dijital ekranlarda tercih edilir” (Özcan,2015).

3.1.Absürt Mizahın Tipografide Psikolojik Duygusu/Etkisi

Her fontun kendine ait bir karakteri vardır. Bundan dolayı her insanda farklı duygu geçişlerine sebep olabilir. Fontların özelliklerini oluşturan renk, biçim, boşluk gibi formların yarattığı etkiden dolayı zihnimizin algılama şeklini etkiler. Bu özellikler bir araya geldiğinde görsel bir çağrışım yaratarak farklı duygu geçişlerine neden olur. Her şeyin bir kuralı olduğu gibi tipografinin de kendi içerisinde belirli kuralları vardır, bunu belirleyen ise içindeki özellikleridir. Örneğin; baskın, koyu renkli ve kalın fontlar dikkat çekici olduğundan akılda kalıcılık durumu daha etkilidir. İnce, açık renkli, zayıf görüntüye sahip fontların dikkat çekiciliği ve akılda kalıcılık oranının daha düşük olması gibi... Tasarım yapılırken kullanılan ölçü kuralları bu etkiyi daha da zengin hale getirir. Tasarım ilkelerine uyulduğunda daha etkili sonuçlar ortaya çıkar.

Absürt Mizah, konu bakımından geniş bir çeşitliliğe sahiptir. İnsanlar tarafından tabu sayılan birçok konuyu kapsar. Birçok komedi dizi, film ve internet içeriği, absürt mizahın ilkelerini içerir ve geniş bir izleyici kitlesi tarafından takip edilmektedir. Komedi tarzları sürekli olarak evrildiği ve işlediği için, absürt mizah da farklı örnekler ve alt türler geliştirmiştir. Absürt mizahın aktarımında yardımcı araç olan tipografi biçimi dijital çağda bir akım haline gelmiş ve hızla yayılmıştır. Popülerleşen bu mizah tarzı aktif biçimde değişmekte olan gündemin sürekli olarak takip edilmesine neden olmuştur. Bu durum insanların ruh halinin tipografik yansıması olarak çağrışımlara sebep olmuş ve mizahi biçimini ön plana çıkarmıştır. Yapılan çalışmalarda sıkça kullanılan anlam kaydırmaları, kelime oyunları bunun bir parçası olmuştur. Çevremizde sürekli karşılaştığımız ve bir süre sonra aşına olduğumuz görseller ve yazı karakterleri, zihnimizde oluşturduğu kalıplar sayesinde yapılan işler arasında kolaylıkla çağrışım yapmamızı sağlamıştır.

Karakteristik Tipografi/ Ünlüler

Tasarım: Uğur Saraç

Çalışma İsmi: Turkish Celebrities / Türk Ünlüler

Çalışma Yılı:2013-2014

CÜNEYT

ARKIN

Resim 28.: “Cüneyt ARKIN”

NURİ ALÇO

Resim 29.: “Nuri ALÇO”

Resim 28. ve **Resim29.** de yer alan ünlülerin isimleri, canlandırmış oldukları film karakterlerinin belirgin özelliklerinin benimsendiği düşünülmüş tasarlanmıştır.

BÜLENT ERSOY

Resim 30.: “Bülent ERSOY”

Resim30. Ünlünün cinsiyetini değiştirmesiyle tanınmasına göndermede bulunmuştur.

HAYKO CEPKİN

Resim 31.: “Hayko CEPKİN”

Resim31. Şarkıcının fiziksel görünümü ile tanınmasından kaynaklı yapılan bir çalışmadır.

Resim28,29,30,31. Absürt mizahın özelliklerinden olan ironi ve alay bu görseller içerisinde baskın şekilde kullanılmış ve abartılı şekilde tasvir edilmiştir.

Dijital İllüstrasyon/Tipografi

Tasarım: Doç.Dr. Semih Delil

Çalışma İsmi: Bir Tuhaf Yazılı Çizimler

Çalışma Yılı: 2021

“Binaenaleyh”

Resim 32.: “Dijital İllüstrasyon”
70x70, Typography.

“Bir Sürü Küfü”

Resim 33.: “Dijital İllüstrasyon”
,70x70, Typography.

Resim32.‘Binaenaleyh’ kelimesi TDK’ye göre; “...bundan ötürü, bunun için, bundan dolayı, bunun üzerine, dolayısıyla...” (TDK,2023), anlamına gelmektedir. Dönemin siyaset adamlarından olan Süleyman Demirel’in bu kelimeyi cümlelerinde sıkça kullanması toplum tarafından kelimeyle özleşmesine neden olmuştur. Bu durumun abartılması ve ironikleşmesi tasarıma yansımıştır. ‘Binaenaleyh’ kelimesi söylenirken akışkan bir hava verdiğinden renk ve tipografi seçimi de yumuşak ve akışkan olarak seçilmiş, bu da ıslaklık etkisini arttırmıştır.

Resim 33.Tasarımda kullanılan font ciddi görüntüye sahip bir yazı karakteri iken yazılan cümleden dolayı ciddiyetini kaybetmesine ve ironik bir hal almasına neden olmuştur.

Absürt mizahın özelliklerinden olan kelime oyunları ve anlam kaydırmaları mevcuttur.

“Ahiretligimsin”

Resim 34.: “Dijital İllüstrasyon”
70x70, Typography.

“Bacım Ol”

Resim 35.: “Dijital İllüstrasyon”
70x70, Typography.

Resim 34. içinde yer alan sarı silahlar cümlemin mizahi yönünü daha da ortaya çıkarmış ve kelimelerin dağınık ve ciddiyetinin olmaması durumu alaycı hale getirmiştir.

Resim 35. Kendi içinde absürt sayılabilecek cümle, ana renkleri kullanarak farklı bir bakış açısıyla tasarıma yansıtılmıştır. Seçilen yazı karakteri, kendi içerisinde bir düzen sağlamış ve durumu ironikleştirmiştir.

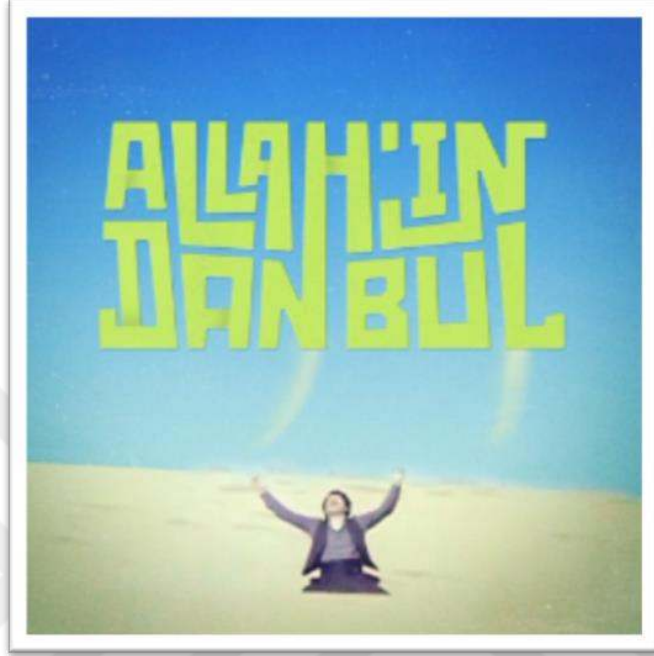
“Arpadan”

Resim 36.: “Bir Tuhaf Yazılı Çizimler” Dijital İllüstrasyon -32x32,2020.

Resim36. “Atın Ölümü Arpadan Olsun” Atasözünden yola çıkılarak yapılan bir çalışmadır. Bu çalışmada kelime oyunları ve anlam kaydırmalarıyla aşırı alkol tüketimini eleştirmiştir.

“Allahından Bul”

Resim 37.: Semih Delil, Kişisel Sergi, “Bir Tuhaf Yazılı Çizimler”, Dijital İllüstrasyon - 32x32-2020.

Resim 38.: İbrahim Tatlıses, “Toprağın Oğlu (Sabuha)”, 1979.

Resim 39.: Kemal Sunal, “Şark Bülbülü”, 1979.

(Görsel 38.) Tasarımda yer alan görsel, İbrahim Tatlıses’in 1979 yılında Toprağın Oğlu (Sabuha) filminden bir kesittir. Aynı yıl içerisinde klbin parodisi **Resim39.** Kemal Sunal tarafından “Şark Bülbülü” filminde ele alınmıştır. Kullanılan görüntünün stilize edilerek tasarıma dahil edilmesi ve kendi içerisinde mizahi yönünün doğrudan olması tipografiyle birleşerek tasarımın absürt yönünü ortaya çıkarmıştır.

Tasarımcıların Karşılaştığı Müşteri Replikleri/Tipografi

Tasarım: yötk (Şahsi İsmi Bilinmiyor)

Çalışma İsmi: Tasarımcıların Nefret Ettiği Cümleler

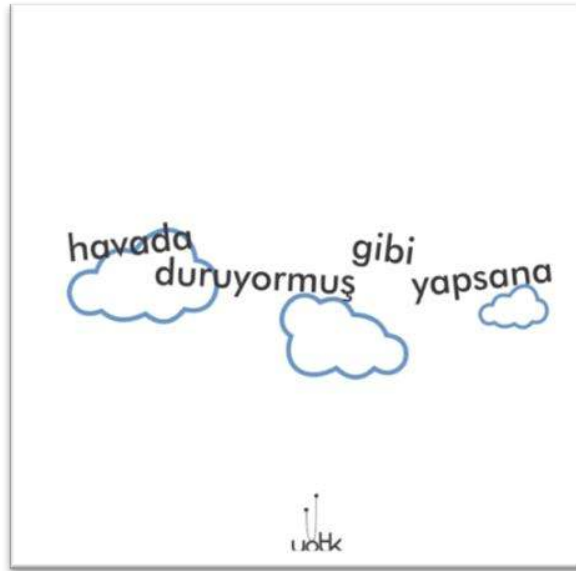
Çalışma Yılı: -

Resim40.: Yötk, Anonim.

Resim41.: Yötk, Anonim.

Resim42.: Yötk, Anonim.

Resim 40,41,42.: Yötk, Anonim.

Resim40,41,42. yer alan ifadeler grafik tasarımcıların sıklıkla karşılaştığı diyaloglar haline gelmiştir. Bundan yola çıkarak durumun absürtlüğü tasarımlara yansıtılmıştır.

Sosyal/Tipografi

Tasarım: ÇerÇöp (Bertuğ Bilgin)

Çalışma İsmi: Best of ÇerÇöp Culture 2021

Çalışma Yılı: 2021

Resim 43.: “Best of ÇerÇöp Culture”, 2021.

Resim 44.: “Best of ÇerÇöp Culture”, 2021.

Resim 45.: “Best of ÇerÇöp Culture”, 2021.

Resim 46.: “Best of ÇerÇöp Culture”, 2021.

Resim43,44,45,46. Çalışmalarda ağırlıklı olarak anlam kaydırmaları ve kelime oyunları mevcuttur. Kullanılan kelimelerin genel anlamda arabesk bir tavrının oluşu mizahın absürt yönünü ortaya çıkarmıştır.

Güncel/Tipografi

Tasarım: Emirhan Perker

Çalışma İsmi: -

Çalışma Yılı: 2022/2023

Resim 47.: "Pazartesi",2022.

Resim 48.: "PAZAR (Uyku, Yemek, Netflix, Disney, +)",2022.

Resim47,48.: de haftanın günlerinin genel olarak temsil ettiği özellikler işlenmiştir. Pazar günleri dünya genelinin birçok yerinde tatil sayılmaktadır, bundan yola çıkılarak yapılmış bir çalışma olmuştur. **Resim47.** "Pazartesi" günleri çalışan çoğu insan için olumsuz ve lanetli bir haftanın başlangıcı olarak anılmaktadır. Tasarımda yer alan yazının sıkışık ve bunaltıcı olması bu durumun ironik bir göstergesi olmuştur.

Resim 49. "Sana da iyi haftalar lan hayat",2023.

Resim 50.: "İyi HaftalarTespitler ✂️" 2023.

Resim49. Tasarımın kendi içindeki üslubu genel anlamda alaycı bir yapıya sahiptir. Tasarımda yer alan “-lan” kelimesi “Kurtlar Vadisi” dizisindeki Abuzer Kömürcü karakterinin sürekli “-lan it!” demesinin çağrışımını yapmaktadır.

Resim50. Haftanın günleri tasarımcının kendi tespitlerinden yola çıkarak yaptığı ironik bir çalışmadır. Tasarımda anlam kaydırmaları kullanarak yaşanan durumun absürtlüğünü vurgulamıştır.

Resim 51.: “Bazı Dertler Kurumuyor”- 2023.

Resim 52.: “Motivasyon Kedi”,2023.

Resim51. Tasarımcı, yaptığı çalışmada bazı dertlerin geçmediğini ve bu durumu kurumayan çamaşırlara benzeterek ironik bir dille ifade etmiştir. Kullanılan yazı fontu ve renk seçimiyle de bu hissi desteklemeye çalışmıştır.

Resim52. Kelime oyunu ve anlam kaydırması yapılarak mizahi bir yaklaşımda bulunulmuştur. Tasarımda yapılan kedi formu yapılan çağrışımı destekler nitelikte olmuştur.

Anne Replikleri/Foto-Tipografi

Tasarım: Halil Beydilli

Çalışma İsmi: Anne Sözleri

Çalışma Yılı: 2013

Resim53.

Resim54.

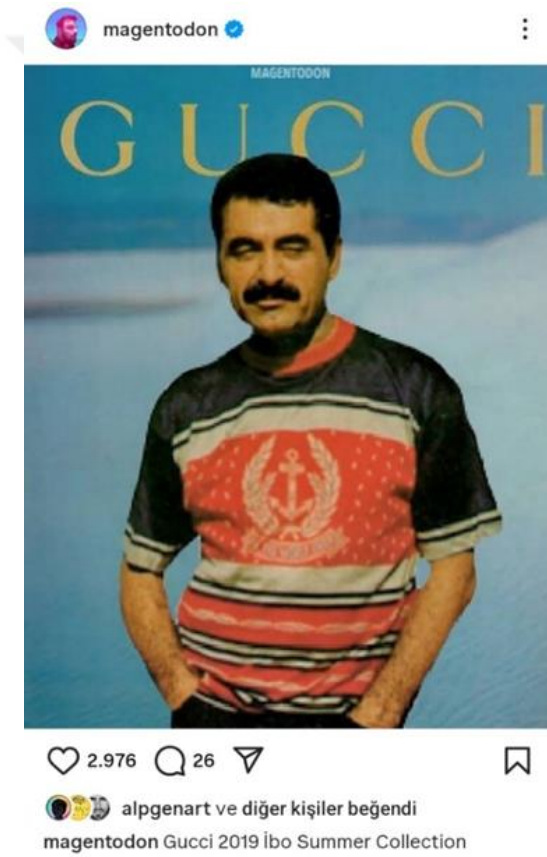

Resim 53,54,55.: 'Anne Sözleri''

Resim53,54,55. yer alan ifadeler, Türk annelerinin kalıplaşmış sözleri baz alınarak hazırlanmış tasarımlardır. İfadelerin genel olarak içeriği ironik ve alaycı bir tavra sahiptir. Tasarım içinde yer alan flu fotoğraflar yazıların ön plana çıkmasını sağlamış ve yazılan sözlerle çağrışım yaparak bir denge kurmuştur.

Tipografik Marka Çağrışımları

Dünyaca ünlü markaların logoları birçok kişinin zihninde kolaylıkla canlanabilir, bunun nedeni ise alışlagelmiş ve benimsenmiş olmasından dolayı hafızamızda yer etmiş olmasıdır. Etrafımızda, gördüğümüz, duyduğumuz içerikler farkında olmadan beynimize kodlanır, sürekli bir şeyler arasında bağlantı kurmaya çalışmamızın asıl nedeni aslında bundan dolayıdır. Beynimizde yer edinen çeşitli kodlar sayesinde mizah, birçok alanda kullanılmış ve reklam malzemesi haline dönüşmüştür. Psikolojik olarak komik ve saçma olan şeylerin unutulma durumu daha azdır ve bundan dolayı birçok reklam sektörü bunu tasarım alanlarında sıkça uygulamıştır. Farkında olmadan beynimize yerleşen çeşitli jenerikler, replikler, diyaloglar ve absürt sahneler bunun örnekleridir.

Resim 56.: “Gucci 2019, İbo Summer Collection”.

Resim 57.: “İbo de toilette”.

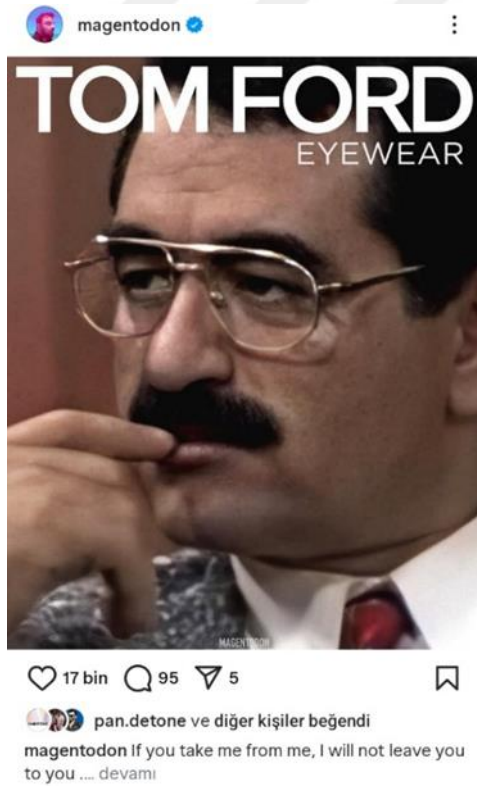
Resim56,57,58,59,60,61,62,63,64,65,66,67. içeriklerde kullanılan dünyaca ünlü markaların toplum tarafından benimsenmiş belirli kalıpları vardır. Tasarımcı, bu kalıplardan yola çıkarak doğal akışında olan çeşitli absürt sahnelerin görsellerini, markaların yarattığı imajla birleştirip absürt bir hava yaratarak mizahi bir denge oluşturmaya çalışmıştır. İronik bir karaktere sahip olan İbrahim Tatlıses'i çalışmalarında sıkça kullanmıştır.

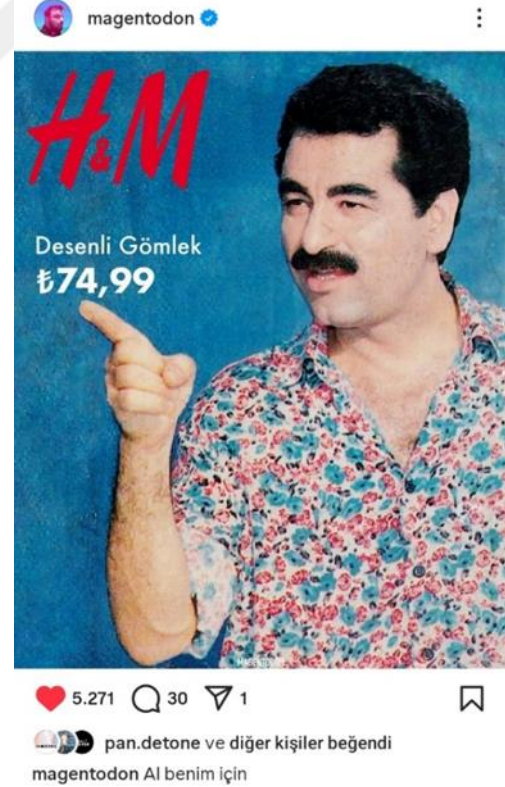
Resim 58.: “İbottega”.

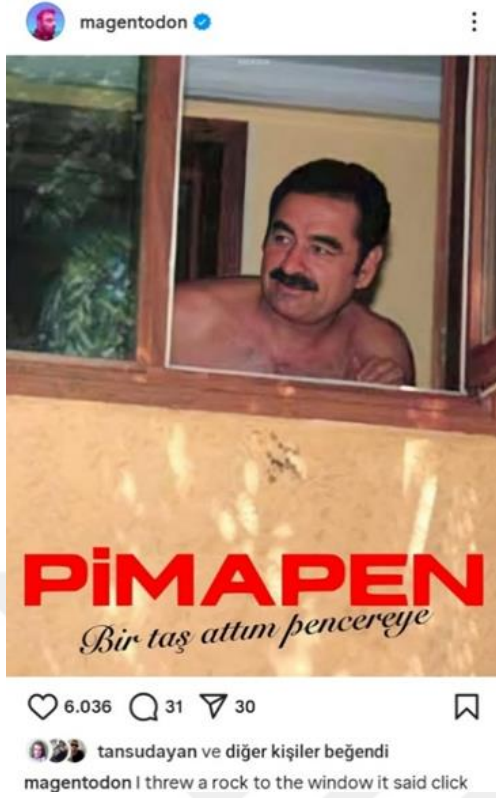
Resim 59.: “Moda İbonu Returns”.

Resim 60.: “Tom Ford”.

Resim 61.: “Al Benim İçin”.

Resim 62.: “Bir Taş Attım Pencereye”.

Resim 63.: “Jilet İbo”.

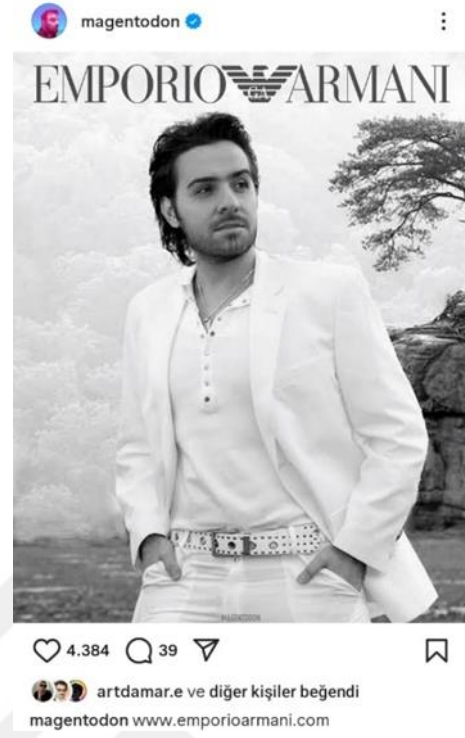
Resim 64.: “Urfalı Kedilerin Tercihi”.

Resim 65.: “Yandım Safiye!”.

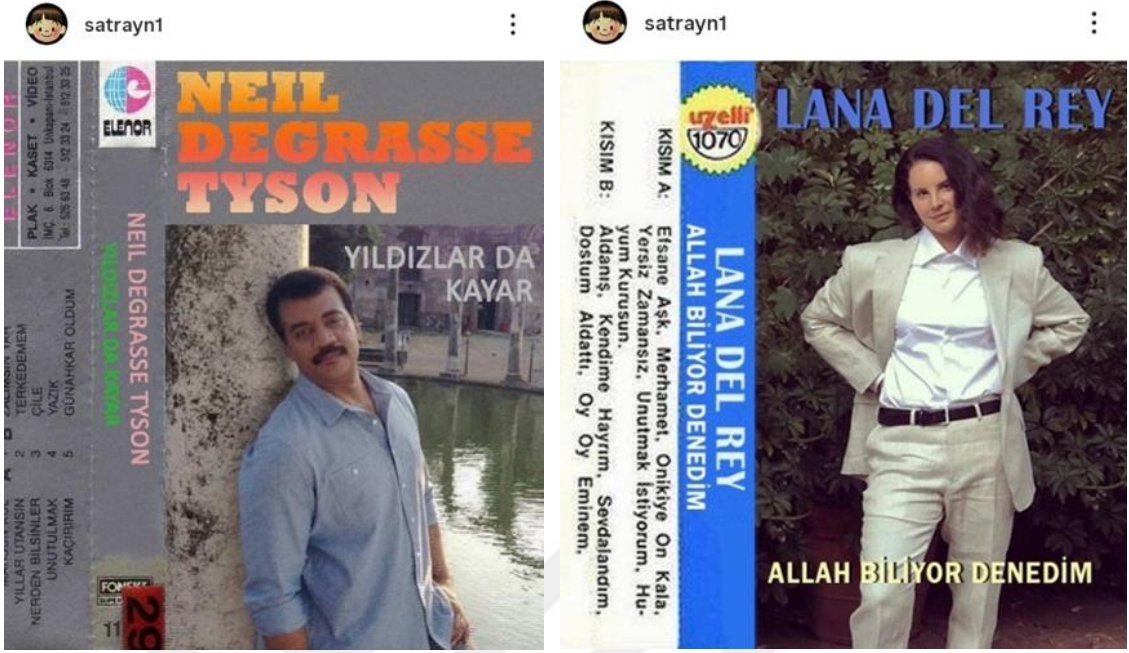
Resim 66.: “LO real Urfa”.

Resim 67.: “www.emporio...”

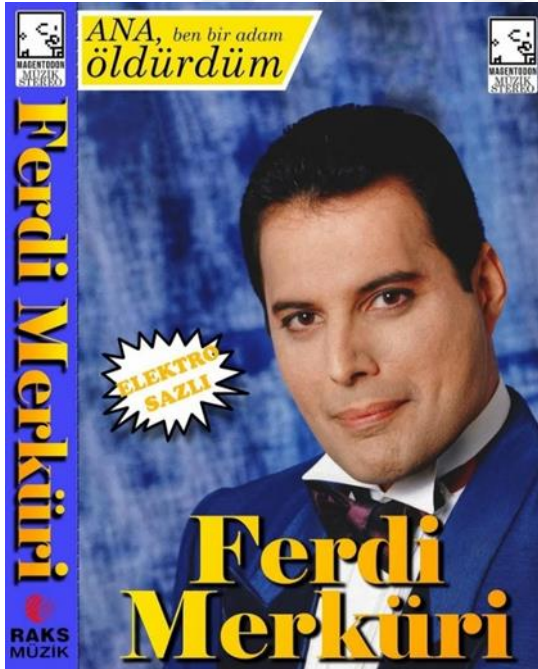
Tasarımcı, çalışmalarında kelime oyunları ve anlam kaydırmalarını sıkça kullanmış, paylaşım içeriklerinde bulunan açıklama kısmında buna yer vermiştir. **Resim61.** İbrahim Tatlıses’in “*Kal Benim İçin*” olan şarkısını “*Al Benim İçin*” olarak kullanmış, anlam kaydırması ve kelime oyunu yaparak göndermede bulunmuştur. Yine aynı biçimde İbrahim Tatlıses’in şarkılarından yola çıkılarak hazırlanan **Resim62.** “*Bir Taş Attım Pencereye*” kelimesini “*Pimapen*” cam markasıyla bağdaştırmış ve kullandığı absürt görselle bunu vurgulamıştır. **Resim66.** İronik bir karakter olan Mahmut Tuncer, şiveli konuşması ve sıkça “Lo” kelimesini vurgulayarak sarf etmesinden ötürü bu kelime ile bütünleşmiştir. Mahmut Tuncer, sosyal medya üzerinde üretilen içeriklerle beraber absürt bir karaktere dönüşmüş ve mizah malzemesi olarak kullanılmıştır. Yapılan tasarımda, marka ile arasında bağlantı kurularak kelime şakasına yer verilmiştir. **Resim 67.** Tasarımcı, yapmış olduğu çalışmanın açıklama kısmında İsmail YK’nın 2006 yılında çıkarmış olduğu www.bombabomba.com (90 60 90) albümüne atıfta bulunmuştur. 2006 yıllarının başlarında internetin küçük çaplı da olsa yayılmasıyla beraber artan sanal arkadaşlık, Chat sohbet odaları gibi sitelerin yoğun ilgi görmesi üzerine yapmış olduğu albüm çalışmasıdır. İsmail YK’nın alışılmışın dışında olan deri ve metal aksesuarlı kostümleri kitleler tarafından benimsenmiştir. Çalışmada yer alan orijinal görselin alışılmışın dışında olması absürt bir hava oluşmasına neden olmuştur. “İsmail YK” denildiğinde klasik takım elbiseli birinin canlanmaması, benimsenmiş olan görüntünün dışında kalmasıyla beraber zihnimizdeki beklentiye karşılamamaktadır. Yapılan açıklamayla beraber tasarım birleştiğinde mizahi bir yaklaşım ortaya çıkmaktadır.

Sosyal Medya Uygulamalarında Paylaşılan Absürt Kaset/Albüm Kapağı Çalışmaları

Resim 68.: satrayn1, “Neil Degrasse Tyson”, 2016.

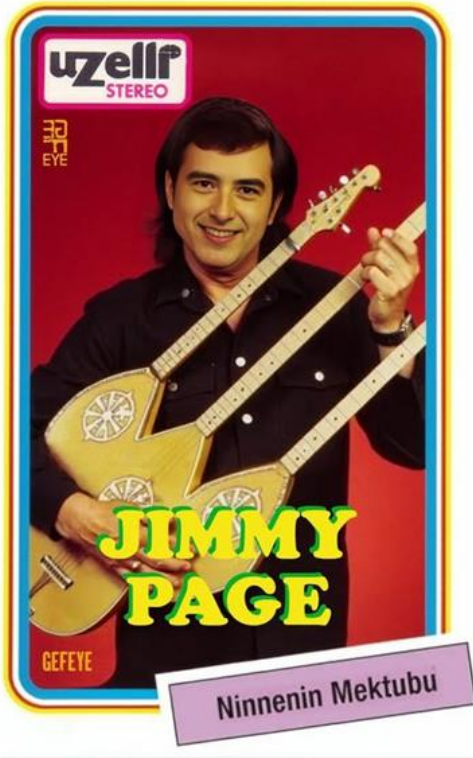
Resim 69.: satrayn1, “Lana Del Rey”, 2019.

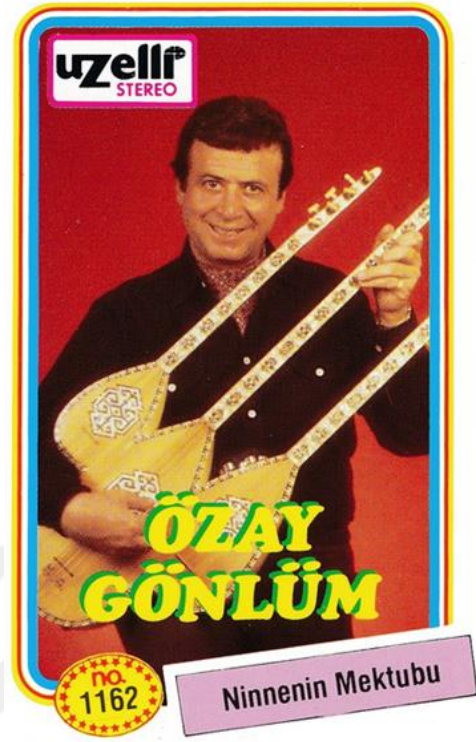
Resim 70.: Magentodon, “Freddie Mercury”, 2021.

Resim 71.: Magentodon, “Billie Eilish”, 2021.

Resim 72.: Gefeye, “Başka Bir Evrende Karışık Kaset”, “Jimmy Page” 2025.

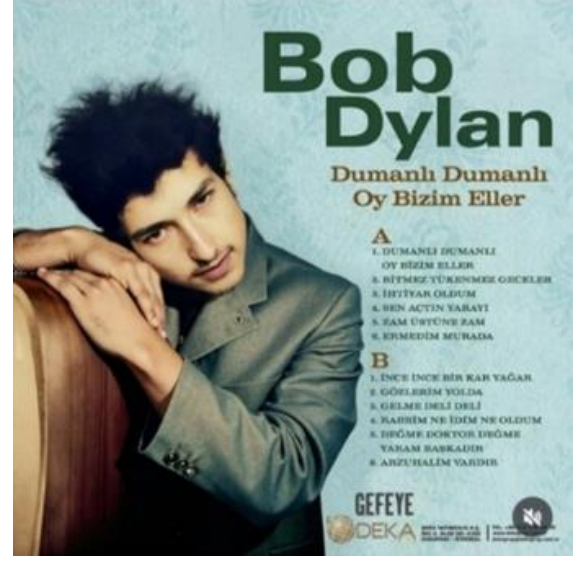
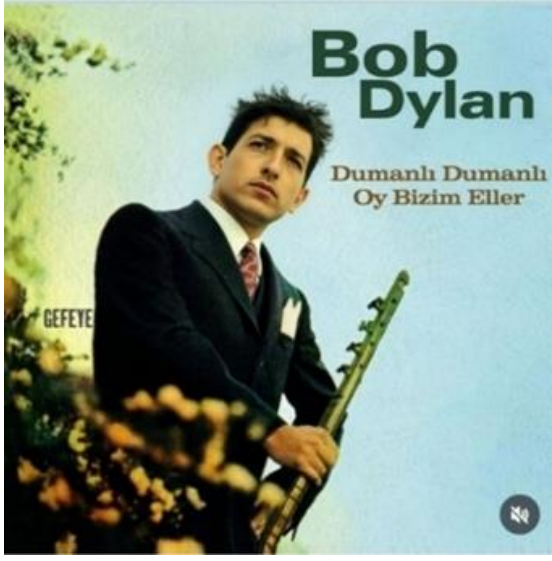
Resim 73.: Özay Gönülüm, “Ninenin Mektubu”1991.

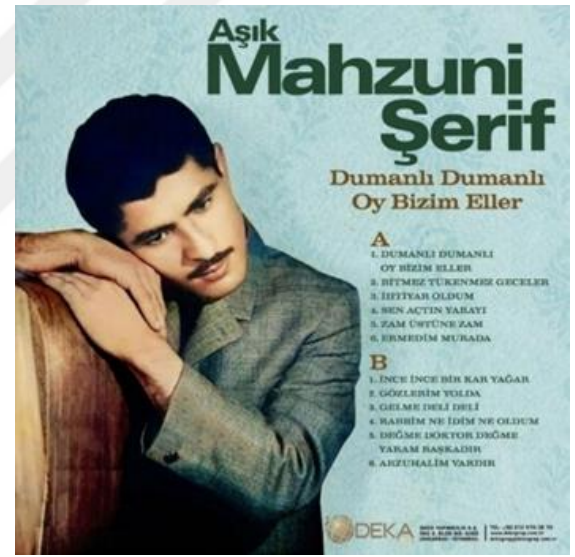
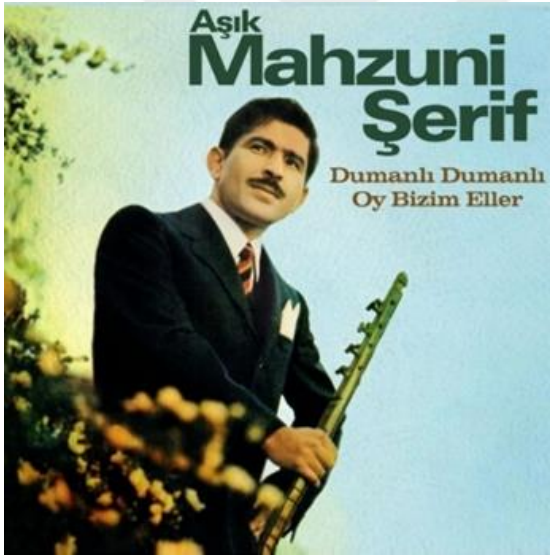
Resim 74.: Gefeye, “Başka Bir Evrende Karışık Kaset”, “Bob Dylan”, 2025.

Resim 75.: Aşık Mahzuni Şerif, “Maras Dramı”, 1990.

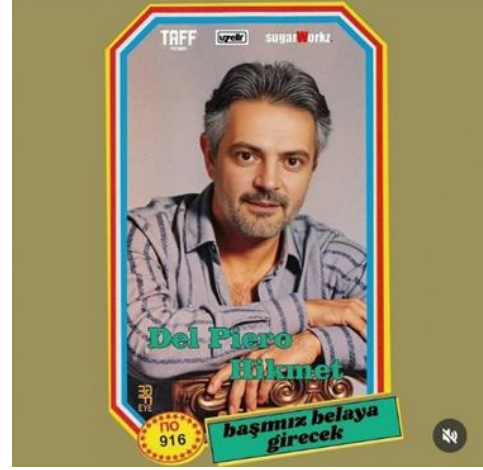
Resim 76.: Gefeye, “Başka Bir Evrende Karışık Kaset”, “Bob Dylan”, 2025.

Resim 77.: Aşık Mahzuni Şerif, “Oy Dumanlı Bizim Eller”, 1998.

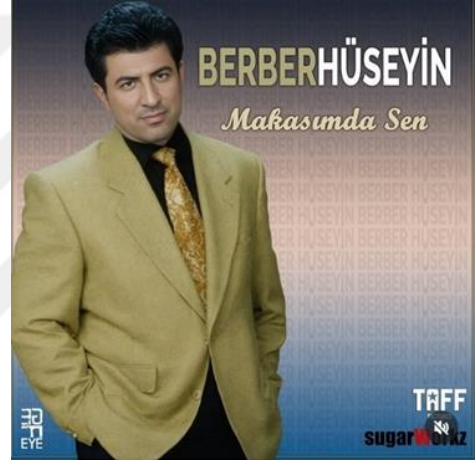
Resim78.

Resim79.

Resim80.

Resim81.

Resim82.

Resim83.

Resim 78,79,80,81,82,83.: Gefeye, “Çakallarla Dans” Film Karakterlerinin Albüme Uyarlanması”,2024.

BÖLÜM IV

4.UYGULAMALAR

4.1.Tipografiyle Absürt Mizahın Yaratılması: Uygulama Süreci ve Tasarım Kararları

Grafik tasarımın ana bütününü oluşturan yapılar doğru kullanılmadığında sert eleştirilere maruz kalabilir. “Bir grafik tasarım ürünün hammaddeleri şunlardır: 1-Çizgi, 2-Ton, 3-Renk, 4-Doku, 5-Biçim, 6-Ölçü, 7-Yön...” (Becer, 1997:56). Grafik dili iletişimin en güçlü yönlerinden birini oluşturmaktadır. Bu dilin en büyük yardımcı aracı ise tipografidir. Tipografinin ruhsal bakımdan birçok duyguyu yansıtmaya özelliği vardır. Kullanılan font biçimi; renk, ton, doku ve çizgiler sayesinde zihnimizde çeşitli çağrışımlar meydana gelmekte ve herkeste farklı duygulara yol açmaktadır. Yapılan tasarımların bazen dolaylı olması hafızamızda çeşitli sorgulamalara neden olmaktadır. Gündelik yaşantımızda duyduğumuz sesler, görüntüler ve çeşitli anlık gelişen durumlar hafızamızda istemsizce olsa yer etmektedir. Medya üzerinde gördüğümüz ses, görüntü gibi somut şeyler arasında bağlantı kurarak olayı anlamaya çalışırız. Anlamlandıramadığımız şeyler ise saçma yani absürt olarak nitelendiririz. Absürt bulduğumuz durumlar hafızamıza daha kolay kodlanır ve anımsama durumumuz daha yüksektir. Yapılan tasarımlar da absürtlüğün bu yönünden faydalanılarak oluşturulmuştur. Çalışmalar oluşturulurken çeşitli medya platformları üzerinde viral hâle gelmiş, toplum tarafından ilgi görmüş ve popülerleşmiş durumlardan yola çıkılarak tasarımlara yön verilmiştir.

Resim 84.: Hatem Meltem Coşkun, “Ütopya”, A3, Dijital PS, 2020.

Resim 85.: Hatem Meltem Coşkun, “Ütopya”, A3, Dijital PS, 2020.

Resim84. Yapılan tasarımın amacı, mizahi bir bakış açısıyla yeni fikirler ortaya koymak için oluşturulmuştur. Bu nedenle tasarımda yer alan unsurların gerçeklikle bir bağlantısı bulunmamaktadır ve ticari bir amaçla yapılmamıştır. Bu tasarım, yapılan diğer tasarımların temeline zemin hazırlayan ve ilham kaynağı olan ilk çalışmadır. Rast gele seçilen iki farklı kelimedenden yola çıkılarak zihnimizde oluşabilecek absürt durumu mizahi biçimde bir albüm kapağı tasarımı üzerinde göstermektir. Albüm kapağı oluşturulurken dikkat edilmesi gereken diğer bir hususta verilen kelimelerin görsel olarak kapağın içeriğine uyumlu bir şekilde yerleştirilip kullanılmasıdır. Bu doğrultuda içerikte yer alan ‘dambıl’ ve ‘tablet’ ibareleri hem görsel olarak hem de yazılı ifade olarak yer almaktadır.

Verilen kelimelerden oluşturulan cümlelerin kendi içinde absürt olması, mantık açısından doğrudan bir çerçeve içerisine oturtulmaması tasarımı her açıdan mizahi olarak ön plana çıkarmıştır. “Kalbini Dambıl sanmıştım meğer Tabletmiş bilemedim” Bu ifadede Kalbini Dambıl sanmıştım derken ‘kalbini ağır sanmıştım/kalbine girmek zor’ gibi tasvirde bulunulmuştur. ‘Meğer Tabletmiş Bilemedim’ derken ‘Seni yanlış tanıdım/ kalbine herkes dokunmuş/ kalbini herkes ele geçirmiş’ gibi... Anlamlara gelmektedir.

Kullanılan ana fotoğrafa bazı filtreleme işlemleri yapılarak görselin opaklığı azaltılmış ve iki parça halinde renklendirilmiştir. Fontun siyah ve baskın olarak kullanılması arka planda yer alan görselle karmaşa içine girmesini engellemek amacıyla seçilmiştir. İçerikte kullanılan müzik şirketinin tercih edilme amacı ise en çok bilinen plak şirketleri arasında popüler ve kapsamlı bir üne ulaşmış olmasıdır. Yapılan tasarımın gerçek bir görünüme sahip olmasını sağlamak amacıyla mockup üzerinde gösterimi sağlanmıştır.

4.1.1. Günümüzde Absürt Sayılan Bazı Orijinal Albüm Kapaklarının İncelenmesi ve Minimal Olarak Yeniden Tasarlanması

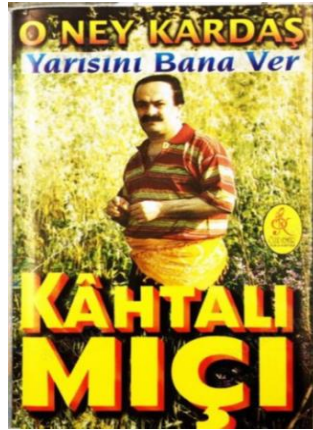
Evrensel sayılan müzik, her tarza ve her kültüre göre şekillenir ve uyarlanabilir. Tıpkı sıvı bir madde gibi bulunduğu kabın şeklini alır ve buna göre değişiklik gösterir. Ama ham maddesi daima aynıdır. 7 notadan sayısız eser ve tür oluşabilir. Bunu belirleyen ise kültürlerdir. Kültürler ve tarzlar değiştikçe hitap ettiği kitlede o yönde şekil alır. Dünyaca ünlü birçok sanatçı büyük bir kitleye hitap ettiği için benimsenmiş ve idol haline gelmiştir. Bunun yanı sıra alışılanın dışına çıkıldığında kimi zaman aykırı kimi zamanda absürt bulunmuştur. Yapılan çalışmada ele alınan konulardan biri de müzik albümlerinin içeriğinde yer alan parçaların albüm kapağıyla ilişkisidir. Günümüze göre değerlendirildiğinde aykırı ve absürt bulunan bazı albüm kapaklarının incelenmesi ve minimal olarak yeniden tasarlanmasıdır. Çalışma içeriğinde yer alan Albüm Kapaklarının, bulunduğu dönemin tasarım algısına göre değerlendirildiğinde, yapılan çalışmaların absürt olma gibi bir beklenti içine girilmediği fakat yapılan kapağın günümüz tasarım profiline göre incelendiğinde, güncel tasarım algısının beklentilerini karşılamadığı için oluşan durumun absürt olmasıyla beraber, mizahi yönünün ortaya çıkmasına neden olmuştur.

¹KAHTALI MIÇI, “O Ney Kardaş Yarısını Bana Ver” (Resim86.)

Yayınlanma Tarihi:1995

Müzik Türü: Türkü

Yayımlayan Şirket: Özdemir Plak ve Kasetçilik San. ve Tic. Ltd. Şti

Resim 86.: Kahtalı Miçi, “O Ney Kardaş Yarısını Bana Ver” Türkü, Özdemir Plak,1995.

¹ Yeniden tasarlanan albüm kapakları, orijinal içerikten çok fazla uzaklaşmadan değişimler yapılmış olup, minimal ikonlar kullanılarak günümüz mizahına vurgu yapılmıştır. Tasarımda yer alan QR kodları albüm şirketlerine ait kaynak sayfa linklerine aittir. Yapılan çalışmalar ticari amaçla yapılmamıştır. Kullanılan ikonların sahiplenilme gibi bir durumu yoktur. Tasarımlar tez kapsamında, mizahi amaçla kullanılmıştır.

Resim86. Kahtalı Mıçe adlı sanatçının 1995 yılında yapmış olduğu “O Ney Kardaş / Yarısını Bana Ver” isimli parçası ve albüm kapağı, tasarım ilkelerine göre incelendiğinde; albüm kapağında yer alan görsel ve fontların uyumsuzluğu, albüm ismiyle birleştiğinde daha da absürt bir hale gelmesine neden olmuştur. Tercih edilen sarı tonunun kendi içinde dikkat çekici bir yapıya sahip olması ve tasarımın her yerinde yoğun biçimde kullanılmasından dolayı yorucu bir görüntü oluşmasına neden olmuştur. Görselde bulunan sarı tonlarının birbirine yakın seçilmesi, kontrast dengesinin olmayışı, sarı renginin baskın oluşu, gözü rahatsız edip yormaktadır. Renk, biçim, ölçü açısından uyumsuz ve düzensiz olan bir tasarım yapılmıştır.

Resim 87.: H. Meltem Coşkun, “Alternatif Albüm Kapağı Serisi”, A3, Dijital PS, 2023.

‘O Ney Kardaş/Yarısını Bana Ver’ cümlesinin kendi içerisinde mizahi oluşu, “minimal bir ikon biçimi olarak düşünüldüğünde zihnimizde nasıl canlanırdı?” sorusuna cevap olarak **Resim87.** oluşturulmuştur. **Resim87.**Yapılan tasarımda bulunan tipografi, orijinal kullanılan yazı fontuna yakın font kullanılmış olup, renk tonları ise uygunluğa göre seçilmiştir.

Görselde yer alan beyin ikonu sade ve düz biçimde kullanılmıştır. Buradaki amaç kelimenin zihnimizde yarattığı çağrışımı minimal ikon kullanarak yeni bir bakış açısı oluşturmaktır.

MALATYALI İBRAHİM, “*Bacım Ol Bundan Sonra*” (Resim88.)

Yayınlanma Tarihi: 27 Mart 1990

Müzik Türü: Arabesk

Yayınlayan Şirket: Aydın Müzik

Resim 88.: Malatyalı İbrahim, “*Bacım Ol Bundan Sonra*”, Arabesk, 27 Mart 1990.

Malatyalı İbrahim adlı sanatçının 1990 yılında çıkarmış olduğu “*Bacım Ol Bundan Sonra*” Adlı albümünde kullanılan kontürlü baskın fontların uyumsuzluğu, renklerin gradyan geçişleri, görselle birleştiğinde ortaya çıkan biçimsiz görüntüsü absürt bir hava oluşturmuştur. Albüm adının mizahi bakış açısına yakınlığı da durumu destekler niteliktedir.

Resim 89.: H. Meltem Coşkun, “*Alternatif Albüm Kapağı Serisi*”, A3, Dijital PS, 2023.

Resim93. Orijinal albüm içinde yer alan font ve yakın renk tonları kullanılmıştır. Albüm isminin yaptığı çağrışıma yakın olarak, LGBT bayrağı renkleri seçilmiştir.

SİBEL ALTIN, “Bırakın Da Yaşayalım” (Resim90.)

Yayınlanma Tarihi:1987

Müzik Türü: Arabesk

Yayınlayan Şirket: Öztürk Plak/Raks Müzik Şirketi

Resim 90.: Sibel Altın, “Bırakın da Yaşayalım”, Arabesk, Öztürk/Raks Müzik Şirketi,1987.

Dönemin çocuk sanatçıları arasında yer alan Sibel Altın’ın “Bırakın da Yaşayalım” adlı albümü 1987 yılında arabesk türünde piyasaya sürülmüştür. Albüm kapağında yer alan fotoğrafın içerikle alakasının olmayışı, kullanılan yazı fontunun karakter biçimi ve renklerinin uyumsuz oluşu görselle birleştiğinde absürt bir algı oluşturmuştur.

Resim 91.: H. Meltem Coşkun, “*Alternatif Albüm Kapağı Serisi*”, A3, Dijital PS, 2023.

Resim91. Tasarımda bulunan dolar ikonu, günümüz şartlarını ironik olarak eleştirerek, güncel ekonomiyi temsil etmektedir. Kullanılan renk tonları, orijinal albümde yer alan görsele çağrışımında bulunması için yakın renk tonlarına yer verilmiştir. Tasarımda kullanılan yazı fontu, orijinal albüm kapağında bulunan fontlara benzer olarak seçilmiş ve kapakta yer aldığı tonlar arasında kullanılmıştır.

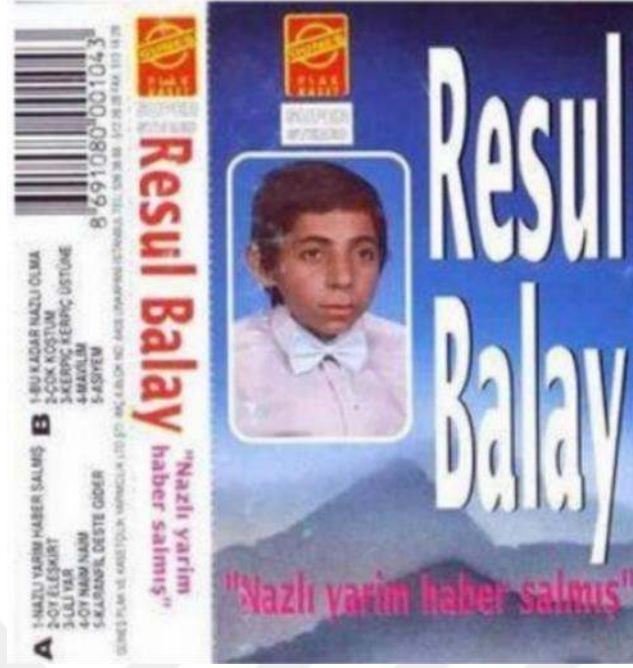
RESUL BALAY, “Nazlı Yarım Haber Salmış” (Resim92.)

Yayınlanma Tarihi: 27 Nisan 1983

Müzik Türü: Türkü

Yayınlayan Şirket: Güneş Plak Kaset Müzik Şirketi

Dönemin çocuk sanatçılarından olan Resul Balay,12 yaşında çıkartmış olduğu “*Nazlı Yarım Haber Salmış*” adlı albümün, kapak tasarımında kullanılan vesikalık fotoğrafın beyaz kontur kullanarak çerçeve içine alınması, fotoğrafın hem sayfa içinde hem de kendi içindeki orantısızlığı, fotoğrafın genel olarak mimik ifadesinin donuk oluşu ve albüm ismiyle arasında bağlantı kurulamaması , bütününe bakıldığında yazıların orantısızlığı ve kullanılan renk tonlarının yanlış biçimde uygulanması albümün tasarımını olumsuz yönde etkilemiştir. Albümün tümüne bakıldığında kendi içinde mizahi bir algı yaratmasına neden olmuştur. Bu nedenlerden dolayı albüm absürt olarak nitelendirilmiştir.

Resim 92.: Resul Balay, “Nazlı Yarım Haber Salmış”, Türkü, Güneş P.K.M. Şirketi, 27 Nisan 1983.

Resim 93.: H. Meltem Coşkun, “Alternatif Albüm Kapağı Serisi”, A3, Dijital PS, 2023.

Resim93. Tasarımda bulunan ikon, sosyal medyada yer alan bildirim çubuğunu ifade etmektedir. İçerikte kullanılan font ve renk tonları orijinal kapaktaki çağrışımı bozmamak için benzer biçimde seçilmiştir.

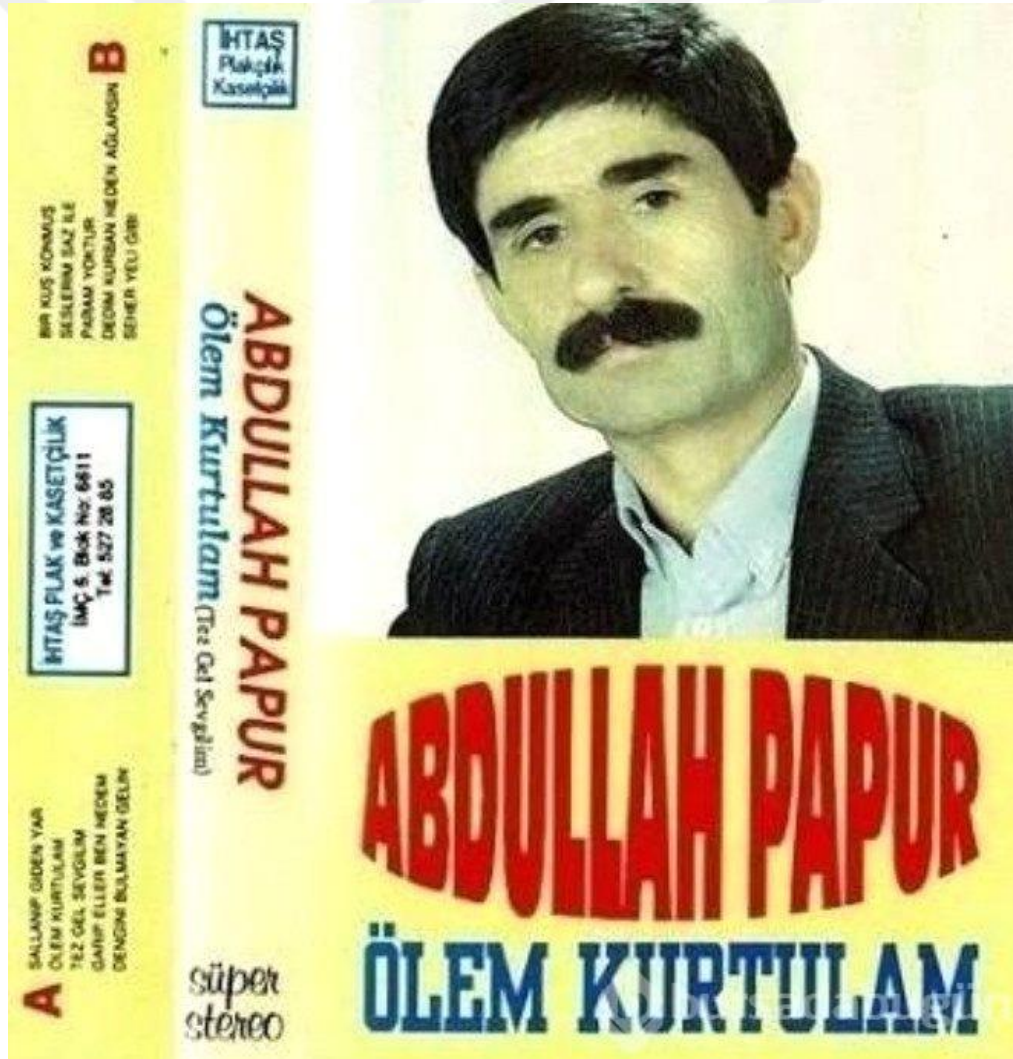
ABDULLAH PAPUR, “Ölem Kurtulam” (Resim94.)

Yayınlanma Tarihi: 1990-2013

Müzik Türü: Türk Halk Müziği-Türkü

Yayımlayan Şirket: İhtaş Plakçılık Kasetçilik

Resim94. Abdullah Papur’un 1990 yılında kaset kaydı olarak piyasaya çıkan “Ölem Kurtulam” adlı kaset albümüdür. Daha sonra 2013 yılında müzik platformlarında “Yoksulluk” adının verildiği albümde yer alarak yeniden piyasaya sürülmüştür.

Resim 94.: Abdullah Papur, “Ölem Kurtulam”, T.H.M.-Türkü, İhtaş Plakçılık, 1990-2013.

Resim 95.: H. Meltem Coşkun, “Alternatif Albüm Kapağı Serisi”, A3, Dijital PS, 2023.

Resim95. Tasarımda kullanılan ikon elektrik levhalarında bulunan “Ölüm Tehlikesi” uyarı simgesidir. Kullanılan koyu sarı tonu uyarı levhasını çağrıştırmaktadır. Tasarımda bulunan mor ise psikolojik ruh halini temsil etmektedir. Font biçimi ve renk tonları orijinal albüme gönderme yapmak için yakın tarzlarda kullanılmıştır. Mor renk, aynı zamanda sarı ile kontrast olduğu için denge sağlaması için tercih edilmiştir. Kullanılan ikon ve kelime birlikte düşünüldüğünde absürt bir kavram karmaşası meydana getirmektedir.

MERSİNLİ İSMAİL, “Yetim Koyma” (Resim96.)

Yayınlanma Tarihi: 1986

Müzik Türü: Türk Halk Müziği-Türkü

Yayınlayan Şirket: Uzelli

Resim96. Kapakta kullanılan görselin bütününe bakılmadan bile mimiklerin verdiği ifadeden dolayı büründüğü mizahi bir hava vardır. Bununla beraber kullanılan yazı karakterinin yanlış seçilmesi ve oran-orantının olmayışı, renklerin bütünü tamamlayamayışı, tasarlanan kapağın absürt bir algı yaratmasına neden olmuştur.

Albüm adında yer alan ‘Yetim Koyma’ cümlesindeki ‘yetim’ kelimesi TDK’ye göre; “Babası ölmüş olan (çocuk); babasız” (TDK,2023).

Resim97. Bir dönemi etkisi altına almış olan, Mario Puzo'nun yazmış olduğu aynı isme sahip olan romandan uyarlanan, Francis Ford Coppola'nın yönettiği, Marlon Brando ve Al Pacino'nun başrollerini paylaştığı “The Godfather” (Baba) filmine gönderme yapılmıştır.

Resim97. İçerik konsepti orijinal film afişine göre uyarlanmıştır. Arka plan renkleri ise orijinal albüm renklerine göre seçilmiştir.

Resim 96.: Mersinli İsmail, “Yetim Koyma”, Türk Halk Müziği-Türkü, 1986.

Resim 97.: H. Meltem Coşkun, “Alternatif Albüm Kapağı Serisi”, A3, Dijital PS, 2023.

BEKİR GÜNEŞ, “Aşkımızın Bedeli” (Resim98.)

Yayınlanma Tarihi: 1982

Müzik Türü: Pop

Yayınlayan Şirket: Yağmur Plak

Resim 98.: Bekir Güneş, “Aşkımızın Bedeli”, Pop, Yağmur Plak, 1982.

Resim 99.: H. Meltem Coşkun, “Alternatif Albüm Kapağı Serisi”, A3, Dijital PS, 2023.

Resim98. Albüm kapağında bulunan görselin, albüm ismiyle arasında bir bağlantının kurulamaması ve görselin kendi içerisinde bulunan absürt havası durumu daha çok mizahi hâle getirmiştir. Albüm ismiyle genel olarak bir bağlantı kurulamamasının yanında,

kullanılan renklerin ve fontların uyumsuz oluşu tasarımı tümüyle etkilemiş ve absürtlük boyutunu arttırmıştır.

Resim99. Tasarımda kullanılan (hamilelik testi) test çubuğu, yasak aşkı ve yaşanan tüm ilişkilerin bedelini çocukların ödediğini ironik bir dilde ifade etmektedir. Test çubuğunun açısı, orijinal albümdeki görselin bacak açısına göre eğimli olarak konumlandırılmaya çalışılmıştır, orijinal kapağa göre fontlar ve renkler seçilip minimal hale getirilmiştir.

BARBAROS HAYRETTİN, “*Ben Sizin Babanızım*” (Resim100.)

Yayınlanma Tarihi: 28 Ağustos 1996

Müzik Türü: Pop

Yayımlayan Şirket: Atlantis Müzik

Resim 100.: Barbaros Hayrettin, “*Ben Sizin Babanızım*”, Pop, Atlantis Müzik Şirketi, 1996.

Resim 101.: H. Meltem Coşkun, “*Alternatif Albüm Kapağı Serisi*”, A3, Dijital PS, 2023.

Resim100. Barbaros Hayrettin isimli sanatçının 1996 yılında çıkarmış olduğu “*Ben Sizin Babanızım*” adlı albüm, bilinçli bir şekilde absürt olarak tasarlanmıştır.

Üslup olarak da ironik yaklaşımlara sahip olan Barbaros, dönem içinde yapmış olduğu şarkılar ve albüm kapakları da genel olarak mizahi biçimdedir. **Resim100.** grafik tasarım açısından incelendiğinde seçilen yazı fontları ve renk tonlarının kendi içindeki uyumu bütünlüğü sağlamıştır. Bulunduğu dönemin tasarım imkanları göz önünde bulundurulduğunda yapılan ironik yaklaşımlar albüm içeriğinin tasarımla bütünleşmesini sağlamıştır.

Resim101. Kapakta yer alan elma ikonu yasak meyveyi ifade etmektedir. Yapığı çağrışım dini açıdan insanlığın babası olarak kabul edilen Hz. Ademi temsil etmektedir. Tasarıma ilk bakıldığında “*Apple*” markasının logosunu çağrıştırması için seçilmiştir. İkona dikkatli bakıldığında “*Apple*” markasına ait olamadığı ve çift algı yaratmak için özellikle ayna simetrisi kullanılmıştır. Günümüzde teknolojik açıdan Apple markasının ön planda olmasını ve piyasadaki üstünlüğünü vurgulamaktadır. Tasarımda kullanılan renkler ve fontlar orijinal kapakta yer aldığı biçime yakın olarak seçilerek ilişkisi korunmuştur.

4.1.2. Şarkı İsimlerinin Yaptığı, İmgesel Çağrışımların Görsel/ İkon Olarak Albüm Kapağına Göre Uyarlanması²

Her ne kadar albüm kapaklarının, absürt olmak gibi bir amacı olmasa da bazen isimleri, bazen de tasarımları, absürt yaklaşımlara sebep olmuştur. Bundan dolayı zihnimize canlanan tablo, mizahi yaklaşımlara neden olmuştur. İçeriğin amacı; çeşitli şarkı adlarının zihnimize oluşturabileceği çeşitli anlatım biçimlerini mizahi yönden minimal ikonlarla yansıtmaya çalışmaktır. Bu nedenle yapılan çalışmalar orijinal albüm içeriğinden çok fazla uzaklaşmadan ve sabit bir taslak biçiminde albüm bilgileri aynı biçimde yerleştirilmiştir.

² Yapılan tasarımların içerisinde yer alan QR kodları edinilen bilgilerin kaynaklarına ulaşılması için eklenmiştir.

4.1.2.1.Minimal Medya İkonları

AHMET KAYA “*Odam Kireç Tutmuyor*” / (*Odam Kireçtir Benim*)

Orijinal Albüm Adı: Resitaller-1

Yayınlanma Tarihi: 12 Nisan 1989

Müzik Türü: Türkü

Yayımlayan Şirket: Taç Plak

Görsel: Calgon Kireç Önleyici (Temizlik Ürünü)

Resim 102.: H. Meltem Coşkun, “*Alternatif Albüm Kapağı Serisi*”, A3, Dijital PS, 2023.

“*Odam Kireç Tutmuyor/ Odam Kireçtir Benim*” her iki isimle de bilinen eser, Zülfü Livaneli’nin bestelediği anonim bir türküdür. Anonim olmasından dolayı birçok sanatçı tarafından söylenmiş ve bazı albümlerde de yer verilmiştir. 12 Nisan 1989 yılında “*Resitaller-1*” olarak çıkan albüm içerisinde bu eser de bulunmaktadır. Parça, Ahmet Kaya tarafından benimsendiği için tasarımda onun ismi kullanılmıştır.

Tasarımın arka planında kullanılan dokulu açık gri zemin, kireç ve kirli yüzeyi temsil etmektedir. Kullanılan fontun tırnaksız ve orta düzeyde seçilmesi ise sadeliği ayrıca logoyla denge içinde olması için açık mavi tonunda tercih edilmiştir.

Mavi ve beyaz renklerin ‘temizlik ve ferahlık’ gibi hissiyat uyandırmasından dolayı bu tonlar arasında denge kurulmaya çalışılmıştır. Tasarımda kullanılan mockup rengi ise mavi ile kontrast olması için turuncu tonda tercih edilmiştir.

Şarkı isminde geçen “*Odam Kireç Tutmuyor*” cümlesini gerçek anlamda düşündüğümüzde akla gelen şeyin ‘*Calgon*’ kullanmasından dolayı kireç tutmaması ya da ‘*Odam Kireçtir Benim*’ cümlesine çözüm olarak ‘*Colgon*’ önerisinin yapılması, durumu absürtleştirmiş ve mizahi yönünü ortaya çıkarmıştır.

EBRU GÜNDEŞ “*Ben Seçilmem Seçerim*”

Orijinal Albüm Adı: Bize de Bu Yakışır

Yayınlanma Tarihi: 10 Aralık 2004

Müzik Türü: Arabesk-Pop

Yayınlayan Şirket: Emre Plak

Görsel: Milli Piyango Logosu

Resim 103.: H. Meltem Coşkun, “*Alternatif Albüm Kapağı Serisi*”, A3, Dijital PS, 2023.

“*Ben Seçilmem Seçerim*” Ebru Gündeş’in 2004 yılında “*Bize de Bu Yakışır*” adlı albümünün içerisinde yer almaktadır. Şarkının isminden yola çıkılarak, şans oyunu olan milli piyango logosu ile ironik biçimde yaklaşımda bulunulmuştur. Tasarımda kullanılan

logo, milli piyangoonun resmi şekilde kullandığı logodur. Mockup'ta bulunan gri tonları nötrlüğü, arka planda yer alan renk tonları ise kendi içerisinde zıtlığı temsil etmektedir. Kullanılan yazı stili ince ve zarif bir yapıya sahiptir. Renk tonları gri ağırlıklı olduğundan tipografide gölge kullanılarak okunurluk arttırılmıştır.

FERDİ TAYFUR “*Haram Oldu*”

Orijinal Albüm Adı: Haram Oldu

Yayınlanma Tarihi: 22 Şubat 1986

Müzik Türü: Arabesk

Yayımlayan Şirket: Ferdifon Müzik

Görsel: Vektörel domuz burnu.

Resim 104: H. Meltem Coşkun, “*Alternatif Albüm Kapağı Serisi*”, A3, Dijital PS, 2023.

“*Haram Oldu*” Ferdi Tayfur’un 1986 yılında çıkarmış olduğu orijinal albümünün adıdır. Aynı zamanda 1985 yılında yazıp yönettiği ve başrolünde kendisinin de bulunduğu Türk filmidir.

Google arama motorunun veri erişimlerine göre albüme ait birçok kaset ve CD görseli bulunmaktadır.

Kelime manasıyla haram, ‘*yasak*’ anlamına gelmektedir. Bu durumdan yola çıkılarak tasarım oluşturulmuştur. Yaşadığımız toplum içerisinde İslam inancının ağırlıklı olması ve büyük bir kitle tarafından haram kavramının domuzla bağdaştırılmasına dikkat çekilmiştir.

Tasarımda kullanılan pembe, temsili olarak yapılan domuz görsellerinde ağırlıklı olarak pembe kullanılması ve orijinal kaset kapağında bulunan pembe tonuna gönderme yapmaktadır. Tasarımın ortasında bulunan vektörel domuz burnu pembe tonuyla birleşerek bütünlük oluşturmaktadır. İçeriğin tümüne bakıldığında ise kelime manasıyla bağdaştırıldığında absürt, mizahi bir yaklaşım ortaya çıkmaktadır.

HADİSE “*Mesajımı Almıştır O*”

Orijinal Albüm Adı: Aşk Kaç Beden Giyer?

Yayınlanma Tarihi: 12 Nisan 2011

Müzik Türü: Pop

Yayınlayan Şirket: Seyhan Müzik

Görsel: (WhatsApp) Mesaj iletildi simgesi.

Resim 105: H. Meltem Coşkun, “*Alternatif Albüm Kapağı Serisi*”, A3, Dijital PS, 2023.

Hadise'nin “*Mesajımı Almıştır O*” isimli parçası “*Aşk Kaç Beden Giyer?*” adlı albümün içeriğinde yer alan parçalardan biridir.

WhatsApp mesajlaşma uygulamasında yer alan “*mesaj iletildi*” anlamına gelen çift onay imgesinden yola çıkılarak bağlantı kurulmuştur. Görselde bulunan ikili gri onay işareti mesajın karşı tarafa iletildiğini ve henüz görülmediğini ifade etmektedir. Parçanın adıyla bağlantı kurulduğunda absürt bir çağrışım oluşturmaktadır. Kapakta bulunan yeşil tonu

WhatsApp’ı, arka planda bulunan sarı ise Hadise’nin fiziksel özellikleri arasında olan saç rengini ifade etmektedir.

MURAT DALKILIÇ “*Bir Güzellik Yapsana*”

Orijinal Albüm Adı: Stüdyo Albümü (Bir Güzellik Yap)

Yayınlanma Tarihi: 2012

Müzik Türü: Pop

Yayınlayan Şirket: Kaya Müzik Yapım Şirketi

Görsel: Adobe Photoshop Programı (PS)

Resim 106.: H. Meltem Coşkun, “*Alternatif Albüm Kapağı Serisi*”, A3, Dijital PS, 2023.

2012 yılında “*Stüdyo Albümü*” içerisinde bulunan “*Bir Güzellik Yap*” Murat Dalkılıç’ın popüler olan parçaları arasındadır.

Tasarımda kullanılan logo, (PS) Adobe Photoshop programına aittir.

PS, programı grafik tasarımcıların en çok kullandığı programlar arasındadır. Program özelliklerinde yer alan çeşitli filtreler, fotoğraflarda yapılan birçok değişikliğe olanak sağlamaktadır. Fotoğraflarda estetik görüntüler elde etmek için sıkça tercih edilmektedir.

Tasarımda yer alan renk tonları, programın ara yüzünü temsil etmektedir. Programın özellikleriyle albüm ismi bir arada düşünüldüğünde mizahi bir yön ortaya çıkmaktadır.

İBRAHİM TATLİSES “*Vur Gitsin Beni*”

Orijinal Albüm Adı: Vur Gitsin Beni / Yemin Ettim

Yayınlanma Tarihi: 1991

Müzik Türü: Arabesk

Yayımlayan Şirket: Bayar

Görsel: Dart /Hedef Tahtası

Resim 107.: H. Meltem Coşkun, “*Alternatif Albüm Kapağı Serisi*”, A3, Dijital PS, 2023.

İbrahim Tatlıses’in “*Vur Gitsin Beni / Yemin Ettim*” albümünde bulunan “*Vur Gitsin Beni*” 1991 yılında Bayar müzik şirketi tarafından piyasaya çıkmıştır.

Tasarımda bulunan görsel “dart/hedef oyun tahtası” dır. Albüm isminde bulunan “Vur Gitsin Beni” oyunun temel amacı olan hedef alarak vurmaya ifade etmektedir. Albüm isminde geçen “vur gitsin beni” ifadesi mecaz ve abartı içermektedir. Kullanılan görselle birleştğinde durumun gerçek manasını absürt biçimde ortaya koymaktadır.

SERDAR ORTAÇ “Bilsem ki”

Orijinal Albüm Adı: Bilsem ki

Yayınlanma Tarihi: 1999

Müzik Türü: Pop

Yayınlayan Şirket: Marş Müzik

Görsel: “Wikipedia” E-Ansiklopedi

Resim 108.: H. Meltem Coşkun, “*Alternatif Albüm Kapağı Serisi*”, A3, Dijital PS, 2023.

Serdar Ortaç’ın günümüzde de popülerliğini yitirmemiş olan “Bilsem ki” parçası dönemin “Hit Parçaları” arasındadır. 1999 yılında piyasaya çıkan parça, aynı zamanda albüm ismidir.

Tasarımda bulunan görsel, internet üzeri erişim sağlanan özgür ansiklopedi olarak bilinen Wikipedia’ya aittir. Arama motoruna yazılan herhangi bir konuyu hakkında ilk çıkan bilgiler arasında Wikipedia (Vikipedi) yer almaktadır. Bu özellikten yola çıkılarak tasarım oluşturulmuştur. Albüm kapağında kullanılan gri tonları logoyla uyum içerisinde olması ve nötr bir etki yaratması için tercih edilmiştir. “Bilsem ki” ifadesi logoyla bütün olarak düşünüldüğünde kavramsal bir absürtlük yaratmaktadır.

ŞEBNEM FERAH “*Sil Baştan*”

Orijinal Albüm Adı: Perdeler

Yayınlanma Tarihi: 18 Eylül 2001

Müzik Türü: Türk Rock

Yayınlayan Şirket: Universal Müzik

Görsel: (Domestos Çamaşır Suyu) Temizlik ürünü

Resim 109.: H. Meltem Coşkun, “*Alternatif Albüm Kapağı Serisi*”, A3, Dijital PS, 2023.

“*Sil Baştan*” Şebnem Ferah’ın 2001 yılında “*Perdeler*” albümü içerisinde bulunan ve 2000’li yıllarda popülerleşen parçalarından biridir.

Halk arasında “çamaşır suyu” denilince birçok kişinin direkt aklında canlanan, klasik, koyu yeşil görünüme sahip olan “*Domestos*” çamaşır suyu görüntüsüdür. Ve bu marka o kadar benimsenmiştir ki “*Domestos*”, “çamaşır suyu” kavramıyla yer değiştirmiş hale gelmiştir. Bulunduğumuz toplum içerisinde “Temizlik” kavramı çamaşır suyu ile mümkündür ve çamaşır suyu kullanılmadan eksik kaldığı ve temizlik hissiyatını yeterince sağlamadığı algısı vardır. Bu durum göz önünde bulundurularak tasarımda “*Domestos*” logosuna yer verilmiştir. Klasik Domestos görüntüsüne çağrışım yapması için arka planda ağırlıklı olarak benzer tonda koyu yeşil kullanılmıştır. Sanatçı isminde bulunan font stili cam parlaklığını ve keskinliğini ifade etmektedir. Kullanılan beyaz ton, temizlik hissini,

kırmızı ise dikkatli olunması gerektiğini vurgulamaktadır. Şebnem Ferah'ın sahne tarzlarında yoğun şekilde siyah ve koyu tonlar kullanmasına atıfta bulunulmuş ve albümün genel rengi siyah olarak seçilmiştir. Tasarım, bütün olarak incelendiğinde şarkı ismi ile logo arasında mizahi, absürt bir hava oluşmaktadır.

4.1.2.2.Fotoğraf Görsel

BENDENİZ “Cumadan Pazara”

Orijinal Albüm Adı: Olsun

Yayınlanma Tarihi: 18 Mayıs 2009

Müzik Türü: Pop

Yayımlayan Şirket: Universal Müzik

Görsel: (Friday the 13th) (“13.Cuma” kurgusal korku film karakteri) Jason Voorhees Maskesi.

Resim 110.: H. Meltem Coşkun, “Alternatif Albüm Kapağı Serisi”, A3, Dijital PS, 2023.

Pop türünde olan “Cumadan Pazara” Bendeniz’in “Olsun” isimli albümünün içerisinde bulunmaktadır.

Tasarımda, (Friday the 13th) 13.Cuma korku filminde ikonikleşmiş olan Jason Voorhees maskesi yer almaktadır. Filmde ve şarkı isminde geçen “Cuma” kelimesi arasında ortak

bir bağ kurulmuş ve bunun üzerinden mizahi bakış açısı oluşturulmuştur. Kullanılan kırmızı ve siyah tonları korku filmlerinde oluşan kasvetli atmosferi yansıtmaları için kullanılmıştır. Sanatçı isminde bulunan yazı stili ve rengi, korku filmlerinde klişeleşmiş olan kanla karalanmış biçimde yazılan yazılara gönderme yapmaktadır. Tasarımın bütününde renk tonlarının oluşturduğu gergin bir hava hakimdir. Jason Voorhees karakterinin oluşturduğu ciddiyet, şarkı ismiyle bağdaştırıldığında yaratmış olduğu imajın sarsıntıya uğramasına ve absürt bir hâl almasına neden olmuştur.

CEM KARACA “Beni Siz Delirttiniz”

Orijinal Albüm Adı: Parka

Yayınlanma Tarihi: 1977

Müzik Türü: Anadolu Rock

Yayımlayan Şirket: Yavuz Plak

Görsel: “Cinnet” (The Shining) psikolojik- korku film afişine ait görüntü.

Resim 111.: H. Meltem Coşkun, “Alternatif Albüm Kapağı Serisi”, A3, Dijital PS, 2023.

Anadolu Rock tarzında olan “Beni Siz Delirttiniz” Cem Karaca’nın “Parka” adlı plağında yer almaktadır.

Görselde bulunan kesit, psikolojik, gerilim türünde olan (*The Shining*) “*Cinnet*” filmine aittir. Film, büyük bir kitle tarafından benimsenmiş ve birçok film kategorisinde enler arasına girmiştir. Cinnet filminin ruhsal sorunları ele alması ve psikolojik bir etki yaratmasından dolayı şarkı sözü ile arasında bağlantı kurulmasına neden olmaktadır. Film izlenmemiş olsa bile kelime olarak “*Cinnet*” kavramı psikolojik bir rahatsızlığı ifade etmektedir. Bu nedenle kelimelerin birbiriyle örtüşüyor olması konunun bütünlüğünü bozmamaktadır. Kullanılan tonlar filmde bulunan renkleri temsil etmektedir. Şarkı isminde bulunan sarsıntılı görüntü anlık yaşanan cinnet anını yansıtmakta ve hareketlilik katmaktadır.

EBRU GÜNDEŞ “*Ben Seçilmem Seçerim*”

Orijinal Albüm Adı: Bize de Bu Yakışır

Yayınlanma Tarihi: 10 Aralık 2004

Müzik Türü: Arabesk-Pop

Yayınlayan Şirket: Emre Plak

Görsel: “Mortal Kombat” dövüş oyunu karakter seçim ekranı.

Resim 112.: H. Meltem Coşkun, “*Alternatif Albüm Kapağı Serisi*”, A3, Dijital PS, 2023.

HAKKI BULUT “Amca”

Orijinal Albüm Adı: Amca/Zaman

Yayınlanma Tarihi: 5 Şubat 2009

Müzik Türü: Arabesk- Türk Halk Müziği

Yayınlayan Şirket: Hakkı Bulut- Özdemir Kasetçilik

Görsel: Nuri Alço’nun Küçük Emrah’ın amcası rolünde oynadığı “Ayrılamam” Yeşilçam filminden kesit.

Resim 113.: H. Meltem Coşkun, “Alternatif Albüm Kapağı Serisi”, A3, Dijital PS, 2023.

Hakkı Bulut’un 2009’da çıkarmış olduğu “Amca/ Zaman” adlı çalışması daha sonra 2015’te toplama albüm olarak yeniden piyasaya sürülmüştür. “Amca” adlı parçası şiirden ibarettir.

Şiirin içeriğinde ve klibinde, kendinden yaşça küçük olan genç kadına ilgi duyması ve sitem etmesi işlenmiştir.

Küçük Emrah filmlerinde sıkça kullanılan “namus” teması sonucunda ortaya çıkan aykırı duruma gönderme yapılmıştır. “Ayrılamam” filminde Emrah’ın amcası rolünde olan Nuri Alço’nun, yengesini sürekli gözetlemesi ve ondan faydalanmak için fırsat kollaması hafızalarda yer etmiştir. Nuri Alço’nun ağırlıklı olarak oynadığı “kötü adam” rolü toplum tarafından benimsenmiştir.

Tasarımda yer alan görsel Nuri Alço'nun yengesini gözetleme sahnesine aittir. Görsel, sosyal medya üzerinde popülerleşmiş ve Nuri Alço'nun "Amca demek baba yarısı demektir" repliği viral hale dönüşmüştür.

Kapakta bulunan absürt görsel ile albüm ismi arasında çağrışım kurulmuş ve bunun üzerinden mizah yapılmıştır. Kullanılan renk tonları, Yeşilçam'ı yansıtmaması ve retro bir hava oluşturması için tercih edilmiştir.

İNTİZAR "Ben Değilim"

Orijinal Albüm Adı: Ömrüm Senindir

Yayınlanma Tarihi: 2009

Müzik Türü: Arabesk Fantezi Müzik

Yayınlayan Şirket: Boğaziçi Müzik

Görsel: "Dövüş Kulübü" (Fight Club) Film afişi.

Resim 114.: H. Meltem Coşkun, "Alternatif Albüm Kapağı Serisi", A3, Dijital PS, 2023.

"Ben Değilim" İntizar'ın "Ömrüm Senindir" albümü içerisinde bulunmaktadır.

Psikolojik, aksiyon türünde olan "Dövüş Kulübü" (Fight Club) psikolojik Dissosiyatif Kimlik Bozukluğunu (çoklu kişilik bozukluğu) ele almaktadır. Tyler Durden karakterinin

zihin karmaşası sonucu çıkan olaylar etrafında gelişmektedir. Tasarımda kullanılan renkler Tyler Durden karakterini temsil etmektedir. Sanatçı isminde kullanılan font, silik ve sarsıntılı bir görüntüye sahiptir bunun nedeni ise karakterin kimliğinin net olmamasına ve sürekli hareket halinde olmasına gönderme yapmaktadır.

HÜSEYİN ALTIN “Dargınım”

Orijinal Albüm Adı: Dargınım

Yayınlanma Tarihi: 12 Nisan 1988

Müzik Türü: Arabesk Fantezi Müzik

Yayımlayan Şirket: Güneş Plak

Görsel: (Rapçi) Ceza & Sagopa Kajmer

Resim 115.: H. Meltem Coşkun, “*Alternatif Albüm Kapağı Serisi*”, A3, Dijital PS, 2023.

“*Dargınım*” Hüseyin Altın’ın orijinal plak ismidir.

Görselde yer alan rapçi sanatçılar Ceza ve Sagopa Kajmer’e aittir. Büyük hayran kitlelerine sahip olan iki sanatçının bir dönem beraber çalıştıkları daha sonra yollarını ayırması sonucu hayranları tarafından bölünmeye ve çeşitli kutuplaşmalara sebep olmuştur. Hayranlar tarafından bu küslüğün bitmesi ve yeniden birleşmelerinin

sonucunda anemoia (geçmişe duyulan özlem) etkisi olacağı, 2000’li yılların başında mutlu hissettiren çocukluk anlarına dönüleceğine inanmışlardır. Bu nedenle “Dargın” kelimesiyle görsel arasında oluşan bağlantı zihnimizde buruk ve ironik bir örüntüye sebep olmaktadır. Tasarımda kullanılan renk tonları eskiye atıfta bulunarak retro bir görüntü sağlamaktadır.

İBRAHİM TATLİSES “Bulamadım”

Orijinal Albüm Adı: Bulamadım

Yayınlanma Tarihi: 6 Şubat 2007

Müzik Türü: Arabesk Fantezi

Yayınlayan Şirket: İdobay

Görsel: Müge Anlı.

Resim 116.: H. Meltem Coşkun, “Alternatif Albüm Kapağı Serisi”, A3, Dijital PS, 2023.

“Bulamadım” İbrahim Tatlıses’in orijinal albümünün ismidir.

İçerikte, gündüz kuşağının ikonikleşmiş karakteri olan Müge Anlı’nın görseli yer almaktadır. Program konseptinde, kayıpları bulması ve cinayetleri çözmesi büyük bir kitle tarafından takip edilmiş ve benimsenmiştir. Tasarımda bulunan mavi renk, programın

formatındaki stabil durum akışını ifade etmektedir. Programda “sıcak gelişme” yaşandığında ise renk kırmızıya dönmektedir. Durağan durumlarda mavi kalması “Bulamadım” ifadesiyle durağan hâl arasında bağlantı kurulmuş ve geneli mavi, yazı ise kırmızı olarak kullanılmıştır. Kontrast bir zıtlık sağlamak için turuncu tonlarına yer verilmiştir. Müge Anlı, programı sayesinde bir süre sonra hafızalarda “kayıpları bulan” karakter haline dönüşmüştür. Albüm ismi ile görsel arasında bağlantı kurulduğunda absürt bir çağrışım oluşmaktadır.

ZEKİ MÜREN “Rüyalarda Buluşuruz”

Orijinal Albüm Adı: Zirvedeki Şarkılar

Yayınlanma Tarihi: 22 Kasım 1989

Müzik Türü: Türk Sanat Müziği

Yayımlayan Şirket: Yavuz&Burç

Görsel: (Freddy Krueger) “Freddy’nin Kâbusu” olarak bilinen, korku dizi- filmin kurgusal ana karakteri.

Resim 117.: H. Meltem Coşkun, “Alternatif Albüm Kapağı Serisi”, A3, Dijital PS, 2023.

Zeki Müren’in “Zirvedeki Şarkılar” albüm plağında bulunan “Rüyalarda Buluşuruz” 1989 yılında piyasaya sürülmüştür.

Resim 118.: Zeki Müren, “Gözlerin Doğuyor Gecelerime”, 13 Nisan 1988.

İçerikte, (Freddy Krueger) “*Freddy’nin Kâbusu*” olarak bilinen, korku dizi- filmin kurgusal ana karakteri yer almaktadır. Bir dönemin çocuklarının korkulu rüyası olarak bilinen karakterdir. Karakterin özelliği rüyalar aleminde var olması ve rüyalar aracılığıyla gerçek dünyadaki insanları öldürmesidir. Rüyalari kabusa çevirerek korkulu anlar yaşatmaktadır. Şarkı ismi ile bağlantı kurulduğunda durumun absürtlüğü ortaya çıkmaktadır. Kullanılan Freddy görseli ile Müren’in görseli arasında duruş benzerliğine atıfta bulunulmuştur. Plakta bulunan renk tonu Zeki Müren’in “*Gözlerin Doğuyor Gecelerime*” orijinal albümünde yer alan görselin renk tonuna göndermedir. Kullanılan siyah ve kırmızı tonlar ise Freddy karakterinin renklerini temsil etmektedir. Tasarımda bulunan yazı stili Freddy’ nin keskin ellerine yapılan çağrıdır. “Gözlerin Doğuyor Gecelerime” ve “Rüyalarda Buluşuruz” cümleleri arasında Freddy ile bağlantı kurulduğunda mizahsal, absürt düzeyde bir içerik ortaya çıkmaktadır.

4.3.Popüler Repliklerin Tipografiye Yansıması

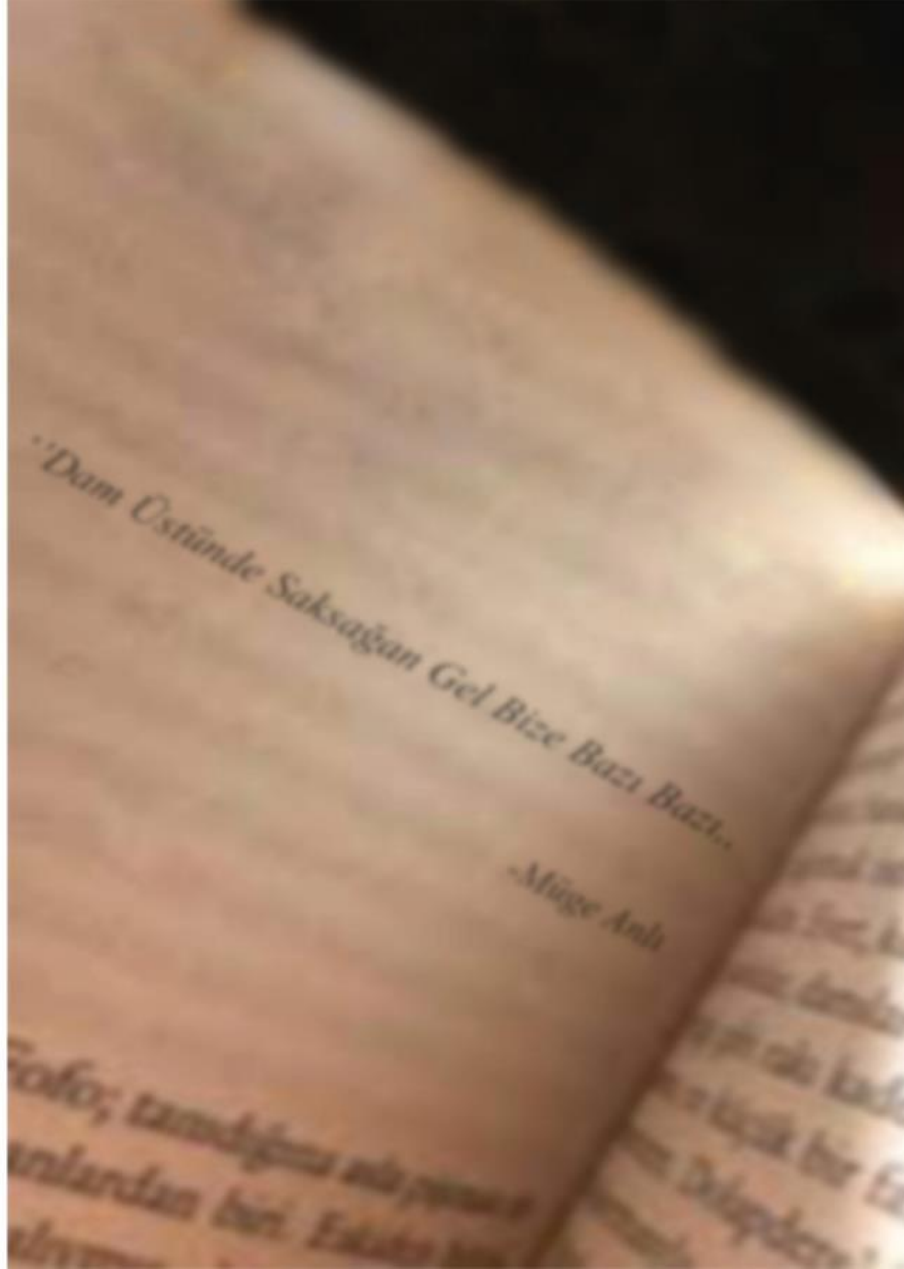
Günlük yaşantımız içerisinde popülerleşmiş ve dönemsel olarak hafızalara yer etmiş birçok konu ve içerik mevcuttur. Bunların sonucunda belli jenerasyonların hafızalarında çeşitli replikler ve sahneler meydana gelmiş bir süre kalıplaşmıştır. Örnek verecek olursak Yeşilçam filmlerinin ikonik sahnelerinin günümüzde halen tekrar edilmesi ve etkisini kaybetmeden diğer kuşaklara taşınması gibi...

4.3.1. Gündüz Kuşağı

Müge Anlı’ nın kayıpları bulma ve cinayeti çözme konsepti üzerine kurulu olan gündüz kuşağı programı, büyük bir kitle tarafından takip edilmektedir. Program esnasında sıkça yaşanan absürt olaylar ve gelişmeler toplum tarafından garipsenmiş aynı zamanda bu olaylar bir süre sonra normal görülmeye başlamıştır. Her programında “daha ne olabilir ki?” dedirten ve ardından akıl tutulması yaşatan programda yaşanan saçmalıkların ve

garipliklerin sonucunda mizahi birçok içerik üretilmiştir. Aşağıda yer alan tasarımlarda kullanılan replikler Müge Anlı ve gelen konuklar arasında yaşanan diyalogları içermektedir.

-Müge Anlı / Atv

Resim 119.: HMC, “Replik-A”, G.K., A3, Dijital, PS, 2023.

URL3.: (<https://www.youtube.com/shorts/AUu0JashG4A>)

Müge Anlı, programında yaşanan absürt durumlar karşısında mantık dışı davranışlar sergileyen kişilere sıklıkla “sen kaç kitap okudun? kaç kitap bitirdin? hayatında hiç kitap okudun mu?” gibi sorular sorarak karşısındaki kişilerin kendilerini geliştirme düzeylerini sorgulamaktadır. Yaşanılan bu paradoksun sonucunda garip tepkiler ve anlık gelişen ifade biçimleri ortaya çıkmıştır. Bunlardan biri de “Dam Üstünde Saksagan Gel Bize Bazı Bazı...” ifadesi olmuştur. Bu iki durum ele alınarak tasarım oluşturulmuştur.

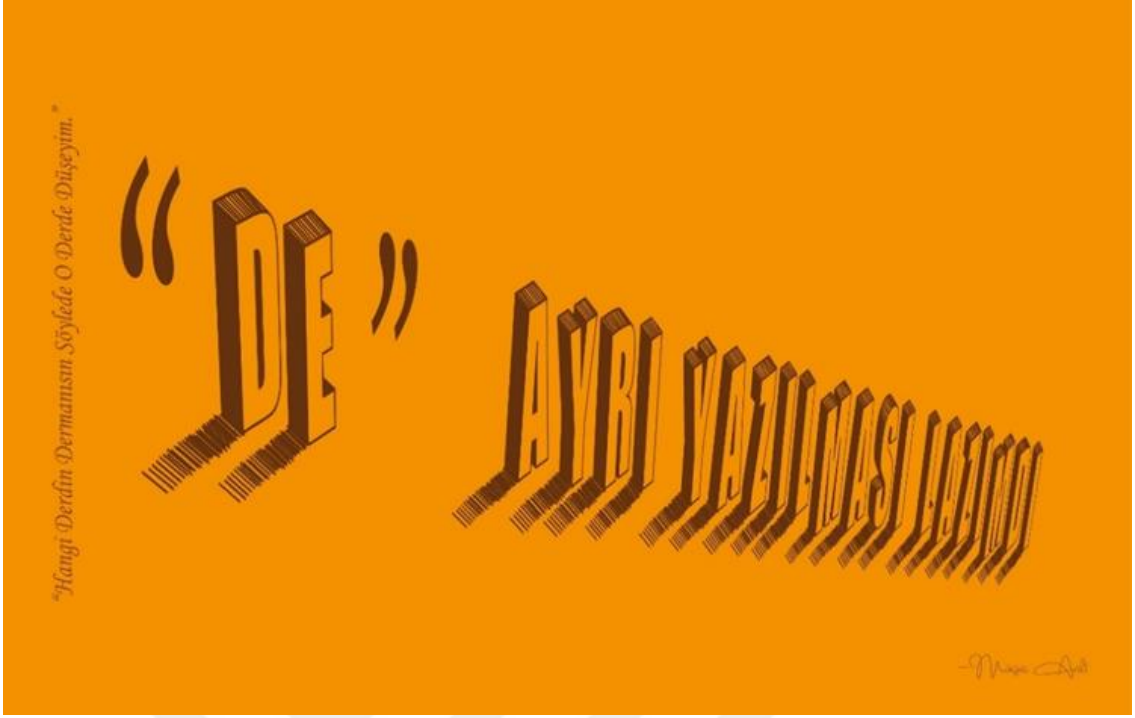
Resim 120.: Türk Dil Kurumu Sözlükleri,1932.

Resim 121.: HMC, “Replik-A”, G.K., A3, Dijital, Adobe AI, 2023.

URL4.: (<https://www.youtube.com/shorts/CTV1NhycdTM>)

Müge Anlı, programında anlaşılmayan, mantık dışı konuşmaları ifade etmek için “*Laf ola beri gele*” deyimini sıkça kullanmaktadır. Bu ifade kendi içerisinde absürt bir çağrışım yapmaktadır. TDK’nin yazım kurallarına göre kullanılan ifade doğru değildir. Deyimde geçen telaffuz biçimi yöresel olduğundan TDK’nin kurallarına uymamaktadır. TDK’yi çağrıştırmak için yapılan tasarımda orijinal logo referans alınarak mizahi bir yaklaşımla içerik oluşturulmuştur.

Resim 122.: HMC, “Replik-A”, G.K., A3, Dijital, Adobe AI, 2023.

URL5: (https://www.youtube.com/watch?v=es5c2Mk_rHY -0:22)

Programa gelen konuklardan birinin gelen ihbarlardan konuşmalarının pek ikna edici olmaması sonucunda Facebook paylaşımlarını inceleyen Müge Anlı’nın paylaşımlar arasında gördüğü fotoğrata arabanın arkasına yazılan söze vermiş olduğu tepkilerden biri olan “Hangi Derdin Dermanısın Söylede O Derde Düşeyim...” “-de” ayrı yazılması lazımdı. Sosyal medyada viral olmuştur. Bu durumdan yola çıkılarak tasarım oluşturulmuştur. Tasarımın yan tarafında bulunan “Hangi Derdin Dermanısın Söylede O Derde Düşeyim...” cümlesindeki dilbilgisi hatasından dolayı “-de” eki baskın ve ayırık biçimde tasarımda kullanılmıştır. Kullanılan turuncu tonu mizahi ve dikkat çekici bir hava katması için seçilmiştir. Bütüne bakıldığında anlık yaşanan absürtlüğün vermiş olduğu garip bir hissiyat ortaya çıkmıştır.

Resim 123.: HMC, “Replik-A”, G.K., A3, Dijital, Adobe Aİ, 2023.

URL6.: (<https://www.youtube.com/watch?v=Vtq-o2JC1gQ>)

Müge Anlı'nın programına bağlanan seyirciler ve konuklar arasında sıkça geçen diyaloglardan biri olan “kızım sen kaç kade okudun?” cümlesi viral mizaha dönüşmesinden dolayı yapılan bir tasarımıdır.

Gri zemin üzerine ortalanmış biçimde yerleştirilen beyaz kesitler, altına gölge uygulanarak okuma fişine benzetilmeye çalışılmıştır. İlkokulda heceleri öğretmek için kullanılan ‘okuma fişi’ mantığını temsil etmektedir. Renklerin mavi ve kırmızı olarak belirlenmesi ilkokulda öğretilen hecelemelerin bu renklerde olmasından dolayı seçilmiştir. Kullanılan mavi ve kırmızı renkler cümlenin kelimelerini bölerek hece etkisi yaratmayı amaçlamıştır. Tasarımda yer alan tipografi ilkokul kitaplarında sıkça kullanılan fontu yansıtmaktadır.

Burada yapılan ironik yaklaşım karşı tarafı küçümseyerek gerçekte kaç kade okuduğunu öğrenmek değil, yapılan davranışların mantık dışı olmasından kaynaklanmaktadır. Bu durum da mizahi yönden ironik bir duruma dönüşmüştür.

Resim 124.: HMC, “Replik-A”, G.K., A3, Dijital, Adobe Aİ, 2023.

URL7.: (<https://www.youtube.com/watch?v=fuNW9LsFuSY>)

Programa gelen konuklardan birinin, etrafındaki kişilere muhtaç durumda olması ve bu durumun kendisini rahatsız etmemesinin üzerine Müge Anlı ’nın gerilmesi ve gelen konuğun okumak için çaba göstermemesine tepki olarak “Biz Sınavda Ter Dökerken Sen Kısır Yiyodun Görümcelerinle...!” ifadesi sosyal medyada sıklıkla paylaşılmış ve üzerine çeşitli ironik videolar yapılmıştır. Tasarımda kullanılan yer alan ÖSYM logosu çevrilerek atari oyunu olan PAC-MAN karakterine dönüştürülmüştür. PAC-MAN oyun mantığına göre tipografi yerleştirilmiştir. PAC-MAN karakterinin özelliği; labirent biçiminde bulunan noktaları yiyerek ilerlemesidir. Cümlede geçen “kısır yiyordunuz” ifadesine atıfta bulunarak ÖSYM sınav kağıdına göre konumlandırılmıştır.

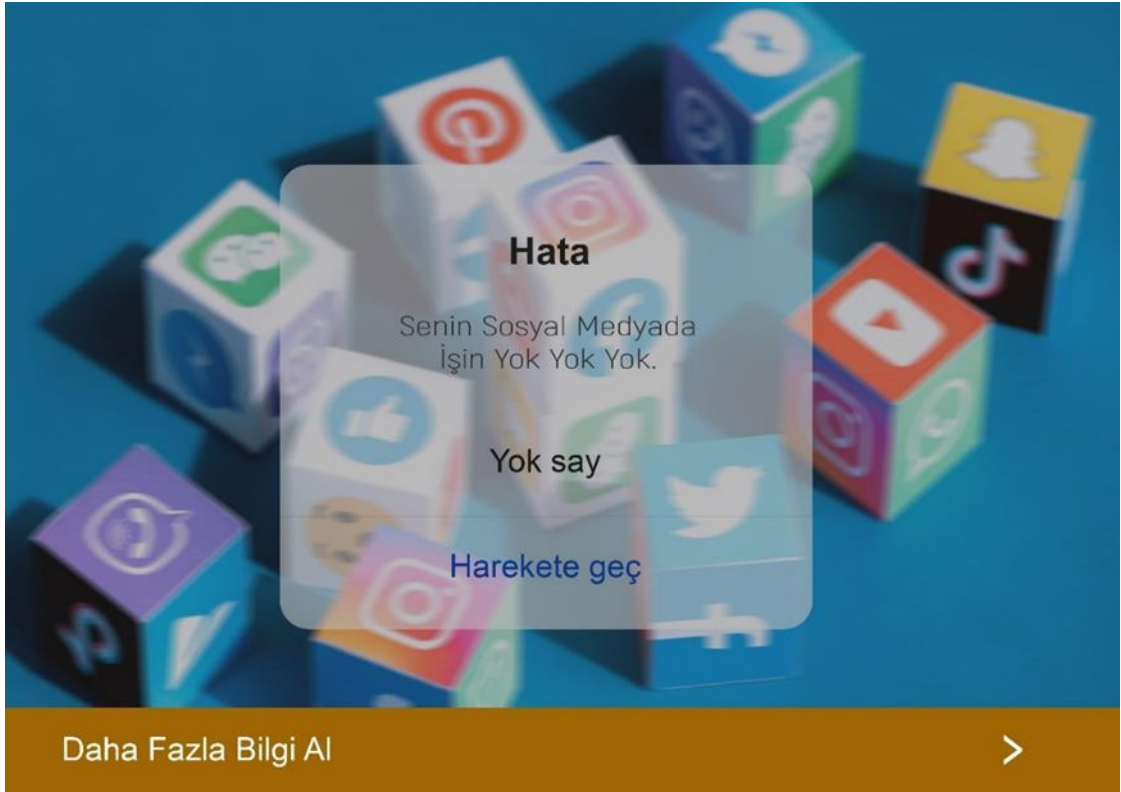

Resim 125.: HMC, “Replik-A”, G.K., A3, Dijital, PS, 2023.

URL8.: <https://www.youtube.com/shorts/8wHcic4A5FA>

Programda kayıp şekilde aranan kızın evine dönmemesi ve Müge Anlı ’nın kendisini ikna etmeye çalışmasına rağmen olumsuz şekilde tepkiler vermesi üzerine “Herkes Evine Bir Tane Enayi Arar, sen de haklısın kızım.” Diyerek tepki göstermiştir.

Tasarımda kullanılan “enayi” kelimesi QR koduna benzetilerek tasarıma yerleştirilmiştir. “QR kodu” ve “aramak” kavramı arasında bağlantı kurularak ironik biçimde yaklaşmıştır.

Resim 126.: HMC, “Replik-A”, G.K., A3, Dijital, PS, 2023.

URL9.: (<https://www.youtube.com/shorts/ifZBwLuN2tE>)

Müge Anlı ’nın programına, sosyal medya üzerinden tanıştığı adamın kendisini dolandırılmasıyla katılan kadının, çocuğuna yeterli ilgiyi sağlamayıp sosyal medya üzerinden tanıştığı kişilere para kaptırmasını eleştiren Müge Anlı’ nın duruma sinirlenerek “Senin Sosyal Medyada İşin Yok Yok Yok” diyerek vurgulaması dikkat çekmiştir. Tasarımda sosyal medya ikonları yer almaktadır. Tasarımda, instagram uygulamasının arayüz görüntüsü bulunmaktadır. Instagram uygulamasında bulunan reklam ve uyarı hatasına göre yazılar düzenlemiş ve font stilleri orijinal görüntüsüne göre kullanılmıştır.

-Zeynep Ergül / (Müge Anlı Programı) /Atv

Resim 128.: HMC, “Replik-A”, G.K., A3, Dijital, Adobe AI, 2023.

URL 11.: (https://www.youtube.com/watch?v=Y8_C8C2ADSk -12:20)

2019 yılında Müge Anlı’nın programına kızını aramak için çıkan Zeynep Ergül isimli kadının yayına yapılan ihbarlar sayesinde daha önceden programda kayıp şüphesi olan başka birinin ölümüyle bağlantısı ortaya çıkarılmıştır. Zeynep Ergül ile yapılan çeşitli röportajlarda ve canlı yayın esnasında kendince kullandığı maniler ve garip sözleri birçok haber kanallarına ve sosyal medya platformuna konu olmuştur. Konuşma esnasında yaptığı mimikler ve girdiği garip fiziksel durumlar sosyal medya fenomenleri için içerik kaynağı haline dönüşmüş ve popüler hale gelmiştir. Kendisine sorulan sorular karşısında sürekli garip sözler ve ifade biçimleri kullanarak seyircileri ve Müge Anlı’yı etkisi altına almaya çalışmıştır. Kendisini savunmak için konuşma esnasında “Yara İyi Oliy İzi Galiy” (yara iyi olur, izi kalır) diyerek absürt bir atmosfer oluşturmuştur. Cümlede bulunan “iz” kelimesi referans alınarak tasarım oluşturulmuştur. Tasarımda bulunan gölge görüntüsü ile “iz” kavramı arasında ilişki kurulmaya çalışılmıştır. İki kavram birbiriyle doğrudan ilişkilendirilemediği için gölge ters olarak yansıtılmıştır.

Resim 129.: HMC, “Replik-A”, G.K., A3, Dijital, Adobe Aİ, 2023.

URL 12.: (<https://www.youtube.com/watch?v=c33TK7KVn3Q> -0:42)

Canlı yayın sırasında Zeynep Ergül hakkında, Müge Anlı programına çok sayıda ihbarın gelmesi sonucunda Zeynep Ergül’ün çeşitli fiziksel hareketler yaparak kendisinin

hasta olduğu imajını vermeye çalışması ve bunun sonucunda absürt diyaloglar ve görüntülerin meydana gelmesine neden olmuştur. Yapılan tasarımda, göz muayenesi esnasında gösterilen göz tarama şablonu baz alınmıştır. Kullanılan harflerin puntolarının oranları şablon biçimine göre oluşturulmuştur ve dikkat çekmesi için sarı tonu kullanılmıştır.

Müge Anlı Programı Kesit/ Atv

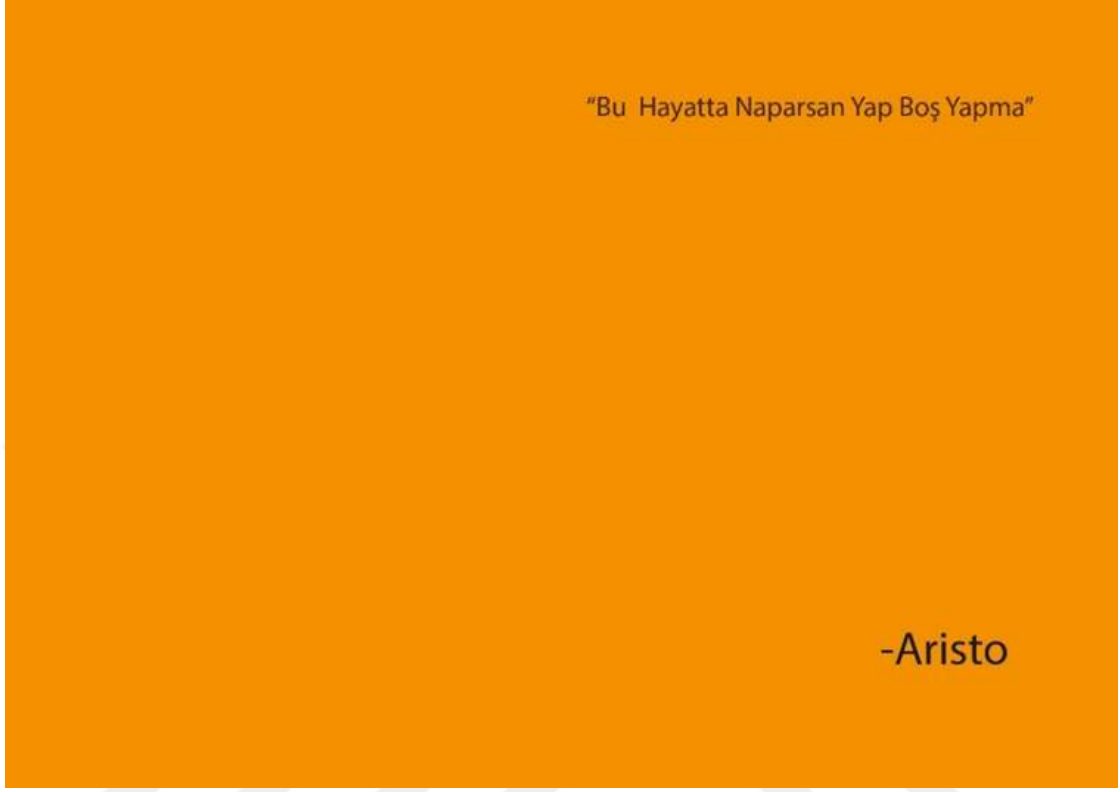

Resim 130.: HMC, “Replik-A”, G.K., A3, Dijital, Adobe Aİ, 2023.

URL 13.: (<https://www.youtube.com/shorts/kNTaRb829pw>)

Eşinin amcasıyla kaçan kadının bulunmasının ardından stüdyo da ailesiyle ile bir araya getirilerek orta yolun bulunması istenirken, kadının annesinin garip tepkileri absürt ve ironik bir duruma yol açmıştır. Kadının annesinin ani bir çıkışla “Nerden Aldın Sen Bu Akli Nerden?” derken telaffuz biçiminin absürt olması ve Müge Anlı’ nın o esnada şaşkın bakışlarına maruz kalması durumun mizah yönünü arttırmıştır. Sosyal medyada hızla yayılan bu kesit kısa sürede popüler olmuştur. Tasarımda kullanılan rahatsız edici ve sarsıntılı dağınık görüntü yaşanan ani verilen tepkiyi ifade etmektedir.

-Yemekteyiz Programı Kesit / Tv8

Resim 131.: HMC, “Replik-A”, G.K., A3, Dijital, Adobe Aİ, 2023.

URL 14.:<https://www.youtube.com/watch?v=CZGwlmsNjZs>

TV8’de yayınlanan “Yemekteyiz” adlı programda yaşanan absürt durumlardan biridir. Yarışmacıların birbirlerini eleştirmek için yaptıkları gereksiz çıkışlar ve yapılan saçma diyaloglar yer almaktadır. Yarışmacılardan birinin yapılan sunumla dalga geçerek “Aristonun bi lafı var Bu Hayatta Ne Yaparsan Yap Boş Yapma” cevap vermesi durumun absürtlüğünü ortaya koymuştur. Gerçekte Yunan filozoflardan biri olan Aristoteles’in böyle bir sözü yoktur. Bilgi kirliliğinden meydana gelen bu durum kulaktan dolma şeylerle beraber hızla yayılmaktadır. Daha inandırıcı olması adına ünlü düşünürler, yazarlar vb. bilim insanlarının adı kullanılarak yapılan çeşitli paylaşımlar bulunmaktadır. Yaşanılan bu duruma ironik biçimde yaklaşılmış ve tasarımda buna yer verilmiştir. Sayfanın bütünü boş bırakılıp bahsedilen söze Aristo üzerinden atıfta bulunulmuştur.

Resim 132.: HMC, “Replik-A”, G.K., A3, Dijital, Adobe Aİ, 2023.

URL 15.: (<https://www.youtube.com/watch?v=-E4snXF5va>)

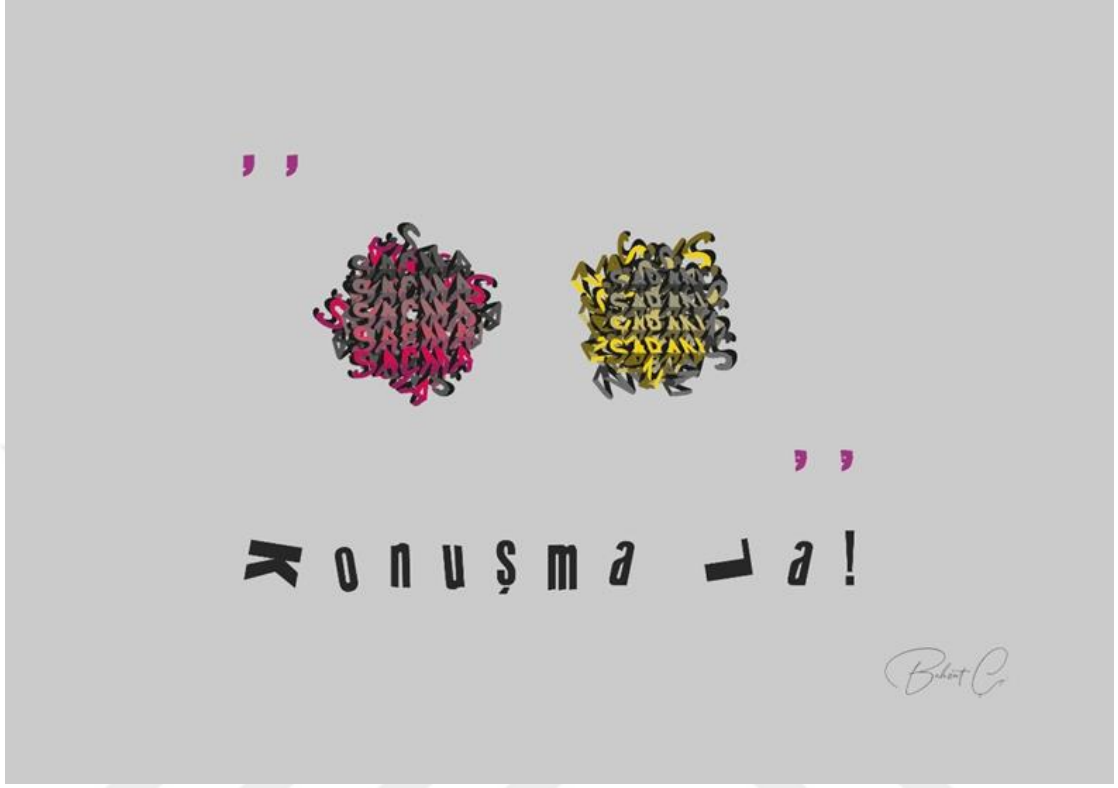
Fox Tv’de yayınlanan yemek programında yaşanan garip ve mantık dışı davranışların sıkça yaşanması absürt bir hava oluşturmakta ve garip diyalogların ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Bunlardan biri de “OOO Omay Gat Bu Nası Domatis Çorbası Böyle” ifadesidir. Tasarımda kullanılan font petshop ürünlerinin mama ambalajlarında genelde kullandıkları yumuşak font biçimidir. “Yemek” ve “mama” kavramı arasında bağlantı kurulmuş ve çağrışım yapılmıştır.

Resim 133.: HMC, “Replik-A”, G.K., A3, Dijital, Adobe Aİ, 2023.

URL 16.: (<https://www.youtube.com/watch?v=KajuLS4-6ls>)

Show Tv’de yayınlanan “Gelin Evi” adlı yarışma programında yarışmacılar arasında geçen saçma diyaloglar yer almaktadır. Konuk olunan evde, izletilen düğün videosunda gelinlikten dolayı hareket edemeyişini “robot gibi” ifade etmelerine sinirlenen yarışmacının “Hiçbir Gelin Robot Değildir!” diye ciddiye alınarak tepki göstermesi gergin ve ironik bir ortam oluşturmuştur. Tasarımda Arçelik (beyaz eşya) markasının logosuna yer verilmiştir. Arçelik markasının tercih edilmesinin nedeni markanın birçok kitle tarafından benimsenmiş maskotu olan “Arçelik Robotu” karakteridir. Arçelik ile bağlantı kurulmasını sağlamak için reklam biçimi referans alınmıştır ve orijinal biçimde yazı fontu kullanılmıştır.

Resim 134.: HMC, “Replik-A”, G.K., A3, Dijital, Adobe Aİ, 2023.

URL 17.: (<https://www.youtube.com/shorts/L0gi7GoQmlA>)

2010-2013 yılları arasında Star TV’de, 2019 yılında ise Blu TV’de yeniden yayımlanan “Behzat Ç. Bir Ankara Polisiyesi” adlı dizinin absürt karakteri olan Behzat Ç. ‘nin konuşmalarında sürekli olarak kullandığı “Saçma Sapan Konuşma La!” cümlesi izleyiciler tarafından benimsenmiş, birçok hediyelik (kupa bardak, tişört, paspas, magnet vb.) ürünlerde kullanılmıştır. Yoğun ilgi duyulan bu karakterin absürt oluşu ve devamlı olarak kullandığı replik belli kitleler arasında mizah malzemesi haline gelmiştir. Bu özelliklerden yola çıkılarak tasarım oluşturulmuştur.

Tasarımda bulunan, ‘saçma’ ve ‘sapan’ kelimelerinin karmaşık görünüme sahip olması kelimenin manasıyla uyuşması için karmaşık bir görünüme sahiptir. Kullanılan pembe ve sarı tonlarının birbirinin kontrastı olması zıtlığı vurgulamaktadır. “Konuşma La!” yazan kısımda bulunan devrilmiş görüntü ise karakterin sürekli olarak alkol kullanmasını ve sarhoş olmasına gönderme yapmaktadır. Arka plan renginin gri olması nötr bir hava sağlaması için seçilmiştir. Tasarımın bütününe bakıldığında somurtmuş bir surat ifadesi görülmektedir.

SONUÇ

Bu çalışma; grafik tasarımın mizahı nasıl işlediğini, absürt mizahın tipografik çözümlemesinin nasıl olduğunu, albüm kapaklarında kullanılan görsel materyallerin uyumunu, yapılan tasarımlar hakkında ipuçlarının olup olmadığını, albüm kapaklarındaki yazı- görsel ilişkilerinin amaca uygunluğunu ve albüm kapaklarının çağrışım sorunlarını, çalışma kapsamında incelemeler yaparak, uygulamalarla desteklemeye çalışmıştır.

Grafik tasarımın sadece iş merkezli ürünler üretilmediğini ve hayatımızın birçok alanında yer aldığını aynı zamanda farkında olmadan zihnimize kodlanan durumların, mizahi yönden ortaya çıkışını incelemektedir. Çalışmada bulunan (Resim2,56,57,58,59,60,61,62,63,64,65,66,77.) tasarımlar incelendiğinde, absürt mizahın aslında çok yakınımızda olduğunu görmekteyiz. Bununla beraber birçok komedi dizi, film ve internet içeriği, absürt mizahın ilkelerini içermekte ve geniş bir izleyici kitlesi tarafından takip edilmektedir. Komedi tarzları sürekli olarak evrildiği ve işlediği için, absürt mizah da farklı örnekler ve alt türler geliştirmiştir. Absürt mizahın birçok alana entegre edilmesinde “tipografi” önemli bir araç haline gelmiştir. Tipografinin iki boyutlu üç boyutlu bazen de sanal ortamlar aracılığıyla aktarılması ve sürekli çağa göre şekillenmesi absürt mizah biçimlerinin de gelişmesine olanak sağlamıştır. Dijital çağda bir akım haline gelmiş ve hızla yayılmıştır. Popülerleşen bu mizah tarzı aktif biçimde değişmekte olan gündemin sürekli olarak takip edilmesine neden olmuştur.

Çalışma içerisinde bulunan albüm kapaklarının temel sorunu, yazı-görsel ilişkilerinin belirlenen kalıplar içerisinde olmayışı ve ortaya çıkan uyumsuzluklar, absürt yaklaşımlar olmuş ve bundan ötürü kendi içerisinde mizahi yönünü doğurmuştur. Zihnimizde oluşan kavramsal algının yapılan tasarımlarla örtüşmesi ve bunun sonucunda bağlantı kurularak farklı bakış açısıyla yorumlanmasına olanak sağlamıştır.

(Resim 10,11,12.) Yapay zekânın kullanım alanlarının artmasıyla beraber daha hızlı tüketilen içerikler ve türler ortaya çıkmıştır. Grafik tasarım alanında büyük hakimiyet kuran bu araç, yapılan çalışmaların seri biçimde üretilip, popülerliği olan konuların sürekli değişim göstermesine yol açmıştır. Biçim ile içerik arasındaki bilinçli yapılan uyumsuzluk, abartı ve tekrar gibi hamleler, tasarımın iletişimsel işlevini güçsüzleştirmek yerine aksine eleştirel gücünü arttırarak akılda kalıcılık sağlamıştır. Grafik tasarımı, yalnızca çözüm üreten bir araç olmaktan çıkararak sorun ortaya koyan ve sorgulama başlatan bir mekanizmaya dönüştürmüştür. Gündelik yaşantımızın her alanında oluşabilecek durumlar, absürt mizahın bu durumdan beslenmesine ve gelişmesine olanak sağlamış, tasarım açısından ise yeni fikirler ve içerikler üretilmesine ışık tutmuştur...

Öneriler

Grafik tasarımın diğer mizah türleri üzerindeki etkisi detaylı biçimde incelenebilir.

Yapılan çalışmalar sonucunda kendi içlerindeki ortak yönler ve farklılıklar değerlendirilebilir.

Tipografinin disiplinler arası bağlantısı incelenebilir ve bunun üzerinden mizah üretilebilir mi? Sorusuna yanıt aranabilir.

Grafik tasarımın “gülmek, ağlamak, sinirlenmek, üzölmek” gibi ruhsal durumlar üzerindeki etkisi detaylı şekilde incelenebilir.

Absürt mizah, albüm kapakları gibi başka tasarımsal materyaller üzerinde işlenebilir.

Grafik tasarımın çeşitli kullanım amaçları konu alınarak detaylı analizler yapılabilir.

KAYNAKÇA

- Aydemir, M. A. ve Akın, M. H. (2012). “Mizah ve Değerler: Mizahın Değerler Eğitimi Potansiyeli / İmkânı”, Değerler ve Eğitimi- II sempozyum bildirileri kitabı içinde (s. 212–213). İstanbul.
- Alay, O. (2019). “Mizah Kavramı ve Mizahın Tarihsel Süreci”. Türk Dili Dergisi, 16(808), 25-27.
- Becer, E. (1997). *İletişim ve Grafik Tasarım*, Dost Kitabevi, Ankara. ISBN: 957-7501-09-3
- Bergson, H. (2002). “*Le rire. Essai sur la signification du comique*”, Paris, France: Félix Alcan, s.12.
- Camus, A. (2014), “*Düşüş*”, (çev.: Hüseyin Demirhan) (19.baskı), Can Yayınları, İstanbul 2014. ISBN 9789750720109
- Garfield, S., (2012), “*Tam Benim Tipim*”, (çev.: S. Gürses), (2.baskı) Domingo Yayın, İstanbul, s.17-25. ISBN:978-605-62604-14
- Gönenç, E. Ö. (2012). “*İletişimin Tarihsel Süreci*”, İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi | Istanbul University Faculty of Communication Journal (28). <https://doi.org/10.17064/iüifhd.78770>
- Güney Türkeç, A., & Uğur Erdoğan, F. (2025). Experimental Typography in Visual Design: A Systematic Literature Review. Art Vision, 31(54), 113-120. <https://doi.org/10.32547/artvision.1586045>
- Gündoğan, A.O., (1997), “*Albert Camus ve Başkaldırma Felsefesi*”, (2.baskı) Birey Yayıncılık, İstanbul.
- Heller, S., & Anderson, G. (2016). “*The Graphic Design Idea: Inspiration from 50 masters*”. Laurence King Publishing Ltd, s.90. ISBN: 978-1-78067-756-9
- Humorthatworks, (2025), “*The 4 Humor Styles*” <https://www.humorthatworks.com/how-to/the-four-styles-of-humor/> (Erişim tarihi: 04.06.2025).
- Martin, R. A., Rnic, K. & Dozois, D. J. A., (2016). “*Cognitive Distortions, Humor Styles, and Depression*”, Europe’s Journal of Psychology, 12(3), 348-362. <https://doi.org/10.5964/ejop.v12i3.1118>
- Merdan, H. E., & Aşçı, F. H. (2021). “*Optimal Performans Duygu Durumu, Zihinsel Dayanıklılık, Takım Sargınlığı ve Antrenör Sporcu İlişkisinin Yordayıcısı Olarak Mizah Tarzı: Adolesan Sporcular Üzerine Çalışma*”. Spor Bilimleri Dergisi, 32(1), 20-37. <https://doi.org/10.17644/sbd.729982>

- Moffitt, S., Grey Swan Guild. (2022). “*The 50 Types of Humour/Humor*”, <https://greyswanguild.medium.com/the-50-types-of-humour-humor-33eed4a4b96c> (Erişim tarihi: 08.08.2024)
- Muhalif. (2021), “*Dünden bugüne grafik tasarımın tarihçesi*” <https://www.muhalif.com.tr/kultur-sanat/dunden-bugune-grafik-tasarimin-tarihcesi/34024> (Erişim tarihi: 02.10.2025)
- New World Encyclopedia. (2023). “*Absurdism*”, <https://translate.google.com>
https://www.newworldencyclopedia.org/entry/Absurdism#cite_ref-3 (Erişim tarihi: 08.08.2025)
- Tanrıbuyurdu, E., (2007), “*Temel Fıkralarında Toplumsal Eleştiri*”, Millî Folklor, S. 75, Yıl: 19, s. 104.
- TDK, (2022), <https://sozluk.gov.tr/> “*binaenaleyh*” (Erişim tarihi: 22.11.2023)
- Topakkaya, A., (2018). “*Philosophical Suicide And Rebellion In Albert Camus, Atlas I. Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi*”, Nevşehir, Turkey. s.133-143).
- Öngören, F., (1998). “*Cumhuriyet Dönemi Türk Mizahı ve Hicvi (1923-1983)*”, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, Ankara 1983.
- Özcan, B., (2015). “*Senin yazı tipin ne? Dünyanın en önemli fontları*” <https://barisozcan.com/senin-yazi-tipin-ne-dunyanin-en-onemli-fontlari/#:~:text=T%C4%B1rnakl%C4%B1%20fontlar%C4%B1n%20adeta%20elleri%20ayaklar%C4%B1,ve%20dijital%20ekranlarda%20tercih%20edilir.> (Erişim Tarihi 26.01.2026).
- Psikoloji Dergisi, (2020), “*Mizah Tipleri*” <https://psikolojidergisi.com/sizin-mizah-tarziniz-ne-4-tip-mizah/> (Erişim tarihi: 04.06.2024).
- Yardımcı, İ., (2010). “*Mizah Kavramı ve Sanattaki Yeri*”, Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 3(2), 1-41. <https://doi.org/10.12780/UUSBDB69>
- Yazar, T., (2020). “*Sanat ve Teknoloji İlişkisinde Görsel İletişim Aracı Olarak Tipografi ve Eğitim Sürecindeki Uygulama Yaklaşımları*”, Uluslararası Disiplinler arası ve Kültürlerarası Sanat, 5(11), 255-269.
- Yağmur, (2020), “*Üvey Evlat Muamelesi Gören Comic Sans Neden Sevilmiyor*” <https://wannart.com/icerik/25555-uevey-evlat-muamelesi-goren-comic-sans-neden-sevilmiyor> (Erişim Tarihi 20.01.2024).

GÖRSEL KAYNAKÇA

Resim1,2,3,4,14,15,16,17,18,20,5,57,58,59,60,61,62,63,64,65,66,67,70,71.:

<https://www.instagram.com/magentodon/> (*Melih Özbek*) (Erişim Tarihi 16.07.2025).

Resim5,6,7.:<https://www.instagram.com/sobayi.yak.jack/> (*Sobayi.yak.jack*) (Erişim Tarihi 16.07.2025).

8,9,10,11,12.: <https://www.instagram.com/artdamar.e/> (*Artdamar. e*) (Erişim Tarihi 16.07.2025).

Resim22,23,26.: <https://www.instagram.com/8bitdunyasi/> (*Hakan Ayaş*) (Erişim Tarihi 16.07.2025).

Resim27.: <https://vesaire.org/kimsenin-sevmedigi-comic-sans-fontu-nasil-uretildi/> (Erişim Tarihi 26.07.2023).

Resim13.: <https://x.com/agholigan/status/1262785235093200896> (Erişim Tarihi 16.06.2025).

Resim19.:<https://www.gzt.com/jurnalist/kivanc-tatlitug-organize-islerde-canlandirdigi-karakteri-anlatti-3484739> (Erişim Tarihi 16.06.2025).

Resim21.:https://www.imdb.com/title/tt13443470/mediaviewer/rm4184440834/?ref_=tt_ov_i (Erişim Tarihi 16.06.2025).

Resim:24-25.: <https://www.level.com.tr/makale/bir-oyuncunun-hatira-defteri-street-fighter-2.html> (Erişim Tarihi 16.06.2025).

TİPOGRAFİK ÇALIŞMA GÖRSEL KAYNAKLARI

Uğur Saraç

Resim28,29,30,31.: <https://www.behance.net/gallery/7576749/Turkish-Celebrities> (Erişim Tarihi 08.07.2023).

https://www.behance.net/ugursarac?tracking_source=search_projects (Erişim Tarihi 08.07.2023).

Doç. Dr. Semih Delil

Resim32,33,34,35,36,37.:<https://www.youtube.com/watch?v=IJyas3sf0Ss> (Erişim Tarihi 08.07.2023).

<https://www.artavita.com/artists/26411-semih-delil> (Erişim Tarihi 08.07.2023).

Yötk

Resim40,41,42.: https://www.facebook.com/artistsworlddd/posts/pfbid02Tx61KwhahB5xP74R94Np1o3soEXS9uQbWtnmAQKyPygdSGSRkTc5EY1aYqDFv5wel?local_e=tr_TR (Erişim Tarihi 08.07.2023).

Bertuğ Bilgin (Çer Çöp)

Resim: 43,44,45,46.: <https://bertugbilgin.com/> (Erişim Tarihi 18.11.2023).

Emirhan Perker

Resim47,48,49,50,51,52.: <https://www.instagram.com/p/Clvb1BtK3v1/> (Erişim Tarihi 10.12.2023).

Halil Beydilli

Resim53,54,55.: <https://www.behance.net/gallery/12870687/Anne-Soezleri> (Erişim Tarihi 08.07.2023).

Albüm Kapağı Görselleri

Resim 68,69.: <https://www.instagram.com/satrayn1/> (*satrayn1*)

Resim 72,74,76,78,79,80,81,82,83.: <https://www.instagram.com/gefeye/>
(*Gürkan F. Yadiğâr*)

Resim73.: <https://open.spotify.com/intl-tr/album/4hqYyfeaGspJQy3okjTfr4>

Resim75.: <https://open.spotify.com/intl-tr/track/44S1m14vevjT34H442w1g8>
(A.Mahzuni Şerif)

Resim77.: <https://gereksizseyler.com/asik-mahzuni-serif-dumanli-dumanli-oy-bizim-eller-plak.html> (A. Mahzuni Şerif)

Resim86.: <https://www.nadirkitap.com/k-htali-mici-o-ney-kardas-kaset-efemera17450073.html> (Erişim Tarihi 19.10.2022)

Resim88.: <https://open.spotify.com/track/5Zk8F44siVkvirWSqTfrJe> (Erişim Tarihi 17.06.2023)

Resim90: <https://www.shazam.com/tr/artist/sibel-alt%C4%B1n/320132840> (Erişim Tarihi 20.06.2023)

Resim92.: <https://soundcloud.com/orkun-en/resul-balay-nazli-yarim-haber-salmis>
(Erişim Tarihi 20.06.2023)

Resim94.: <https://www.bursadabugun.com/galeri/komedi/absurtluguyle-dumur-eden-gecmisten-album-kapaklari-44436/13.html> (Erişim Tarihi 18.05.2023)

Resim96.: <https://www.uzelli.com/album/yetim-koyma> (Erişim Tarihi 18.05.2023)

Resim97.: <https://eksiseyler.com/turk-muzik-tarihinin-acik-ara-en-komik-plak-kapaklari> (Erişim Tarihi 18.05.2023)

Resim100: <https://www.cnnturk.com/yasam/ben-sizin-babanizim-sarkisiyla-taninan-barbaros-hayrettinin-son-hali?page=7> (Erişim Tarihi 18.05.2023)

VIDEO KAYNAKLAR

URL1.: https://www.youtube.com/channel/UCkC7WSBXvXF4mQ_f4A2vqPQ (Erişim Tarihi 16.06.2025) (Hakan Ayaş)

URL2: <https://www.instagram.com/reel/DKmtxJru09s/> (Erişim Tarihi 16.06.2025)

-Gündüz Kuşağı

URL3.: <https://www.youtube.com/shorts/AUu0JashG4A> (Erişim Tarihi 31.03.2023)

URL4.: <https://www.youtube.com/shorts/CTV1NhycdTM> (Erişim Tarihi 31.03.2023)

URL5.: https://www.youtube.com/watch?v=es5c2Mk_rHY (-0:22)

(Erişim Tarihi 09.11.2023)

URL6.: <https://www.youtube.com/watch?v=Vtq-o2JC1gQ> (Erişim Tarihi 31.03.2023)

URL7.: <https://www.youtube.com/watch?v=fuNW9LsFuSY> (Erişim Tarihi 31.03.2023)

URL8.: <https://www.youtube.com/shorts/8wHcic4A5FA> (Erişim Tarihi 26.03.2023)

URL9.: <https://www.youtube.com/shorts/ifZBwLuN2tE> (Erişim Tarihi 31.03.2023)

URL10.: <https://www.instagram.com/reel/CjNXMxfDnq0/> (Erişim Tarihi 21.06.2023)

URL11.: https://www.youtube.com/watch?v=Y8_C8C2ADSk -12:20 - (Erişim Tarihi 05.01.2023)

URL12.: <https://www.youtube.com/watch?v=c33TK7KVn3Q> 0:42- Zeynep Ergül (Erişim Tarihi 05.01.2023)

URL13.: <https://www.youtube.com/shorts/kNTaRb829pw> (Erişim Tarihi 09.01.2023)

URL14.: <https://www.youtube.com/watch?v=CZGwlmsNjZs> (Erişim Tarihi 28.12.2022)

URL15: <https://www.youtube.com/watch?v=-E4snXF5va4>

URL16.: <https://www.youtube.com/watch?v=KajuLS4-6ls> (Erişim Tarihi 09.01.2023)

-Dizi Karakter

URL17.: <https://www.youtube.com/shorts/L0gi7GoQmlA> (Erişim Tarihi 18.01.2023)

EKLER

Ek 1. Absürt Mizah ve Grafik Tasarım İlişkisi -Tez Savunma (Sanal) Sergisi

URL18.: <https://www.inonu.edu.tr/grafik/duyuru/21686/yuksek-lisans-ogrencisi-hatem-meltem-coskun-un-online-tez-savunma-sergisi>

URL19.: https://youtu.be/2r5Wnr9f95A?si=k1zJ1d_Qt3tZerVJ